

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In quo hæreses & mores Pelagij contra naturæ humanæ sanitatem,
ægritudinem & medicinam ex S. Augustino recensentur ac refutantur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Liber Octavus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13650

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER OCTAVVS.
De Semi-Pelagianis secundus.

Alius Pelagianorum, alius Massiliensium scopus. Et generatim
in quibus articulis cum Catholicis convenirent.

CAPVT PRIMVM.

EX ijs quæ hæcenus dis-
seruimus facile intelli-
gere quilibet potest lon-
ge aliam fuisse Massilien-
sibus quam Pelagio &
Iuliano cæterisque Pela-
gianis intentionem; si-
quidem nihil aliud ex
professo Pelagiani studuerunt quam sublatâ
funditus Christi Salvatoris fide, puram pu-
tamque Philosophiam in Ecclesiam cum gen-
tilibus introducere, ut cum Philosophis hujus
mundi natura hominis illa sola putaretur, be-
atamque vitam virtute propria voluntatis efficere.
Massilienses contra tanquam Catholicæ fidei
Sectatores Christum naturæ perditæ Salvato-
rem omnibus modis sibi retinendum esse du-
xerunt tuendamque gratiam ejus, ut, quem-
admodum Augustinus dicit, nobiscum pro Ca-
tholica fide perniciem Pelagianis erroris impugnaverunt.
Sed cum illud prædestinationis & electionis
propositum, quo quidam pro solo Dei bene-
placito nulla prorsus habita consideratione
voluntatis, à perditionis massa quam pecca-
tum fecerat alijs in eadem causa prætermis-
si discerni debere dicebantur, & consequenter
omnes voluntatis actus quibus ex illa massa
perditionis eripiuntur, à prima credendi vo-
luntate usque ad ipsam gloriæ coronam acci-
pere durissimum ipsis esse ac desperationis cau-
sa videretur, adcoque Catholicæ veritati &
antiquiori Patrum sensui repugnare, aliam
viam salva Dei gratia & prædestinatione sibi
aperiendam esse duxerunt, qua mitigata illa
divini propositi fatalitate, unusquisque si vel-
let, per gratiam ab illa perditione posset li-
berari. Itaque scilicet quosdam sibi machinati
sunt, quibus à naturæ bonitate, quæ non
prorsus peccato deleta fuerat, tanquam pri-
ma & initiali quadam Dei gratia ad salvatri-
cem Christi gratiam, quisquis vellet sine ullo
Pelagij errore vel gratiæ gratiæ læsione
conscenderet.

A Primum igitur omnium ut Pelagium quam
longissime fugiant, peccatum originale quod
adventus Christi liberatricis gratiæ Pelagian-
is invisa, totiusque prædestinationis & pro-
positi, quod Augustinus assererat radix est,
integre quemadmodum religio postulat Chri-
stiana profitentur. Hæc enim ipsorum definitio ac
professio est, inquit Prosper: *Omnem quidem ho-*
minem Adam peccante peccasse. Et exprellius: *Sub*
quo (peccato originali) omnes homines similiter
in primi hominis damnatione nascuntur. Qua de
re nulla prorsus cum ipsis questio est. Siquidem
ista Massiliensium à Pelagianis deviatio pro-
prie Semi-Pelagianorum ipsis nomenclaturam
ædit.

Secundo per istud peccatum fatentur natu-
ram humanam in agnitudinem incidisse qua
vires surgendi ex illa perditione recteque vi-
vendi potestas perijt. Vnde Hilarius: *Nec*
inde quemquam proprio arbitrio liberari posse consen-
tiunt, sed id conveniens asserunt veritati, vel con-
gruum prædicationi ut cum profiratis, & nunquam
suis viribus surrecturis ammoniatur &c. Et intra:
primi hominis posteris amissis & perditis viribus
juvandos esse volunt.

Hinc tertio, sola Christi gratia & bap-
tismo sentiunt hominem à perditione posse li-
berari: Vnde apud Prosperum profitentur
palam: *Neminem per opera sua sed per Dei gra-*
tiam regeneratione salvari.

Quarto fatentur hanc Dei gratiam non so-
lum propter peccati remissionem quæ in ba-
ptismo datûr esse necessariam, sed in primis ut
ad incipiendum vel perficiendum quodcum-
que opus bonum hominis lapsi infirmitas ad-
juvetur. Cæterum, ait Hilarius, *ad nullam opus*
vel incipiendum nedum perficiendum quemquam sibi
sufficere posse consentiunt. Et multo inferius: *ab-*
ominari se & damnare testantur, si quis quicquam
virtutum in aliquo remansisse, quo ad sanitatem pro-
gredi possit existimet. Pretergressus enim ille ad sa-
nitatem per bonorum operum frequentationem
fieri solet, quibus homo acceptâ peccatorum
remissio-

remissione, magis magisque iustificatur. Vnde in Epistola Prosperi dicunt: *Neminem nisi per gratiam iustificari.*

Et istam quidem eorum confessionem ita intelligere videtur Augustinus ut etiam voluntatem hominis gratia *prævenire delere faciantur*: Quod verbum utrum ex illis Hilarij litteris, quæ perierunt, ab Augustino sumptum sit, mihi non satis constat. *Pervenerunt etiam, inquit, libro de prædestinatione Sanctorum, ut præveni voluntates hominum Dei gratia faciantur, atque ut ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse c. nisi- Lib. de dono tiant. Et rursum alibi: A Pelagianorum porro persev. c. 16. hæretica perversitate tantum isti remoti sunt, ut sa-*

teantur quod eorum præveniat voluntatem quibus datur hæc gratia. Hæc est generalis Massiliensium de peccato originali, de natura lapsæ corruptione, de gratiæ necessitate confessio: cujus integritatem, si firmiter intelligentique tenuissent nulla cum eis de istis articulis reliqua esset controversia. Nam in ea tota Augustini doctrina de gratiæ & prædestinatione velur in radice comprehenditur, quemadmodum hoc Augustinus ipse subinde ratiocinando demonstrat. Sed jam quomodo his fundamentis Catholicis nixi novam doctrinam ad auferendam hominibus desperationem intruxerint profertur.

Incipit declarari quibus modis difficultates dissipaverint. Ac primo unum propositum Dei in duo dividunt: quorum altero generali Deus vult omnes homines salvos fieri, altero non omnes. Illud conditionatum, hoc absolutum.

C A P V T S E C V N D V M

Cap. 9. TO.
in initio II.
lib. præced.

Videc. 9.
supra fusc
lib. præced.

EX ijs quæ superius diximus, duos esse patet cardines querelarum quæ contra propositum prædestinationis ab Augustino prædicatum suscitatae sunt. *Naturam illius decreti, & effectum seu efficaciam ejus.* In quibus omnes reliquæ de desperatione, ignavia, exhortationum & orationum excidio, ceterisque malis quæ fusiis à nobis commemorata sunt, vertuntur. In natura propositi, displicet eis quod illa Dei constitutio *humanas præveniendo voluntates* unum ab alio & præ alio immutabiliter ante mundi constitutionem discerneret, ut secundum quod placuit creatori alter fieret vas in honorem, alter in contumeliam. In effectu, displicet iisdem quod unum ab altero gratia in hac vita discerneret: & efficacissime id quod divinitus constitutum fuerat, exequendo perficeret. Vtrique nodo suum, ut putant, cuneum sine Pelagiani erroris periculo aut nota, sine gratiæ aut propositi divini læsione committunt. Talem quippe prædestinationis ordinem & gratiæ dispensationem ac vim, tantillum ab asserta per Augustinum veritate descendo moliti sunt, ut tota illa numerosa series trabalium absurdarumque difficultatum penitus evanesceret.

Primum itaque, quia omne Dei propositum erga salutem hominum perditorum, quod eorum præcurrat voluntatem, negare nefas esse vident, ipsi unicum illud, quod absolutum & particulare certorum dumtaxat hominum præveniens voluntates, Augustinus tradidit, in duo partiuntur; quorum alterum sit universale quidem omnibus; præcedat creatæ voluntatis motus, alterum particulare, sed voluntatis arbitrium consequatur. Illud quasi conditionatum, hoc absolutum statuunt. De

particulari inferius, hic de universali pauca dicenda sunt. Itaque universale illud propositum nihil est aliud nisi generalis quædam voluntas Dei, qua, quantum in se est, vult omnibus omnino hominibus, excluso nemine, vitam æternam. Hoc propositum Iuliano Apostolicis verbis exprimere, quod *Deus vult omnes homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire*: Et in alio sensu quam ea Augustinus explicat firmissimam totius erroris sui basim constituere. *Inde est quod illius sententia expositionem, inquit Massilienses apud Hilarium, non eam quæ à re est de prompta suscipiant, id est ut non nisi omnes homines salvos fieri velit & non eos tantum, qui ad Sanctorum numerum pertinebant, sed omnes omnino ut nullus habeatur exceptus.* Et apud Prosperum timentes ne illud fundamentum eriperetur sibi, propterea quod non omnibus Evangelium prædicetur: *Nec vultis salvari illud, inquit, quod Deus omnes homines velit salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* Et aliquanto superius generalis vocationis omnium radicem tangunt. *Vt bonitas in eo appareat si neminem repellat à vita, sed indifferenter universos velit fieri salvos & ad agnitionem veritatis venire.* Hoc & Faustus & Cassianus adeoque Pelagiani omnes & quotquot quoquo modo salutem hominis ex humana voluntate religare studiosissime inculcare solent, ut passim eorum scriptis ipsoque Augustino manifestissime liquet. Vnde Prosper: *Et ubi est illud quod non bis quasi contrarium a non intelligentibus semper opponitur quod Deus omnes homines velit salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.*

Sed quia non omnes re ipsa salvos fieri certum est, hinc illud propositum generale non absolutum, sed inefficax & quasi conditionatum statuunt,

447

statuunt, videlicet si homines ipsi velint atque consentiant. Dilucidis verbis eorum sensum Prosper ad Augustinum promit: itaque quantum ad Deum pertinet omnibus paratam vitam aeternam, quantum autem ad arbitrii libertatem ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crederunt & auxilium gratia merito credulitatis acceperunt. Et Hilarius: Nec hoc timentum, quod (id est ne) quidam eo invito perire dicantur, sed quemodo, autem, non vult à quoquam peccari vel deseri iustitiam, & tamen iugiter illa deseruit contra eius voluntatem committunturque peccata; ita eum salvare velle omnes homines, nec tamen omnes homines velle salvari? Et Faustus: quod dixit (Apostolus) qui est salvator omnium hominum, ad propositum divinae bonitatis aspicit: quod autem dixit, maxime fidelium, illos hoc loco pronuntiauit atque distinxit qui per fidem, per obedientiam, per subditam voluntatem redemptoris munera susceperunt. Ex quo perspicuum est illud generale propositum Dei nihil esse aliud nisi voluntatem illam quae etiam aliquot saeculis post, velut causa gratiae sufficientis omnium recepta fuit. Nam si ex ista ge-

nerali Dei voluntate cum respectu ad humanam posita, media quoque sufficientia salutis omnibus fluant, omnis desperationis umbram prorsus tollitur, & quicquid aliquis formidabile ex divinae constitutionis fatalitate ex duabus massis aut partibus de extincta oratione & similibus sibi comminisci queat: per hoc enim decretum nulli cuiquam praeficiuntur termini, nullis cancellis immutabilibus libertas clauditur, nulla divisio vel partes hominum electorum aut rectorum fiunt, sed Rex Iuppiter omnibus aequus & idem introducit cum parato omnibus auxilio ad manum: neque quicquam determinate vel absolute de cuiusquam sorte statuit, nisi postquam praescientia sua perlustraverit, quo quisque modo medicinam oblatam admissurus aut repulsurus paratoque omnibus sit usus auxilio. Et tunc tandem illud alterum particulare & absolutum decretum ex mente Massiliensium de uniuscujusque salute aut perditione sancit de quo postea dicturi sumus.

Beneficia quoque ex illo proposito generali statuunt generalia, & gratiam sufficientem omnibus hominibus communem.

CAPVT TERTIVM.

CVm ergo ista divini propositi generalitate facile adhibuissent remedium facto, reliquas quoque omnes conquerendi occasiones per gratiam illi proposito congruentem radicibus succiderunt: Duo quippe esse diximus, quae in praedicatissima illa Divi Augustini gratia Massiliensibus displicent, quod ex parte Dei nimia discretionem atque celestem detur: Et quod ex parte hominum ipsam unius ad alio discretionem temporalem afferens nimis efficaciter operetur. Primam difficultatem, largiori quadam gratiae diffusionem dissipant; secundam, tuaviori gratiae & libertatis contemperantione.

Cum igitur duplices gratiae sint, hoc est duplicia divinae largitatis beneficia, remota & proxima, quibus homo ad propositi divini scopum salutem aeternam provehatur, neutra ipsi cuiquam ex iudicio divino subtrahi volunt, sed omnibus esse promissive preparata. Remota voco quae gratia quadam propinquiore & actuali incigent ut ad salutem homini profint; ut incarnatio, in cruce redemptio, baptismus, & huiusmodi. Proxima, ipsas gratias sive internas sive externas quas dicimus actuales quae in ipsum voluntatis modum influunt.

De primis illis Dei beneficiis, haec eorum dilucida est & sapientissime inculcata sententia: *Universis hominibus (Prosperi verba sunt) pro-*

A & ad baptismum accedere voluerint salvi esse possunt. Et rursum: Pro universo autem, inquit Massilienses, humano genere mortuum esse Dominum nostrum IESVM Christum & neminem prorsus à redemptione sanguinis eius exceptum, etiamsi omnem hanc vitam alienissima ab eo mente pertransierit; quia ad omnes homines pertinet divina misericordia Sacramentum &c. (baptismus videlicet) itaque quantum ad Deum pertinet omnibus paratam vitam aeternam &c. ut supra. Et Faustus instanter eandem doctrinam tradit: Dominum nostrum, in-

Itaque consequenter dicunt, Deum non modo

Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 16.

Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 16.

Ibid.

In Epist. ad August. de Massiliens. sine exceptione esse propositam, ut quicumque ad fidem

modo illa remotiora beneficia, sed etiam illa propinqua; quibus actu & efficienter redemptionis pretium semel oblatum per fidem atque baptismum singulis applicator omnibus omnino sine exceptione largiri. Hoc est omnibus omnino sufficientem actualem gratiam dare,

Cap. 10.

*Gratia, qua Christi populus sumus, hoc cobibetur
Limite vobiscum, & formam hanc ascribitis illi:
Ut cunctos vocet illa quidem invitetque, nec ullum
Præteriens, studeat communem offerre salutem
Omnibus, & totum peccato absolvere mundum.*

Et paulò post:

Cap. 11.

*Dic unde probes quod gratia Christi
Nullum omnino hominem de cunctis qui generantur
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit.*

Faust. lib. 1.
de grat. &
lib. arb. c. 17

ET Faustus: Quis tam immemor salutis sue sit qui attrahentis misericordiam negare præsumat? Sed ille vere impius est, qui eam non omnibus ingeri, non omnibus testatur impendi. Et Catholicam Divi Augustini doctrinam vellens, qua totum gratia tribuere solet; cum responderimus, inquit, totum plane gratia est, sed omnibus eam offert atque ingerit ad salutem omnium conditor atque redemptor: ad hæc illi longe a pietatis tramite recedentes, respondere præsumunt: non eam salvator omnibus dedit quia nec pro omnibus mortuus est. Ecce quod supra diximus, omnibus gratiam dari volunt, eo quod pro omnibus Christus mortuus sit: cuius contrarium Faustus omnesque Semi-Pelagiani Augustino & Catholicis invidiose tribuerunt. Et rursum alibi: illud melius à nobis poterit dici (totum scilicet esse solius gratiæ) qui non in partem, sed in totum genus humanum gratia beneficia satemur extendi. Et Massilienses apud Prosperum: Ideoque omnem hominem ad credendum & ad operandum divinis institutionibus admoneri ut de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cui voluntaria devotioni remuneratio sit parata. Ex quibus manifestum est omnibus omnino Semi-Pelagianis duo ista communia fuisse dogmata & veluti cardines totius erroris quod Deus generali quodam proposito, quantum in se est, vellet omnes omnino homines salvos fieri, & quod consequenter in omnes omnino gratiam suam indifferenti quadam bonitate profunderet, qua possent si vellent ad salutem salutisque remedia omnibus propolita pervenire.

Epist. 1. c. 3.

Prima gratia generalis Massiliensium est doctrina & Evangelij prædicatio & cur quibusdam subtrahatur à Deo.

CAPVT QVARTVM.

SED quænam sint illæ gratiæ generales, quas omnibus dari statuunt, non perinde apud omnes extra controversiam est.

In primis igitur indubitatum esse debet, eos admisisse gratiam institutionis divinæ seu doctrinæ, qua fidem suam & salutem homines Deus docet ac suadet. Hoc est enim quod Massilienses paulò ante apud Prosperum dicentes audivimus: *Omnem hominem ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri.* Sub hac gratia omnem doctrinam & suasionem adeoque legem ipsam & in primis prædicationem Evangelicam complectuntur, per quas Deus homines ad salutem gratis vocat. Hinc eos teste Prospero, in regnum prædestinatos

Epist. ad
August.

ANIMA

Secunda gratia generalis, reliquæ quædam primæ integritatis seu naturalis possibilitas boni.

CAPVT QVINTVM.

EX ista igitur prædicationis Euangelicæ dispensatione quam præscientia fidei exoritur moderaretur, perspicue patet, nihil peculiare in hac diversitate Massilienses divinæ misericordiæ vel iudicio tribuere, sed illius gratiæ subtractionem ab humana quoque voluntate suspendere. Nam cum ab illis petitur, quomodo in hominibus sine Euangelij prædicatione pereuntibus, non vacillet illud, *Quod Deus omnes homines velit salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* Quod veluti basim Corislo renascitur pervenire, respondere solent non solum id quod jam tetigimus, *Prosper. in idcirco esse inexcusabiles quod Evangelium ideo non Epist. ad audierint, quia nec fuerint recepturi; & quod ideo August. placitum non renoventur divina misericordiæ, sive baptismi, Sacramento, quia quod nec renovari velle habeant, prænoscantur:* Sed in primis illud, quod sine ulla Euangelij vel doctrinæ per homines vel Angelos tradita prædicatione, *ad unius veri Dei cultum,* inquit Prosper, *poterunt instrui intelligentia naturali.* Hoc est ergo alterum & quidem superiore principalius gratiæ genus, quod Massilienses lapsi hominibus adesse volunt, quædam videlicet prima integritatis reliquæ, quas homines in natura rationali, sive in intelligentia naturali gerunt, quantumvis in originalis peccati corruptione nascantur. Quæ quidem integritas quandoquidem in Adamo Deum autorem habuit illius reliquæ quoque ad conditoris & largitoris gratiam referendæ sunt. Hanc sententiam disertis verbis apud Hilarium tradunt. *Nec de hac fide posse dici: quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitata, quæ prius sana ac perfecta donata sit.* Eadem in natura remansisse volunt non quod aliquid fidei reipsa, & ut aiunt, formaliter in natura fuerit, sed quia potestas quædam credendi in naturali arbitrij rationalis libertate remanserit: Quod apertius in eadem Epistola superius dicitur: *Excludi putant, in Augustini sententia, omnem prædicandi vigorem si nihil quod per eum existeret in hominibus remansisse dicitur.* Videlicet quia iuxta illam homo non potest audita exhortatione ad credendum sua se libertate flectere & fidem arripere vel tenere nisi credendi voluntate donata, ut ibidem dicunt. Et non multo post: *Vnde consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius natura id voluntate conditoris concessum est, & nullam ita depravatam & extinctam putant, ut non debeat vel possit se velle sanari.* Sed accuratissime sententiam istam apud Prosperum nonnulli Massiliensium tradunt: Qui tamen quatenus majores quam ad credendum vires homini ex lapsu reliquas esse sentiunt aut sentire videntur, magis ad Pelagianos eodem Prospero autore

A referendi sunt. Sic ergo illorum opinionem exprimit: *Quidam vero horum in tantum à Pelagianis semitis non declinant, ut cum ad constituendam eam Christi gratiam quæ omnia præveniat merita humana cogantur, ne si meritis redditur frustra gratia nominetur, ad conditionem hanc velint uniuscuiusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem liberi arbitrij & rationalem gratia creatoris instituat ut per discretionem boni & mali, & ad cognitionem Dei & ad obedientiam mandatorum eius possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam quæ in Corislo renascitur pervenire, per naturalem scilicet, facultatem petendo, quærendo, pulsando &c. ubi si per illa verba (ad obedientiam mandatorum suam dirigere voluntatem) quorumlibet mandatorum obedientiam per illam gratiam naturæ exhiberi posse putant, non erit ista Massiliensium illorum sententia, de quibus hic nobis est disputatio, sed potius ut supra diximus Faustii & similium, qui omnium virtutum perfectionem cum Pelagio naturæ viribus tribuebant. Sin vero illam dumtaxat obedientiam intelligunt qua quis obedire volens credit jubenti Deo, & suæ infirmitatis conscius vires petit, quibus illa mandata possit implere, erit ipsissima illa sententia de qua differimus, quod ita esse, sit inde utcumque verisimile, quia nullorum operum perfectiorum, sed petendi tantum, quærendi atque pulsandi mentionem faciunt.*

Hæc ergo gratia naturæ, veluti tabula quædam ex Adami naufragio reliqua qui ad omnem omnino justitiæ operationem integerimus, liberrimus & fortissimus conditus fuerat, nihil est aliud nisi pars illius possibilitatis naturalis quam Celestinus per peccatum pernitentis amissam docet, seu illius libertatis naturalis qua primi hominis liberum arbitrium ita liberum erat, inquit Augustinus, *ut bene velle possit & male, nec erat necesse ut ei Deus per gratiam sicut nunc necesse est, ipsum velle vel agere largiretur, sed propter præstantiam indulta libertatis & facultatis ex se poterat velle & agere, tametsi non sine gratia simul influente, quemadmodum hoc suo loco latè & solidè Deo juvante tradituri sumus.* Hanc naturalem hominis libertatem per peccatum violatam & infirmatam eatenus Massilienses putant, ut quamvis per eam nullo modo possit sicut Adâ olim potuit, omnia divina mandata perficere & in justitia perseverare si vellet, non tamen ita esse extinctam aut depravatam, ut saltem id quod omnium infimum, tenuissimum, abjectissimumque justitiæ exordium est, per eam inchoare non possit. Hoc est enim quod supra dicentes audivimus: *Nullam ita depravatam vel extinctam putant ut non debeat vel possit se sanari.*

Ibid.
In Epist. Hilari.
 sanari: quippe velle sanari prima omnino est, adeoque infima iustitiæ ratio. Hoc est quod paulo post: Si autem, aiunt, dicatur vel talem (supple voluntatem) omnibus remansisse, quia vel contemnere, qui valeat vel obedire (credendo) de compendio putant rationem reddi electorum vel reiectorum &c. Nempe tantillum de naturali illa primi hominis libertate superesse volunt, ut saltem possit velle vel credere, etsi non possit amplius progredi. Hoc est quod saltem quatenusque dolorem ad exhortationem corruptentis oriri posse ex illa superstitite libertate arbitrantur, quo saltem doleat quod mandatis obedire non possit. Hoc denique quod disertis verbis asserunt: Proprium arbitrium ad hoc tantum esse LIBERVM ut velit, vel nolit admittere me-

A *dicinam.* Hoc enim in Adamo, teste Augustino, ita liberum fuit, ut universam iustitiam posset implere si vellet. Nunc autem secundum Catholicam & Apostolicam eiusdem Augustini sententiam, ita infirmatum est, ut non solum per libertatem suam iuste agere vel seipsum sanare non possit, quod Massilienses etiam libentissime confitentur, sed ne quidem possit credere aut velle admittere medicinam sive ut uno totum verbo Augustini complectar nec accedere possit ad Deum nec manere cum Deo. Hoc est enim quod solidissime constantissimeque docet Augustinus, quando Massilienses corrigens dicit: Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrii quales nunc sunt; fuit in homine antequam caderet.

Lib. de dono per se. c. 7.

Ibid.

Tertia gratia generalis Massiliensium est actualis, interna, & sufficiens ad credendum, non ad operandum. Late ex principijs Augustini & Massiliensium astruitur, aliqua de natura ejus.

CAPVT SEXTVM.

MAGNA vero statim hic suboritur A ducitatio, quomodo recte istam credendi potestatem seu libertatem ex primæ conditionis integritate reliquam esse Massilienses arbitrari possunt, quandoquidem habituales Adami gratiam sive iustitiam ex qua libertas illa magna surgebat, in ipso & posteris profus amissam esse fateantur? Deinde quidquid poterat Adam sive credere sive operari, non sine interno gratiæ adjumento poterat, quod cum ipsi omnino repudient, & solâ naturali libertate credi posse statuunt, sene non tam posteros Adami, peccato ejus vulneratos videntur asserere, quam lapsos esse homine stante fortiores; utpote qui sine gratiæ interioris auxilio credere posse dicantur, quod homini primo non nisi qualiscunque gratia conferebat.

Sed unde magna illa primi hominis potestas & libertas oriretur, non est hic suffus differendi locus. Hoc tantum hic dico, magno pere illos hallucinari qui ex habituali gratia eam pullulasse arbitrantur. Neque enim ullo modo restituta habituali illâ iustitiâ quam Adamus habuit, adeoque majori & atctiori, magna illa libertas restituitur. Quod argumento est evidenti illam ex alia radice proficisci: quod quando de iustitiâ primi hominis disputandum erit, ex professo ex Augustini principijs declarabitur. Hanc ergo qualemcunque radicem libertatis & potestatis eatenus integram post lapsum remansisse posteritati Adæ Massilienses putant, ut saltem velle sanari possit & credere, quamvis per eam non possit bonum operari.

Virum autem præterea internam aliquam gratiam isti superstiti libertati ad credendum

A necessariam esse sentiant, perplexior difficultas est. Nam plerique recentiorum extra controversiam esse debere putant, quod omne actualis internæque gratiæ auxilium penitus pernegaverint. Ex quo fit ut in multis doctrinæ capitibus quam ipsi nunc de naturæ viribus de gratiæ & prædestinatione lapsorum hominum tradunt, se extra teli iactum & omne periculum erroris esse non dubitent. Vnde operæ pretium est diligentius omnia Massiliensium principia, ne quâ forte in re tanti momenti obscuritate fallantur, inspicere.

Et primo quidem quod supra monui, hic iterum observatum velim; non omnes unum idemque sensisse Semi-Pelagianos: Vnde nec omnium sensum nobis indagandum esse propositum, sed illorum dumtaxat, quorum opinionem ac dogmata Prosper & Hilarius Augustino censenda & refutanda prodiderunt. Errantium quippe opiniones nosse, non ita multum prodest, nisi simul quid de singulis judicandum sit, quid fugiendum, quid tenendum, quid tolerandum, certa probataque alicujus Doctoris interposita autoritate noscatur. Hanc Augustinus Massiliensium opinionibus sibi perscriptis interposuit, & eam Ecclesia iudicio suo tam luculente comprobavit, ut quid de cæteris Pelagiani erroris reliquijs sive Cassiano, sive Fausto, sive alijs post ejus obitum huc usque pullulantibus judicandum sit, ex ejus potissimum scriptis tanquam ex totius Ecclesiæ promptuario, unde & Canones Conciliorum hausti sunt, & indubitata sentiendi regula qua omnis imposteriorum ingeniorum regatur libertas, aut franetur petulantia, debeat peti.

Itaque Massiliensium opinionibus, & Augustini

Augustini doctrina quam diligentissime ponderata certum esse, & indubitatum esse debere sentio, quod Massilienses præter prædicationem atque naturam, veram etiam & internam & actualem gratiam ac ipsam etiam fidem, quam humanæ libertatis & voluntatis ascribunt viribus, necessariam esse fateantur. Quod ut ostendam, unum dumtaxat, cujus non est hic uberius altruendi locus, tanquam Catholicum & immobile fundamentum supponendum est primum hominem haud secus atque angelos bonos, vera & actuali gratia ad perseverandum in iustitia, sive ad vitam æternam per opera bona consequendam, juxta certissimam sapiusque repetitam Divi Augustini doctrinam eguisse: quod ex ejus operibus suo loco latius comprobabimus. Nunc unicus locus ex Arausicano Concilio desumptus sufficit, quo ista Divi Augustini sententia tanquam Catholicæ fidei doctrina expresso Canone sancitur: *Natura humana, inquit Concilium, etiamsi in illa integritate in qua est conata, permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adjuvante servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?* Verba Canonis istius omnia ex Epistola Divi Augustini ad Paulinum sumpta sunt: quibus negat Concilium potuisse naturam humanam salutem acceptam, hoc est, iustitiam habitualement, in qua condita fuerat, sine illa gratia conservare sine qua jam lapsa se reparare non potest. Hanc autem esse gratiam internam & actualem tum nemo Christianus negaverit, tum locus unde Canon ille petitus est manifestissime clamat. Nam verbotenus ex Epistola Augustini excerptus est: in qua totis viribus adversus Pelagianos recentissime damnatos disputat, qui ut homines crederent credendoque corrigerentur ac recte viverent nullo modo actualis gratiæ cor convertentis auxilium necessarium esse statuebant, sed, ut Augustinus ait, *Hoc consilere volebant in solis viribus voluntariis.* Quos ut potentius debellaret, cavendum eos esse monet, *ne argute defendendo naturam, quemadmodum Philosophi hujus mundi qui vehementer egerunt ut putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propria voluntatis efficere, offendant in lapidem offensionis, & per sapientiam verbi evacuent crucem Christi:* dum scilicet ad hoc actuali gratiæ Salvatoris opus esse non putant. Illam enim Philosophi Judæi atque Pelagiani, quos omnes ibidem opinionibus consociatos esse tradit unanimi consensione repulerunt, putantes sibi vel naturam solam, vel certe cum lege doctrinamque sufficere. Hos igitur omnes ut efficacius manifestiusque deceptos esse persuadeat, verbis illis supra citatis tradit, ne quidem naturam hominis, cum esset integra, tam potentem fuisse ut sine auxiliante gratia Dei stare posset in accepta iustitia, quanto minus nunc tantarum virium esse credendam ut possit sine eadem gratia tot peccati vulneribus fauciatæ, tot libidinum vinculis captiva confluere.

Canon. 19.
Arausicani
Concilij 2.

Epist. 106.
vers. finem.

Ibid.

A Nam gratiæ actualis auxilium Pelagianos ad surgendum necessarium negavisse lippis & tonforibus notum est. Hinc alibi cum Pelagius *non peccare nostrum esse dixisset*, hoc est sine gratiæ auxilio nos peccata solis naturæ viribus posse vitare, subiicit hæc lucidissima verba pro asserenda primi hominis actuali gratiæ Augustinus: *Si de integra & sana hominis natura loqueretur quam modo non habemus, nec sic recte diceret quod non peccare nostrum tantummodo sit, quamvis peccare nostrum esset: Nam & ibi esset adiutorium & tanquam lumen sanis oculis, quo adiuvi viderent se præbere voluntibus, id est, si vellent se ad videndum præbere. Ecce ut lumen oculis, non solum affectis, sed etiam sanissimis velut adiutorium actuale ad oculorum sanitate distinctum ad videndum penitus necessarium est, ita naturæ quantumvis sanæ, quantumvis integræ ad non peccandum, hoc est ad bene vivendum simili gratiæ adiutorio etiam sanissimis naturæ viribus superaddito fuisse necessarium constanter docet. Nam sanæ naturæ opus esse internam sanitate ut in sanitate permanere queat, delirium est velle probare, stultum adducta luminis quod oculis externum est, similitudine persuadere.*

Hæc autem integræ naturæ gratia quantum ad operandi modum talis fuit ut ejus usus in sua cuique voluntate relinqueretur: Hoc est ut ea uti velle aut nolle, cum ea credere vel non credere, operari vel non operari, perseverare vel non perseverare uniuscujusque relinqueretur arbitrio. Non enim illa gratia dabat homini velle vel agere; sed erat talis sine qua non posset quicquam velle vel agere. Nunc autem perditâ illa felicissima integritate naturæ, homini varijs libidinibus captivo & suis ipsius aliarumque creaturarum amoribus excæcato talis gratia datur, quæ paulatim ipsius arbitrium sanando liberet. ipsum velle & agere & perseverare largiendo. Est enim gratia non tantum sine qua non potest actio fieri, sed quæ potentissime fiat; quæ nisi detur, nunquam poterit quicquam boni salutaris velle vel agere: quia rerum creaturarum libidinosi delectationibus prægravatus non potest ullo modo captivam voluntatem in sincerissimam incretæ lucis puritatem attollere, etiamsi primi hominis gratia non tantum affulgens ac parata semper assisteret, sed etiam longe cumulatus auctiusque conferretur. Est enim ista gratia illius naturæ ut homini libero non captivo serviat, sano non ægro opituletur, integro non læso vulneratoque conveniat. Ex quo fit, ut neque captivum liberet, neque ægrotum sanet, neque membra fracta consolidet sed ejus usus integritatem, sanitatem, libertatemque supponat. Est enim instar baculi, instar cibi, instar lucis quæ nihil profus adjuvant ut vel vinculis compeditus ambulat, vel fastidiosus & ægrotus comedat, vel cæcus aut oculis læsus videat nisi ante compedes frangantur, fastidium detergatur pupilla sanetur. Hoc autem non est aut scipionis, aut

Lib. de nat.
& grat.
c. 18.

aut alimenti aut lucis, sed collyrij ac medicinae, cujus ope pauplatim integritas, sanitas, libertasque restituitur, quibus redditis jam illis adiutorijs utitur si voluerit; quia uti vel non uti, in arbitrio sanati hominis constitutum est. Non enim ita adjuvant ut usum ipsam voluntati inferant, sed impulsam potius voluntatis exspectant.

Hæc est verissima, sanctissima, constantissimaque Divi Augustini & Catholicæ Ecclesiæ de primi secundiq; hominis gratia, & utriusque diversitate doctrina: quam hic suis argumentis asserere, non minus esset facile, quam huic loco importunum. Tam multipliciter enim, tantaq; testimoniorum evidentiâ, docendique constantiâ illam August. tradidit & Ecclesiâ amplexa est ut negari nullo modo possit nisi pertinacia pugnares nervos adversus perspicuam lucem veritatis intendat. Vno loco ex libro de correptione & gratia deprompto contentus ero. quo breviter quicquid diximus

Cap. 11. de illa auxiliij diversitate clarescet: Nec ipsum (Adamum) ergo Deus, inquit, esse voluit sine sua gratia quam reliquit in eius libero arbitrio &c. tale quippe erat adiutorium quod desereret cum vellet, & in quo permaneret si vellet, non quo fieret ut vellet. Hæc prima est gratia, que data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, quia fit ut habeat homo iustitiam si velit; secunda ergo plus potest, quia etiam fit ut velit &c. Vnde inferius illam vocat adiutorium sine quo aliquid non

Cap. 12. fit, hoc vero, quo aliquid fit, quibus verbis breviter omnia quæ diximus comprehensa sunt, sed hæc uberius alibi ex suis principijs demonstranda sunt. Hoc loco doctrinam istam Augustini suppositam volumus, ut genuinam sententiam Massiliensium assequamur. Quod quidem, ut ad eos jam accedamus, eo iustius videri debet à nobis fieri quod Massilienses ipsi, quorum causa agitur, eo prorsus modo Augustini doctrinam ceperint, & moleste tulerint. Sic enim Hilarius eorum offensiones re-

Hilar. Epist. fert: Deinde, inquit, moti se ferunt ita dividi gratiam, que vel tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perseverantiam. NON

Cap. 12. QVA FIERET (verba sunt Augustini ex libro de correptione & gratia) UT PERSEVERARET, SED SINE QVA PER LIBERVM ARBITRIVM PERSEVERARE NON POSSET: NVNC VERO SANCTIS IN REGNO PER GRATIAM PRÆDESTINATIS, NON TALE ADIVTORIVM PERSEVERANTIÆ DETVR, SED TALE VT EIS PERSEVERANTIA IPSA DONETVR: NON SOLVM VT SINE ISTO DONO PERSEVERANTES ESSE NON POSSINT, VERVM ETIAM VT PER HOC DONVM NON NISI PERSEVERANTES SINT. Audis reprehendi distinctionem illam quam supra diximus, duplicis adiutorij, SINE QVO NON FIT aliquid, & PER QVOD FIT: quorum illud electionem relinquit libero arbitrio, ut quamvis sine illo non fiat opus, tamen fiat SI VELIT; per hoc vero etiam fiat VT VELIT. Nunc vide causam stomachi; & cur istud postremum adiutorij genus quod lapsis hominibus August. tribuit detestantes ab-

A jecerint: His verbis, pergit Hilarius, sanctitas tua ita moventur, ut dicant quandam desperationem hominibus exhiberi, si enim, autem, ita Adam aditus est, ut & stare posset in iustitia & à iustitia declinare: & ita nunc Sancti invitantur ut declinare non possint, (siquidem eam acceperunt volendi perseverantiam ut aliud velle non possint, quia scilicet ipsa gratia facit eos perseveranter velle) vel sic quidam deseruntur, ut aut nec accedant, dum illa gratia non eos facit velle, aut si acceperint, & recedant, quia non facit eos perseveranter velle: ad illam, hominis scilicet primi, voluntatem pertinuisse dicunt exhortationis vel comminationis utilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat libertatem potestatem (utrumvis videlicet cum illo Adami adiutorio faciendo si vellet) Non ad hanc, hominis scilicet lapsi, cui nolle iustitiam inevitabili necessitate conunitum est, nempe quia velle aut perseveranter velle non potest, nisi per gratiam ipsum velle tribuatur: Præter illos qui hic concreati sunt his qui cum universa massa damnati sunt, ut exciperentur per gratiam liberandi. Hoc est præter electos sive prædestinatos; quibus etsi simul cum reprobis in massa damnationis concreati sunt, tamen juxta sententiam Augustini datur hæc liberationis gratia qua fiat ut velint, & ut perseveranter volendo liberentur. Ecce optime intelligunt & tanquam libertati, exhortationi, & comminationi consentaneam illam gratiam probant, qua quis ita juvatur, ut, sicut aiunt, stare possit in iustitia & à iustitia declinare: ut voluntas persistendi & desistendi obtineat liberam potestatem. Aliam verò qua ipsum accedere & non recedere, hoc est ipsum velle & perseveranter velle voluntatibus à Deo per istam gratiam tribuendum est tanquã desperationis causam avertantur. Et ne quis eos male fortassis Augustinum intellexisse suspicetur. Ecce ipsa eorum verba accedendi & desistendi, seu desistendi repetens Augustinus & constanter traditam à se veritatem sustinens: Non est hoc, inquit, omnino in vivibus liberi arbitrij quales nunc sunt; fuerat in homine antequam caderet &c. Post casum autem hominis, non nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere ut homo ACCEDAT ad eum: neque nisi ad gratiam voluit pertinere, ut homo NON RECEDAT ab eo. Quia scilicet ipsa gratia nunc dat velle & perseveranter velle, quod olim ipsum arbitrium, quamvis non sine gratia dabat. Hoc est enim quod continuo Sanctos Angelos sua voluntati libertate præstitisse declarat.

D Cum ergo ista Divi Augustini doctrina de duplici gratiæ adiutorio ex una parte placeret Massiliensibus, quia prima illa gratia libertatem salvam esse sineret, desperationem tolleret, exhortationis & cõminationis utilitatem relinqueret; ex altera vero parte illa lapsorum gratia propter incommoda quæ jam diximus, & fusius ante recensuimus, gravissime displiceret, sic è contrario suam ipsi sententiam difertis verbis consequenter tradunt: Vnde in hoc solo volunt à primo homine omnium distare naturam; ut illum integris viribus voluntati iuvaret gratia volentem, sine qua perseverare non poterat:

Hilar. ibid

Lib. de dono pers. c. 7.

Ibid.

Hilar. in Epist. ad Aug.

poterat: hos autem amissis & perditis viribus creden-
tes tantum, non solum erigat prostratos, verum etiam
suffulcat ambulantes. Ecce totum discrimen
gratiæ stantis & lapsi hominis paucis verbis
expressum. Nimirum primam distinctionis
traditæ partem ut rectam, ut veram, ut sanam
probant: talem videlicet conditum fuisse pri-
mum hominem, ut esset integris viribus vo-
luntatis, nulla concupiscentiæ resistentis, ac

deprimentis rixa tentatus, atque turbatus,
gratiâ sine qua perseverare non poterat, ita ju-
varetur, ut cum ea posset perseverare **SI VELLE-**
RET. Hoc est enim quod dicunt, *juvaret gra-*
tia volentem, hoc est, juvaret eum gratia si vel-
let perseverare. Nam & Sanctus Prosper ead-
em phrasi eodem isto sensu in explicanda
sententia Semi-Pelagianorum usus est, quan-
do eos gratiam talem probare tradit:

Carm. de in-
grat. c. 10.

*Que se non subtrahat ulli
Sed cupidos recti iuvet, illustretque volentes.*

Hoc est quæ juvet homines illustretque si
velint. Quod sane non est aliud quam id
quod Augustinus dixerat, sic illam gratiam
primum hominem adjuvisse, ut in ejus libero
relinqueretur arbitrio: Nec enim aliud ab ejus
voluntate nisi velle petebatur. Alteram vero
partem de gratia secundi hominis, quâ ita homi-
nem lapsum Augustinus juvari dixerat, ut
parum esset non posse sine illa vel apprehendere bo-
num, vel permanere in bono si vellet, nisi etiam effice-
retur ut vellet, partim retinent, partim destruunt.
Destruunt enim, quatenus primas illas inte-
græ naturæ vires non ita prorsus amissas &
perditas volunt, quin adhuc per easdem vires
ut olim Adam credere posset si vellet, ita scilicet
ut per secundi hominis gratiam effici non de-
beret, ut vellet, sed hoc etiam nunc cum illa pri-
ma gratia adhuc in ejus libero relinqueretur
arbitrio. Hoc enim est quod supra sæpius di-
centes audivimus *fidem in natura licet vitata re-*
manisse quæ prius sana & perfecta donata sit. Item
nullam naturam ita depravatam & extinctam, ut non
debeat vel possit se velle sanari. Item, *proprium arbi-*
trium ad hoc tantum esse liberum ut velit vel nolu ad-
mittere medicinam, hoc enim fit per credendi vo-
luntatem qua quisque, ut aiunt, voluerit & credi-
derit a suo morbo se posse sanari. Voluerit, inquam,
& crediderit ex illa superstite propriæ & inte-
græ voluntatis libertate, quam talem omnibus
remanisse dicunt; qua sicut Adam, vel contem-
nere quis valeat fidem vel obedire: Noxum enim &
inutile prædicationi esse censebant sic volunta-
tem peccato læsam existimare, ut fidem nec ar-
ripere valeat, nec tenere, nisi credendi voluntate dona-
ta, per illam scilicet gratiam qua Sanctus Au-
gustinus lapsum hominem adjuvandum esse
prædicabat. Hactenus ergo alteram, ut dixi,
distinctionis Augustinianæ partem de gratia
lapsorum hominum destruunt, sed postquam
homo per illam superstitem primæ libertatis
scintillam gratiæ primi hominis adjutus
voluerit & crediderit, jam vero etiam secundi
hominis gratiam, per quam operationem bonam
& ipsam operandi perseverantiam dari
Augustinus tradidit, sine tergiversatione ne-
cessariam confitentur. Nam hoc est illud quod
postquam homines tantum crediderint, illius gra-
tiæ officinam esse statuunt, ut non solum erigat
prostratos, sed etiam suffulcat ambulantes. Qui-

bus verbis brevissimis omnis gratiæ Christia-
næ vis & operatio comprehenditur. Nam
quod prostratos post fidem erigi per gratiam di-
cunt, voluntatis prostratæ liberationem à pec-
cati & concupiscentiæ servitute designant:
qua fit ut non solum depulsa per justificatio-
nem dominatione transferatur in regnum Filij
Dei, sed etiam subactis inferioris partis
libidinibus ac passionibus, quibus subtrata
premebatur, id quod antea inchoatæ volun-
tatis infirmitate implere non poterat, jam
erecta ac tot vinculis ut quæque liberata cum
delectatione operetur. Quod vero per eandem
gratiam ambulantes suffulcari dicunt, ope-
rationis justæ (quam ambulatio per justitiæ se-
mitas denotat) perseverantiam gratiæ secun-
di hominis tribuunt. Neutrum etenim per
illum quem superstitem esse putant, primæ li-
bertatis vigorem quantumvis Adami gratia
adjutum atque munitum lapsio homini con-
ferri posse recte & Catholice sentiunt. Nec
enim illa gratia quamvis intensissima, cumu-
latissimaque ullo modo prostratos erigere
vel ambulantes ne iterum cadant suffulcire po-
test. Vtrumque siquidem vim quandam agendi
in voluntatē & immutandi ejus actū denotat,
dum scilicet voluntas vel pondere quodā op-
pressa liberatur & sursum trahitur; vel eodem
pondere adhuc gravata & ad lapsum prona,
ne cadat iterum firmiter retinetur. Hoc au-
tem gratia illi primi hominis nequaquam fa-
cit; Nam ut agris oculis odiosa lux est, qua pueris
amabilis est, nec ullo modo vel intensissima con-
ferre potest ut videant quia non ægritudinis
instar collyrij, sed sanitatis adjutorium est,
quo jam sanatus, si voluerit uti potest; ita
ægrotae libidinibus varijs voluntati prima illa
gratia prorsus inepta est, nec eam prostratam
erigere vel lapsantem ullo modo fulcire potest.
Perfectorum quippe virium adminiculum est,
non infirmæ medicina voluntatis. Vt tunc eo
sanitas si voluerit, non infirmitas vegetatur
ut velit. In hoc ergo propriè Massiliensium
error situs est, quod aliquid primæ libertatis
reliquum putant, quo sicut Adam, si voluisset,
poterat perseveranter operari bonum, ita
lapsus homo saltē credere posset si vellet: neu-
ter tamen absq; interioris gratiæ adjutorio cu-
jus usus vel abusus relictus esset in uniuersumq;
arbitrio

Omnia in
Epist. Hi-
lar.

arbitrio & potestate. Non enim exclusisse^A Massilienses ab illa credendi voluntate gratiam, quæ internis adjuvaret, vel inde solum, etsi nihil ipsi expressius dicerent, perspicuum esse potest, quod frequenter non minus Prosper quam Augustinus eorum sententiam quæ

hominem suâ naturali possibilitate seu libertate seu naturâ credere, & velle posse censebant, in Angelis & Adamo, non autem in lapsis hominibus veram esse fateantur. Auditiud Prosperum Iululentis versibus canentem.

Nam si nunc etiam illesis vigor ille maneret,
In quo insons natura fuit: sua quemque voluntas.
Conciliare Deo, penaque absolvere posset &c.

Neque causam ex integritate naturæ petitam tacet:

Quoniam sapientia sana,
Sana fides, sanum arburium, mens libera morbo.
Vitam agerent dignam summorum participatu.

^{Ad c. 8. Gall.} **A** Vdi & oratione solutâ Semi-Pelagianis^A idem contentem: Neque hæc dona (cogitare, dicere, agere bonum,) ita ex Deo optinemur, ut quæ ipse natura nostra auctor est per conditionem iam hæc contulisse videatur. Conterendo scilicet potestatem naturalem ea faciendi. Quia dedit quidem ab initio hæc homini facultatem, sed omnes eam in illo amisimus in quo omnes peccavimus. Audi denique Augustinum qui discretis verbis præit Prospero. & ejusdem sententiæ veritatem velut magister docet: Non est hæc omnino in viribus liberi arbitrii quales nascuntur: Fuerat in homine antequam caderet. Nempe potestas permanendi cum Deo, hoc est constantè rectè agendi suâ libertate si vellet. Cujus exemplum (Adam enim ceciderat illâ libertate) statim adiciens; Quæ tamen, inquit, libertas voluntatis in primæ illius conditionis præstantia quantum valuerit, apparuit in Angelis: Qui diabolo cum suis cadente in veritate steterunt, post casum autem hominis, non nisi ad suam gratiam Deus voluit pertinere ut homo accedat ad eam, nec nisi ad gratiam suam voluit pertinere ut homo non recedat ab eo. Et iterum alio in loco: Quis nescit eum (hominem) sanum & inculpabilem factum, & libero arbitrio atque ad iuste vivendum potestate liberâ constitutum. Sed nunc de illo agitur, quem semi-vivum latrones reliquerunt. Hoc est, non potest nunc suâ liberâ potestate quod ante potuit. Ecce quantâ luce veritatis & constantiâ doctrinæ duo præstantissimi gratiæ patroni asserunt naturam integram naturali suâ potestate credere potuisse si vellet, atque ultro totum quod Massilienses dicerent in illa felici integritate verum esse concedunt. Quod tamen non sine gratia illa de qua disputamus simul concurrente potuisse constantè identidem profiterentur. Neque enim ista duo pugnant secum, sed potius unum involvit alterum quod Adam suâ libertate credere posset si vellet, & tamen ad hoc ipsum gratiæ adiutorium fuerit necessarium, quemadmodum sanus oculus in perpetua luce constitutus, si homo velit cernere potest, quod tamen sine luce simul influente non potest. Ex quo fit, ut cum Pelagius qui omne omnino gratiæ adiutorium perimebat similes locutiones, ut Massilienses usurpare voluisset, quod scilicet nostrum esset, hoc est nostræ potestatis, non peccare seu rectè

vivere, statim cum reprehendat, & falsitatis arguat Augustinus, etiam si illa sua verba de natura sana protulisset: Si de integra, inquit & sana hominis natura loqueretur quam modo non habemus, nec sic rectè diceret, quod non peccare nostrum tantummodo esset. Nam & ibi esset adiutorium Dei & tanquam lumen sanis oculis quo adiuti videant &c. Ex quo relinquitur, quoadmodum Massilienses naturalem illam libertatem & possibilitatem ex Adami integritate reliquam prædicant, & ei saltem fidem tribuunt, nunquam eos illam Adami gratiam excludere, sed ita locutiones illas accipere, quemadmodum Prosper & Augustinus eas probant, & ipsi in Epistola Hilarij satis aperte interpretantur, videlicet, ut quemadmodum voluntas Adæ persistendi & desistendi habebat liberam potestatem, & nihilominus illam integris viribus iuraret GRATIA VOLENTEM, sive, si vellet: ita voluntas lapsorum hominum credendi habeat liberam potestatem, sic tamen ut eos eadem gratia iuvet credentes tantum.

Nec vero arbitrandum est Adamo sine omni gratia saltem illud velle suppetere potuisse, ut propterea eodem modo etiam sibi Massilienses illud sine omni gratia arrogare voluisse videantur. Nam in eodem loco ubi Augustinus de duplicis gratiæ distinctione fatigat, & Adami gratiam in omni libero relictam arbitrio tradit, continuo ne quis illud arbitrium, saltem ad volendum bonum sine gratia sibi sufficere posse arbitraretur: Liberum, inquit, arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil est nisi ADIUVETUR ab omnipotenti bono, quod adiutorium, si homo ille per liberum non deseruisset arbitrium semper esset bonum. Ecce nihil potest liberum arbitrium etiam primi hominis ad bonum, sine illo adiutorio quod ipse deseruit: ergo nec velle poterat, cum velle bonum non sit exiguum bonum. Et ut omnis tergiversatio prædicatur, etiam ipsum considerare de adiutorio Dei, hoc est, velle juvari à Deo, negat Adamum habere potuisse sine auxilio Dei. Meritam habens bonum, inquit, de primo homine differens, in adiuta divinitus voluntate recta, malum vero in deserente voluntate perversa: quia & ipsum considerare de adiutorio Dei, non posset sine adiutorio Dei Neque vero hanc ipsam gratiæ

Lib. de ingra
c. 42.

Lib. de dono
prosp. c. 7.

Lib. de nat.
c. 43.

Lib. de nat.
c. 43.

Lib. de cor.
rep. & grat.
c. 11.

Lib. 14. de
civ. c. 27.

gratiæ necessitatem ad ipsum velle Massilien-
ses dissentent. Quid enim aliud significare
eos voluisse iudicabimus, quando dicunt
quod *gratia iuvaret volentem*, nisi quod conformiter
ad Augustini doctrinam quam ibi se
probare profitentur, nec ipse Adam (cum
dicitur perseverare cum gratia potuisse si vel-
let) absque illo eodem gratiæ adiutorio velle
potuerit? Cum ergo *in hoc solo* Massilenses
naturam omnium lapsorum à primo homine
distare volunt, quod illum gratia sine qua
perseverare non poterat iuvaret volentem, ut
scilicet per eam posset si vellet, in tota accepta
perseverare iustitia, nos autem credere

A tantum possimus si velimus; profecto nec vel-
le nec credere sine illa gratia primi hominis
lapsi hominibus tribuunt: alioquin non *amif-
sas & perditas* hominis lapsi vires sed contra
propriam confessionem longe fortiores eas
quam illas fuerant esse sentirent: quia ipsum
credere quod Adamus integer & sanus non
sine gratia poterat, hoc sine omni gratia fra-
ctam ægramque voluntatem posse statuerent:
Et cum agnoscat sine ambagibus quod *gratia
iuvaret etiam volentem Adam*: lapsos homines
etiam *credentes*: nulla omnino gratia adjuvan-
dos esse delirarent.

Eadem internæ inspirationis gratia asseritur ex Gennadio
& Cassiano. Volunt esse tantum occasionem
voluntati ad fidem & conversionem.

CAPVT SEPTIMUM.

ET quamvis ista Massiliensium confessio
manifesta sit, Gennadius tamen Mas-
siliensis item Presbyter de Semi-Pela-
gianorum factione non minimus,
accuratius nobis explicuit quo pacto Dei ad-
iutorium ad ipsam fidem ac bonam volunta-
tem admitterent, & illam tamen libero arbi-
trio arrogarent. Porro fuisse Semi-Pelagia-
num nemini dubium esse potest qui obrecta-
tiones ejus adversus omnes divini gratiæ de-
fensores & encomia quibus adversarios ejus
cumulat ponderaverit. Nam in primis libros
Faulsi (qui Semi-Pelagianorum erroribus à
capite usque ad calcem scitent, & à divo Ful-
gentio septem libris confutati sunt, à Petro
Diacono aliisque Orientalibus anathematizati,
à ab Africanorum Episcoporum in Sardinia ex-
ultantium Synodo proscripti) tanquam *e opus
egregium de gratia Dei probat* d' Opuscula Cal-
siani contra censuram Gelasii ab Ecclesia Dei
probari salutaria & à Prospero insaniari ut nociva
mentitur. Pelagij librum Eulogiarum sive
Capitulorum, quem e Hieronymus & f Au-
gustinus Hæresibus plenos asserunt, ipse ante
hæresin scriptum nec erroribus favere insi-
nuat. Hieronymo Ruffinum primum Pela-
giana hæresis architectum præfert. Denique
quod unum est instar omnium Augustinum ex
multiloquio peccatum non effugisse criminatur;
ac dum errorem illum sermone multo contractum,
luctu hostium exaggeratum, nec dum hæresis dedisse
quaestionem asserit, periculo hæresis Augustinum
non carere manifestè significat. Vbi sine du-
bio Massiliensium criminationes respicit, qui
multa doctrinæ ipsius de gratia & prædestina-
tione capita velut erronea diffamarunt.

a In lib. de
Incarnat. &
grat. c. 8.
apud Ful-
gent.
b In Epist.
Syn. de grat.
Dei & lib.
arb.
c Lib. de vi-
ris illust.
e In Dial.
advers. Pelag.
f Lib. de gest.
Pelag.

Plat in
Symmacho
D. Thomas
quod lib. 12.
a. 11. in cau-
ten. inc. 1.
Matt.
Magister
Sent. lib. 2.
dist. 8. in
Edit. Lovã.
Strabo de reb.
Eccl. c. 20.
Gennad. lib.
de Eccl. do-
gmat. c. 19.

A libertate lapsi hominis loquitur: Postquam se-
ductione serpentis per Evam cecidit (homo) natura
bonum perdidit pariter & vigorem arbitrii, amif-
sum vult esse illius primæ vigorem libertatis,
qua poterat, si tantummodo voluisset, in ac-
cepta iustitia præceptique custodia permanere;
Nam tamen iuxta supra traditam Augustini
doctrinam non permansisset sine gratia, non
tamen opus fuit ut ei permanendi voluntas
per gratiam donaretur. Et recte hæc tenentur:
Iam verò de viribus quæ manserunt reliquæ
ex primæ illa libertate subtextit: Non tamen
ELECTIONEM (perdidit) ne non esset suum quod
evitaret seu emendaret, nec merito indulgeretur quod
non arbitrio diluisset. Ecce claris verbis vult
illud saltem homini mansisse reliquum, ut
postquam vocante Deo cor ejus per inspira-
tionem gratiæ tactum est, ut credendo pœ-
niteat, electio pœnitendi vel non pœnitendi
non per gratiam libertati seu voluntati detur,
ut Augustinus & Catholica fides docet, sed
ipsa libertas voluntatis pœnitentiam quamvis
non sine ista gratia, ut visum fuerit, eligat aut
non eligat. Hoc est enim quod æquipollenti-
bus prorsus verbis Massilenses apud Hilarium
dicunt, non ita invalidum esse liberum arbi-
trium ut fidem nec arripere valeat nec tenere nisi
credendi voluntate donata, seu ut etiam donetur ut
velit: Sed illud ad hoc tantum esse liberum ut ve-
lit vel nolit admittere medicinam.
Nam tantum ad hoc liberum esse ut velit vel
nolit admittere medicinam, non est aliud
quam quod Gennadius dicit, Electionem non
perdidisse

Ne qua verò relinqueretur de Semi-Pelagia-
no verborum illorum sensu dubitatio, ratione sub-
iuncta attende, ne non esset suum quod emendaret.
Hæc enim illa deantatissima Pelagianorum om-
nium & Massiliensium querimonia propter quã
illi omnem Christi gratiam susulerunt, si sal-
tem electionem reliquerunt ut nostrum esset,
quod

In Epist.
Hilar. ad
Aug. in
Panlo is-
rius.
Circum medi.

quod humana voluntate fieri diceretur. Nunquam enim ista duo conciliare poterunt quod gratia siue Deus operaretur in nobis velle dādo ipsam plerumque etiam reluctantis voluntatem, & tamen nos riuu eilet, quod volumus. Hinc & ipse Augustinus in eodem errore constitutus, ut illam primam credendi voluntatem à Dei gratia qua donat velle remove-

In lib. Expositio in Epistolam ad Romanos. c. 23. in Epistola Hilari ad Augustinum.

ret, ista cum omnibus Pelagianis uti solebat phrasi: *Quod ergo credimus nostrum est.* Item: *Notum est credere & velle sicut ipse de se testatur, & Massilienses sibi gratulantes & libentissime acceptantes obleruauerant.* Neque tantum trepidabant Semi-Pelagiani, ne velle non eilet suum, si Deus & ipsum velle donaret, sed nullius etiam aestimationis aut pretij fore censebant, nisi quaquā vel tenuissima consideratione ad se, hoc est ad illam electionis indifferentiam reuocaretur ut ex multis Cassiani & Fausti locis patet. Et hoc est illud quod statim adiicit; *nec merito indulgeretur quod non arbitrio dilasset, hoc est ne irrationabilis eilet indulgentia, nullam habens ex parte hominis occasionem, si non ipse sua libertate poenitentiam elegisset, sed ab alio esset ei poenitendi voluntas data.*

Sed arbitraberis forsan Gennadium omnem omnino gratiam ab illa electione libertatis excludere, ut ita nuda natura solo externo praerogatio veritatis admonita salutem inchoet. Audi consequenter ipsum Gennadium fidelissimum Semi-Pelagianae mentis interpretem; *Manet itaque ad querendam salutem, arbitrij libertas, id est, rationalis voluntas, sed admonente prius Deo & inuante ad salutem, ut vel eligat vel sequatur, vel agat occasione salutis. hoc est inspiratione.* Vides hic non admonitionem tantum, non invitationem, quibus duabus vocibus, sepe & Augustinus externam vocationem exprimit, sed etiam inspirationem, qua voce nullam Catholicam Doctores & Concilia pregnantiore vera internaeque gratiae significationem protulerunt. Hanc enim Africani Episcopi usurparunt tanquam indubitam gratiae indicem, quando Zozyum Papam, qui in litteris suis *Dei instructionem* nominauerat veram internamque gratiam agnouisse probauerunt:

In Epistola Celesti Pontificis ad Gallos. c. 7. Translatio canon. 6. 7. 25. Trid. sess. 6. cap. 5.

Ideo utique, inquit, quia preparatur voluntas à Domino, & ut boni aliquid agant paternis INSPIRATIONIBUS, suorum ipse tangit corda fidelium. Hanc Synodus Araucana contra Semi-Pelagianos sapiens, hanc Tridentinum ad internum Dei tactum exprimendum adhibuit; ut nullo pacto ambiguum esse queat quin veram gratiam nomine inspirationis expresserit. Quid enim est *Inspiratio* nisi occulta illa divina operationis intusio qua Patres illi Africani *cor ipsum fidelium tangi dicunt?* Paternis, inquit, inspirationibus, *suorum ipse tangit corda fidelium,* quod ad externam aliquam invitationem vel admonitionem, vel alium alienum à vera gratia sensum, nulla potest subtilitate vel petulantia detorqueri.

Cum ergo tam euidenter Gennadius internam illam inspirationis diuinae gratiam fatea-

tur, *questionem tamen salutis, hoc est, ut eligat id quod inspiratio suadet, ut sequatur quo inspiratio trahit, ut agat opus ad quod inspiratio provocat, quod nihil est aliud nisi ut inspirationi consentiendo credat, non Deo, non gratiae, non inspirationi divinae, sed arbitrij libertati, hoc est, rationali voluntati, quamvis non sine inspirationis gratia precedente tribuendum esse decernit.* Hoc est enim, *manet ad querendam salutem siue ad petendum ex fide, quaerendum pulsandum pro salute obtinenda, arbitrij libertas, id est rationalis voluntas; quia illa scilicet pro naturali indifferentia sua libertatis si vult, eligit inspirationem sequi; si non vult, rejicit; ita ut nullo modo inspiratio voluntatem ipsam, hoc est electionem donet.* Horrebant enim ut saepe diximus tantae infirmitatis esse naturam, ut fidem *nec arripere valeat, nec reuere nisi credendi voluntate donata.*

Ita Hilari in Epistola ad Augustinum de Massiliensibus.

Post credendi vero, petendi pulsandique voluntatem iam reliquum libenter diuinae gratiae tribuebant, ut scilicet quemadmodum loquuntur, *adiuuetur qui cooperari velle, non ut etiam donetur ut velu reuictis ab hoc dono alijs pariter reus.* Quam eorum sententiam ad amissim consequenter Gennadius exprimit, ut nemini benignioris iudicij dubium esse possit, quin ex professo Semi-Pelagianam sententiam doceat. Nam postquam primas partes libertati tribuisset, continuo id quod post electionem salutis homini iam quaerenti & pulsanti datur Deo confidenter asseribit: *ut autem, inquit, consequatur, quod eligat vel quod sequitur, vel quod occasione agit DEI esse libere consuemur.* Nempe solennes istae Semi-Pelagianorum omnium phraes: *Nostrum esse quod eligimus, quod volumus, quod Deum vocantem sequimur; Dei esse, quod consequimur, quod quod tendimus pervenimus ut infra latius dicturi sumus, & hoc ipso loco manifestissime Gennadius explicat.* Nam nequis aliquid obscuritatis in superioribus ejus verbis vel fuci in interpretatione mea subijuncta latere suspicetur, ecce tanta euidencia recapitulando, verborum suorum sensum exponit, ut nihil aliud timuisse videatur, quam nequis dicta sua in orthodoxam sententiam praepostera benignitate torqueret. Audi summam sensum ejus:

Ita ibid.

Initium ergo salutis nostra Deo miserante habemus, nempe Deo prius (ut praecesserat) admonente, imitante, inspirante, hoc est ut Massilienses, Deo indignos vocante: ut acquiescamus salutiferi a inspiratione, nostra potestatis est: ut adipiscamur quod acquiescendis admonitioni cupimus, diuini est muneri. Ecce totum Semi-Pelagianorum mysterium euidenter expressum, non est ubi lector haereat, vel ubi sententiae impietas possit abscondi, acquiescere salutiferae inspirationi nostrae vult esse potestatis, nostrae voluntatis, nostrae libertatis: Nempe quia non Deus, non gratia, non inspiratio ad acquiescendum emollit potestatem, flectit libertatem, inclinac ac tribuit voluntatem, sed nostra potestas, nostra libertas, nostra voluntas nos ipsi inspirationi & gratiae acquiescere facit.

Quamvis enim hoc non sine gratia & inspiratione fiat, ipsa tamen libertas & voluntas Gennadio autore, primas sibi partes vendicat. Postquam autem inspirationi primæ qua cor ad eligendam viam salutis & credendum trahitur, acquieverit, jam in reliquis primas partes permittit Deo, tunc enim solus Deus, jam volentem ad cursum incitat, infirmam voluntatem roborat, languentem exardescere facit, quiddam denique bonorum operum facere cupiebat, quod infirmitate non poterat, hoc ipse solus, perficiendo primum istud velle largitur. Nam ut Gennadius cum Massiliensibus ait, *ut adipiscamur quod acquiescendo admonitioni cupimus, divini est numerus*. Quamvis enim non sine voluntate fiat, quia ipsa voluntas accenditur ut fortius velit, Deus tamen per gratiam, non voluntas sua libertate robustius illud velle facit; sicut antea quamvis non sine gratia vellet, cum inspirationi divinæ primum acquiesceret, ipsa tamen libertas voluntatis ad acquiescendum non Deus aut gratia aut inspiratio pertrahebat.

*Saarez lib. 3
de auxil.
c. 9. n. 6.*

Excipiet forsitan aliquis adversus ea quæ dicta sunt, immerito illi libro de Ecclesiasticis dogmatibus detrahi, quod nullus Theologorum suspicionem aut vestigium, ut quidam ait, talis erroris in eo opere invenerit, deinde quod à capite vigesimo primo expresse damnentur omnes errores Pelagij ipsidem pœne verbis quibus illam Pontificis damnaverunt.

*In cons. illi
lib. premissa
Tom. 3. Aug.*

Sed facile respondetur, jam olim etiam ante subortas illas de gratia controversias librum istum propter hanc ipsam causam in suspicionem & crimen vocatum esse. Nam Theologi Lovanienses viri doctissimi qui antequam in Belgiū ulla de gratia contentio penetrasset, utilissime in expurgandis dijudicandisque Augustini operibus laborarunt hunc ejus errorem annotant. Et ante ipsos Ioannes Hesselius Vir Eximius & Sacræ Theologiæ Doctor ac Professor Regius idem observaverat, ut ex præfatione Prosperi operibus præmissa patet. Nec sanè exiguum indicium est indolis Pelagianæ qua liber ille scriptus est, quod cum nulla pœne sit hæresis ad Gennadij usque tempora, cujus autorem non suo designet nomine, nulla tamen in toto libro fiat mentio Pelagij aut Semi-Pelagianorum aut Catholici dogmatis adversus eum pronuntiati: cum tamen illæ contentiones recentissime viguissent.

Nec vero refert, quod à capite vigesimo primo usque ad quinquagesimum secundum confessio de divina gratia luculenta sit. Illa quippe non sunt verba Gennadij, sed ab aliquo Catholico tanquam antidotum præcedentis erroris adjuncta sunt. Cujus rei manifestissima indicia sunt. Primum quod ista omnia in manu scriptis codicibus desiderantur, sicut hoc testantur ipsi illi Theologi Lovanienses qui plus quam ducentis exemplaribus in emendandis Augustini lucubrationibus usi sunt, cujus nomini & stylo & istud opus assignatum fuerat. Nec tantum in manu scriptis illa desunt sed etiam in nonnullis impressis ut in præ-

A fatione apud Prosperum videre licet. Deinde quod cum Gennadius in reliquis libri partibus suis verbis eisue succinctissimis, innumera Catholice fidei dogmata velut brevuario quodam complectatur, hic contrario modo prolixissime Epistola Cælestini Pontificis Canones Concilij Milevitani & pœne totum Concilium Arafricanum nulla facta immutatione contextitur, quo sane nihil disformius ac magis dissonum à reliqui operis contextu & scopo fieri potest. Nam illa sola facile dimidium totius libri complectuntur. Accedit quod pleraque ex Epistola Cælestini & Concilij Milevitano & Araucano assuta capita repugnent ex diametro illi sententiæ quæ præcellerat: quemadmodum cum ad erendum Augustini sententiam ventum erit demonstrabimus. Ut nihil verius sit atque manifestius quam id quod Lovanienses Correctores dicunt, ab erudito quodam & recentiore Scriptore, propter errores aliquot præcedentium capitum ea fuisse interjecta.

Nec verò solus Gennadius, sed & Cassianus subinde internam illam gratiam ad primos fidei & conversionis actus agnoscit sed sic ut similiter nostræ potestatis & libertatis sit non gratiâ id ipsum juxta Catholicam doctrinam operante, acquiescere. Docet enim Collatione tertia ex qua integrum locum mox citabimus, *Inspirationes divinas in cor immitit, c. 4. & in quibus tamen tanquam occasionibus non sunt enixius vel remissius famulari*. Et alibi ex libro Pastoris probat, *adiacere homini in quamlibet partem arbitrij libertatem* ut inter duos Angelos sibi adherentes constitutus diversis suasionibus utrimque pulsetur. *In hominis verò optione consistere, ut eligat quem sequatur. Et idcirco, inquit, manet in homine liberum arbitrium quod gratiam Dei possit negligere vel vel amare*. Et quam quæso gratiam? An tantum admonitionem externam & legem, de qua sæpe in illa, collatione mentionem facit? Nimirum illam, qua homo inter contrarias boni maliq; Angeli suasionis collocatus non solū signis, sed etiam internis motibus non minus bonis ac malis sentit quati: quæ homini divina inspiratio in cor immititur quæ dormientes ad desiderium salutis exsuscitat, quæ Deum sequi compunctione saluberrima cohortatur. Neque enim usque adeo impius Cassianus fuit, ut qui sanctos Angelos sit, qui externis auxilijs juvari nequeunt, divino auxilio ad perseverantiam puritatis eguisse confirmat, non tantillum saltem præsidij lapsum hominem à Deo sentiret habere, quantum & periculi per veros internos concupiscentiæ motus à diabolo concitatur. Nam hoc ipsum illis verbis fuisse à Cassiano significatum satis Prosper insinuat, quando Cassianum dicit asserere: *Inter boni & mali contrarias suasionis naturalis iudicio & propria discretionis hominem esse commissum, ut, inquit, ei non plus à Deo præsidij quam à diabolo sit periculi*. Non plus, dicendo, saltem tantum præsidij à Deo habere manifeste significat; neque enim Prosper illum impietatis excessum siluisset, si ne tantillum quidem præsidij

Collat. 3.

Collat. 11.

Coll. 3.

lib. 12. l. 1.

lib. 12. l. 1.

fidij à Deo præstolandum esse censuisset.

Sed jam considera quam vehementer illum gratiæ modum & libertatis æqualitatem à Calliano assertam Prosper improbet: *Uane libera est*, inquit, *ista libertas ut quantum ex se habeat fastidij ut negligat gratiam Dei, tantum ex se habeat delectationis ut diligat?* Quin etiam inde coniectaneum esse probat, quod homo Deum possit sola voluntate & arbitrij libertate diligere, quantumvis eum Callianus illa indifferentiæ gratia præventum esse docuisset. Nam pelle quam Deum per gratiam suam cor Lydia purpurarum *in crederet*, non ipsam scilicet Lydianam, aperuisse dixisset, de contraria Calliani mente, qua gratiam Dei libero arbitrio hominis vel negligere vel amari posse docebat, ita subiicit: *Et tunc est secundum ista liberi arbitrij vel incolumitas vel fuerit, ut etiam in eum que in omnibus arte virtutum est, non ex Dei munere, sed ex sola habeat voluntate.* Sola namque voluntas est, non gratis juxta Callianum, qua utriusque & gratiæ & contumeliantia suasionibus agitata ex non credente credere, ex non diligente diligere facit. Etenim gratia Calliani dari homini posse, si velit, ut de Adami gratia Massiliensibus probata diximus, non velle quod potest; quod Christi gratiæ proprium esse atque essenziale tanquam certissimum Concilia & Augustinus docent.

Ex ista igitur vena fluit quod Massilienses & omnes erroris Semi-Pelagiani vindices, ut illam indifferentiam gratiæ & inspirationis insinuent, illam plerumque nomine OCCASIONIS exprimere soleant. Quod sane diligenter ad erroris illius intelligentiam observandum est. Neque enim facile vocabulum invenies, quo aptius inefficacia gratiæ & efficacius indifferens ille tractus inspirationis, qui suum influxum in opus à libertate voluntatis expectet significari queat. Hoc voluit Callianus, quando Abraham cum Dominica voce de natali solo vocaretur, itemque Sanctum Antonium *occasionem suæ conversionis à sola divinitate percipisse significat*. Et ne forte de modo quodam externe vocationis intelligeres qua vocati sint, sic illam explicat. *Ex Deo quidem*, inquit, *est (primus ille vocationis modus) quoties inspiratio quedam immissa in cor nostrum nonnunquam etiam dormientes nos ad desiderium æternæ vite ac salutis excuscat, Deumque sequi & eius imitari præceptis compunctione saluberrima cohortatur ut in Scripturis Sanctis Abraham &c.* Hoc voluit quando illam nostræ libertatis electionem & acquiescentiam cum Gennadio paulo infra prædicat: *Ita-*

A que sicut occasionem salutis diversis modis Deum cognoscimus operari, ita nostrum est occasibus à divinitate concessis, velentius vel remissius samulari. Nam sicut Dei fuit vocantis oblatio. Exi de terra tua; Ita Abrahæ fuit exeuntis obedientia. Audis inspirationem in cor immittam salutis esse dumtaxat occasionem, & vocantis oblationem: Nostrum verò esse, non inspirationem, non Dei hoc facientis, occasionem, pro nostra libertate entius vel remissius samulari; nostrum esse non inspirationis oblationem, voluntatis oblatio. Nonne est ipsimum illud quod Prosper explodit; minere scilicet in homine libertatem arbitrij quod gratiam Dei possit negligere vel amare? Hoc similiter voluit & Gennadius quando libertatis arbitrij seu nostræ potestatis esse dicit, ut eligat homo, vel sequatur vel non ut occasione salutis, hoc est inspiratione Dei. Hoc viderant & Massilienses quando, Philario teste, credendi voluntatem à Deo donari negant, sed eum prostratus ammittantur obrimende salutis OCCASIO velle hominem credere posse contendunt.

Cernis arbitror, Semi-Pelagianos omnes de gratia quæ ad credendum & convertendum datur, eodem spiritu & ore loqui: efficaciam ejus in voluntatem vocabulo *accessionis* quantum fieri potest restringere, ut ita sublata desperatione, aliquid, quod per prædicandi vigorem excitaretur in hominibus remansisse crederetur: & de Massil. exhortationis atque correptionis utilitas erga voluntatem suam habeat locum. Nam quem admodum Internus concupiscentiæ titillantis motus ipsdem ipsi autoribus non est aliud nisi *occasio* voluntati, ejus consensum expectare debet; ita gratia inspirationis quam profitentur, non minus quam externa prædicatio tantummodo *occasio* est, ejus usus non ab ipsa gratia homini inspiretur ut velit, sed ab indifferenti illa voluntatis libertate expectetur & pendeat, ut ei vel nullo modo, prout vilum fuerit, velentius, vel segnus, vel remissius samuletur. Ab hac etenim contemptibili depressione & injuria Concilium Araucanum gratiam vindicare voluit, quando quartum illum Canonem Semi-Pelagianis intorsit: *Si quis ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Spiritus Sancti infusionem & operationem in nobis fieri consitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto, per Salomonem dicenti, Preparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti, Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.*

Eadem

Contra Col. l. 1. c. 30.

Ibid.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1.

Eadem asseritur ex Divi Augustini errore, quem ante
Episcopatum cum Massiliensibus tenuit.

CAPVT OCTAVVM.

SED quod internam illam gratiam sine qua creatura rationalis nihil profus boni potest, Massilienses etiam ad credendum, petendum, & querendum admiserint, ex iplo Augustino quoque non difficile demonstrari potest. Nam taterur aliquoties, se ante susceptum Episcopatum in eodem profus errore quo Massilienses esse versatum existimando fidem & orationem non esse donum Dei donatum scilicet per gratiam Dei nisi quia praeceperat praeconium veritatis. *Et autem predicato nobis Evangelio consentimus, nostrum esse per peccatum & nobis esse sentiat.* Ex quo errore, cum ad Episcopum Simplicianum initio scilicet Episcopatus suscepti scriberet, sese Deo revelante revocatum & Scripturae testimonio convictum esse testatur. Proinde cum istam suam opinionem nonnullis opusculis ante Episcopatum suum scriptis satis indicari fateatur, scripta profecto ante Episcopatum nobis consulenda sunt, ut liquet, si heri potest, ipsius testificatione sciamus utrum tunc omnem internam Dei gratiam non solum qua credere & orare homini datur a Deo, sed etiam qua ita dumtaxat Deus adjuvat ut homo credere possit & orare si velit, a fide & oratione secluserit.

Et primo quidem occurrit liber questionum octoginta trium, quem a primo tempore suae conversionis se dictasse, & cum Episcopus esset in unum volumen colligi iussit testatur. In huius libri a sexagesima octava quaestione eodem modo de fide auferit, ut in expositione quarundam propositionum Epistolae ad Romanos, quam quia peiperam in ea de fide & oratione locutus fuerat, ipsemet accurata oratione retractat. Nam quod in hoc libro ex illo errore dixerat nostrum esse credere & velle, item: vocantem sequi (hoc est credere) esse iam in libero arbitrio gratiam Dei ad solam gratuitam vocationem revocando, quia velle non possimus nisi vocemur: quemadmodum & Massilienses loqui solent, hoc in illa citata quaestione dicit, *illos qui veniunt venire non posse nisi vocentur.* Et ut vocati veniant, hoc est crederent, esse in libera voluntate. Et tamen in eadem ipsa quaestione agnoscit, Deum non solum extrinsecus admonendo, sed etiam intrinsecus vocando ipsum velle operari. Quoniam, inquit, nec velle quisquam potest, nisi admonitus & vocatus, sive INTRINSECUS VBI NULLVS HOMINVM VIDET, sive extrinsecus per sermonem sonantem aut per aliqua signa v sibi illa efficitur ut etiam ipsum velle Deus operetur in nobis. Ecce nec internam vocationem a fide Augustinus in illo errore constitutus excludit, ut ita Deus, per internam gratiam in ipso corde ubi nullus hominum

videt, ipsum velle operetur in nobis; Non quidem ita ut nolentibus ipsum velle tribuat, hoc enim Christianae gratiae proprium est, sed ita ut si homo cor suum ad volendum & sequendum inclinaverit, non sine Deo vires voluntatis adjuvante velit & credendo sequatur.

Nec minus perspicue istud adiutorium Dei asserit in libro de quantitate animae, qui Roma statim a baptismo scriptus est. *Hac autem, inquit, actione (qua reformamur ad imaginem Dei) nihil mihi videtur operosius & nihil ei cessatius similis, neque tamen eum suscipere aut implere animus potest nisi eo ipso adjuvante succedatur.* Ecce nec suscipere reformationem animi quisquam potest, quod prima credendi voluntate conflat fieri, nisi adjuvante Deo non propter ignorantiam quae scientiae illustratione pellitur, sed propter difficultatem quae conatibus animi pertinacissime reluctatur. Ignorantia quippe & difficultas semper Augustino sunt duo distincta naturae impedimenta, quorum illud ad intellectum hoc ad voluntatem pertinet, illud Deo illuminante, istud gratiam infundente removetur. *Ut ex libris de libero arbitrio ante Episcopatum scriptis & alijs nonnullis locis patet.* Quamquam istam difficultatem non tantam esse Massilienses cum Augustino vulerint, ut non possit homo saltem velle seu credere, petere, quare, pulsare, Deo non quidem dante voluntatem sed tantummodo adjuvante. Quid enim aliud significat id quod etiam constanter ante baptismum sentit ac docuit, quando in libro de vita beata dixit? *Admonetur autem quaedam que nobis seum agit ut Deum recordemur ut eum queramus, ut enim pulso omni fastidio stramus de ipso ad nos fonte veritatis emanat. Hoc interioribus luminibus nostris ubi sol ille secretus insudat.* Nonne perspicue docet & ipsum recordari adeoque querere *Leam*, quod nostrum esse ante Episcopatum credidit, fonte veritatis simul intus infundente, & ut supra loquitur, iam Deo adjuvante produci? Neque quisquam scrupulum moveat quod de luminibus jubare ac sole mentionem facit, quasi cum intellectu solo negotium istud ageretur. Frequentissimum enim adeoque familiare Augustino est charitatem ipsam appellare *luminosam* ac *lumen* animi. Neque enim aliunde sapientia quae verum est lumen animi quam ex illa luminosa charitate confurgit. Vnde de Lucifero Calaritano: *In tenebris cecidit schismatis, amisso lumine charitatis.* Quod sexcentis exemplis facile declarari potest. Et revera nihil anima peccatrice tenebrosius. Vnde & Apostolus de iustificatis per charitatem: *Fuisti aliquando tenebrae nunc autem lux in*

Lib. de predest. SS. c. 3. & 4. lib. 1. retr. c. 23.

Ibid. c. 4.

Ibid. c. 3.

Lib. 1. Retract. c. 26.

Lib. 1. Retract. c. 23.

Propos. 60. & 62.

Ibid.

Lib. de

lib. de

Ex libris

lib. de

2. c. 20.

Lib. de

per se 20.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lib. 6. c.

lux in Domino. Quid item illa, quæ recentissimo illo adiutorio provocatus quod in sua conversione senserat, ex intimis visceribus

Lib. 1. Soliloq. c. 1.

inclamat Deo: Deus qui nos convertis. Item: si fide te invenimus qui ad te refugimus fidem de; si virtute, virtutem; si scientia, scientiam. Item: Omnis recte quæsitum quem tu recte querere fecisti. Nonne ut minimum hoc significat ipsum converti, credere, & querere Deum non sine ipsius adiutorio fieri? Neque ita tantum ut aures tantum exteriori admonitione pulsantur, sed ita, ut sine huiusmodi adiutorio non sit in hominis potestate credere. Hoc enim in

Lib. 2. Soliloq. c. 1.

eodem opere expresse profitetur: *Credamus sane Deum assuturum. Credamus sane, si vel hoc in potestate nostra est. Potestas nostra ipse est. Quid manifestius? ipsum credere ita in hominis potestate ponit, hoc est ita nostrum esse testatur, ut tamen non à nobis nisi Deo simul potestatem nostram adjuvante proferatur.* Cujus divini adiutorij necessitatem si ab Augustino non modo ante susceptas Infulas sed etiam catechumeno quæres, confidenter tibi rationem illam redderet quam coram Deo orando profudit: *Deus Pater noster qui ut oramus horarius, qui & hoc quod rogaris præstat: hoc est, qui & ipsum rogaris seu orare in nobis efficit. Siquidem cum te rogamus melius vivimus melioresque sumus.* Nonne prorsus id ipsum est quod de gratia etiam primo homini ad perseverandum necessaria, de cuiusmodi gratia tota nostra quaestio est, jam senex dixit? *Nec ipsum ergo Deus esse voluit sine sua gratia quam reliquit in eius libero arbitrio, quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit; ad bonum autem nihil est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Quid enim est aliud Deum præstare debere, quod rogetur, quia cum rogamus melius vivimus & meliores sumus, nisi hoc ipsum, quia liberum arbitrium ad bonum nihil est nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.

Lib. 1. c. 6.

Lib. 1. c. 6.

Cujus sententiæ in mobili veritate cum necessitatem actualis internique adiutorij, quo primus homo liberissimus & integerrimus esset adjuvandus astruxerit, eadem profecto multo magis idem auxilium homini peccatis debilitato etiam ad rogandum Deum alleruisse credendus est. Adque eo fidentius de Augustino æstimari convenit, quod non solum in isto libro de correptione & gratia Catholicam illam regulam fixerit, quod ad bonum nihil sumus nisi adjuvemur ab omnipotenti bono, sed quod nunquam in ista doctrina fluctaverit, sed eam, ubi occasio postulat per suos libros passim sparserit. Vnus nobis qui instat omnium esse potest, sufficit locus: *Ad peccandum, inquit, non adjuvamur à Deo, iusta autem agere, vel iustitiam præceptum omni ex parte implere non possumus nisi adjuvemur à Deo.* Et ne solum lapsis hominibus hoc adiutorium necessarium crederes, audi cætera: *Sicut enim corporis oculus non adjuvatur à luce ut ab eadem luce clausus aperisusque discedat, ut autem videat, adjuvatur ab ea, neque hoc omnino nisi illa adjuverit potest: Ita Deus qui lux est hominis interioris adjuvat nostra mentis obtutum ut non secundum nostram sed secundum eius*

Ex lib. 1. c. 1. Lib. 1. c. 1. Lib. 1. c. 1. Lib. 1. c. 1. Lib. 1. c. 1.

in fine

Lib. 2. de peccatis & remissionibus. c. 5.

iusitiam boni aliquid operemur. Et mox, ut in primis etiam conversionis actibus hoc intelligas fieri: *Cover, os ergo, inquit, Deus adjuvat, averfos deserit: sed etiam ut convertamur ipse adjuvat, quod certe oculus corporis lux ipsa non præstat.* Luce quippe sanos oculos acjuvante vicemus, si volumus, non ipsa efficit, ut videre velimus, vel re ipsa videamus.

Ex quibus sanè detegitur prima infirmitatis illius radix, ex qua nihil prorsus ad bonum sine auxilio gratiæ liberum arbitrium potest quantacunque tandem virium integritate gaudeat & sanitate vegetetur, non enim in ulla vel ignorantia, vel concupiscentia, vel alio quorumcunque peccatorum vulnere sed in naturali creaturæ rationalis conditione fundatur. Ex qua fit ut quemadmodum oculus quantumcunque sanus nihil penitus ad cernendum valet, si subtrahatur lucis auxilium, ita mens rationalis, quantumcunque integra & sana ad nullum omnino vel minimum opus bonum se protendere potest, nisi divina gratia roboratur. Hæc etenim causa est cur toties illam lucis comparationem adhibeat, sine qua neque sanctissimos oculos quicquam ad cernendum valere confirmat. Hæc causa cur neque primos homines nullo peccati vulnere debilitatos, neque ipsos Angelos bonam voluntatem, hoc est ipsum bene velle, quod ad bene vivendum primum exordium est, nisi operante adiutorio creatoris vel habere vel servare potuisse testatur. Quod ut sciremus ex naturali creaturæ rationalis infirmitate proficisci, rationem reddit omnibus prorsus creaturis etiam integerrimis generalem, quia non potuerunt Angeli se ipsos

Lib. de cor. rep. & grat. c. 10. & 11. late lib. 1. de cant. c. 9. & alibi.

facere meliores quam eos ille fecerat, quoniam melius quicquam facit. Ex quo necessarium esse concludit ut bona voluntas Angelorum, qua scilicet non ad se, sed ad Deum ipsum converterentur in ipsis Dei adiutorio operante producta sit, quia constat Angelum si sine bona voluntate creatus sit, fieri ipsa bona voluntate meliorem. Nonne ipsissimum istud est, quod, ut retulimus, catechumenus coram Deo professus fuerat, & hoc quod rogaris præstat: *siquidem cum te rogamus melius vivimus melioresque sumus, quam scilicet sumus quâdo necesse rogamus te? Quæ sanè ratio ad omnem petitionem, orationem, pulsationem, ad omnem actum fidei bonæque voluntatis divina gratiæ adiutorio vindicandam easdem prorsus vires habet, quippe cum petimus, oramus, pulsamus; melius vivimus melioresque sumus, ad bonum autem voluntas nihil est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.*

Ex qua sanè principiorum Augustini ac doctrinæ consonantia perspicuum esse puto, semper eum & bonæ voluntatis nutum, & in bona voluntate perseverantiam adiutorio divinæ gratiæ tribuisse non modo quando senex cum Pelagiana peste confixit, sed etiam quando Presbyter & Catechumenus in eodem quo Massilienfes errore versabatur. Absit enim ut unquam tantus Doctor lapsum hominem tot tantisque infirmitatibus circumdatum, tot vulneribus mortuum, stante homine ipsi-

que

que Angelis integerrima sanitate fruētibus
fortiorem esse deliraverit, ut quod istos sine
divino adiutorio nullo modo efficere potuisse
profitetur, hoc suis solis viribus illum præ-
stare posse iudicaverit. Omnino semper ad
omnem omnino bonam voluntatem qua Deo
creditur, Deus rogatur, sanitas petitur, gra-
tiam Dei & adiutorium factus est, non modo
Adamo & Angelis, sed maxime infirmis ho-
minibus esse necessariam. Sed ut supra dixi-
mus & sæpius repetendum est, aliud sanorum
aliud ægrorum adiutorium est. Illud sine quo
non creditur, aut rogatur Deus; hoc est quo
creditur & rogatur Deus, quia ipsam creden-
di rogandique voluntatem inspirat ac donat.
In hoc ergo proprie Massiliensium & Augu-
stini error situs fuit, quod Angelorum San-
ctorum & stantis hominis adiutorium, in quo

intelligendo & admittendo nulla penitus ipsi
difficultas fuit, etiam lapsis hominibus hæte-
nus sufficere voluerint, ut quia non penitus
esset depravata vel extincta natura, cum illo co-
dem auxilio perdurante quo antea in Adamo
cuncta poterant, possent etiam nunc lapsi, fra-
cti & ægri saltem credere & à sua infirmitate
velle sanari: Nec opus esse, ut per illam aliam
gratiam ægrotis propriam quam Christus at-
tulit ipsa credendi voluntas donaretur, seu ut etiam
dicunt, donaretur ut vellet, reiectis ab illo dono
alijs pariter reijs. Talem enim gratiam volunt
non ad initium Lonæ voluntatis seu ad creden-
dum, sed tantum ad operandum esse ne-
cessariam, quia aliquid integritatis in natura
remanerit, propter quam cum illo Adami &
Angelorum adiutorio si vellet crederet, non
autem, si vellet, posset operari.

Massilienses non fuisse ex professo hostes gratiæ; neque causam
ullam habuisse cur talem gratiam rejicerent: Quod per
eam omnes eorum difficultates facillimè sol-
verentur. Expenditur arrogans vox
cujusdam recentioris.

CAPVT NONVM.

DENIQUE si suis momentis res ista
rota ponderetur, nulla idonea causa
proferri poterit, cur istud indifferētis
gratiæ genus Massiliensibus displicere
potuisset. Non enim hostiles gerobant animos
adversus gratiam quando primum Augustino
& ejus defensoribus Hilario & Prospero relu-
ctati sunt, sed solis difficultatibus territi tor-
montra ex Augustini opinione pullulantia
salva gratia & Ecclesiæ pace suffocare volue-
runt. Idem quippe Massiliensibus, quod San-
cto Hieronymo alijsque antiquioribus & ipsi
Augustino contigit, qui, quamvis Deigra-
tiam velut vitâ tuâ cariorem adversus hostes
gratiæ magno ardore defenderent, ut in Hie-
ronymo perspicuè patet, in eundem tamen
errorem fallente rei obscuritate prolapsi sunt.
Nam & ipsum Hilarium ipsdem difficultatibus
aliquando turbatum fuisse satis Prosper indi-
cat quando de illo dicit: Nam unum eorum, qui
scilicet caligine istius opinionis obscuraban-

egregios in omni virtutis studio viros nuncupat.
Hinc est quod eos Augustinus deputat non ut
alienos sed a nostros; non ut Hæreticos, sed
b Tristes, & c Pelagianum nobiscum demulentis no profet
errorem; eosque non ut ejusdem inimicos gra-
tia, sed ut d caligantes tantummodo in Sancto-
rum predestinatione patat esse tractandos. Hinc
est, quod quamvis adversus Augustini do-
ctrinam luctantur, eamque præcedentibus
Patribus & Ecclesiastico sensui contrariam
esse sentiant, sola tamen Pontificis Celestini
declaratione compressi sint. Hinc est, quod
postmodum illos Augustini libros non rece-
perint quos non cum cæteris ab Apostolica
Sede probatos esse credebant. Hinc est, quod
quamvis Prosper vulnus ad sectionem perventurum
minaretur, si habuerat perseverantem tumorem,
Massilienses tamen per nullam Ecclesiæ san-
ctionem à fraterna societate divisi fuerint, cū
etiam teste Prospero adhuc sub Sixto Papa in
Ecclesiastica communione persisterent. Hinc
est quod eorum plerique, ut Severus atque
Callianus quos perperam olim sensisse certum
est post Celestini declarationem emendati
sunt; & ille ipse Massiliensium antesignanus
ad hostes Ecclesiæ retundendus, quorum er-
roribus consanguineis ante propinquasse vi-
debatur, Leonis autoritate adhibitus, cum ma-
gna Pelagianorum detestatione strenuè labo-
ravit, & paulò post, ut multi volunt, non
sine sanctitatis opinione defunctus est. Quæ
sanè omnia manifesto argumento sunt, non
eos ex professo, quamvis errarent, indixisse
bellum vel gratiæ vel Ecclesiæ; sed salva
omni-

In fine Ep. ad Aug.

In fine Epist. b Inisio.

In Epist. ad Aug.

In fine Epist.

In fine Epist. d Lib. de pe. deff. c. 1.

In fine lib. cont. Coll.

Cass. advers. Nestor scripsit. hinc 7. libri.

omnibus modis utriusque pace, ingentes illas difficultates dissipare voluisse, quæ ex gratia Augustini primam credendi voluntatem dante & homines ab invicem discernente proficisci videbantur.

Enimvero, si res ista non ab ingeniosis hominibus ut sapius Massiliensis Augustinus vocat, sed vel à tardissimo quoque consideretur, omnes istæ larvæ per istam Adami gratiam, tantâ evidentia & facilitate distantur, ut ad hoc ipsum de industria ab eis excogitata esse videatur. Quod sane non ab ipsis tantum Massiliensibus optime animadvertum fuit, sed ab omnibus quotquot eos in hunc usque diem imitari sunt, & ad auferendam hominibus desperationem illam discernentis prædestinationis, & efficacis gratiæ durtiorem emollire, & quasi scelas quasdam fabricate voluerunt, quibus unusquisque à natura ingratiam, à terra in cælum si per naturam faceret quod in se est (hoc est si vellet) ascenderet possit. Omnes enim illam integræ naturæ gratiam magno verborum furore palliatam, & philosophi à subtilitate munitam, tanquam congruentissimam humanæ libertati prædicant, & ab omni erroris suspitione se tutissimos arbitantes omnibus fati, desperationis, necessitatis, aliisque supra commemoratis terrificis tanquam præsentissimam adhibent medicinam. Et vero talem istam Adami gratiam revera esse, vel tardissimis rusticanisque ingenijs ita manifestum est ut mirum sit, si quisquam Massiliensium qui Christianæ Religionis Theologiam vel à limine salu-

taverit, vel ita hebes fuerit, ut ex ea fati vel desperationis, vel necessitatis, vel subverse correptionis & exhortationis umbras potuerit expavescere; vel ita perfrictæ frontis, ut eam tam absurdis ineptisque calumnijs ausus fuerit onerare.

Nam ut ab illo prædestinationis proposito incipiamus quod eos tanto horrore averfatos esse diximus; per illam universalem & sufficientem gratiam, quâ sine personarum discrimine omnis, qui voluerit, potest credere, & ex fide ad salutem æternam pergere, omne propositum discretivum tollitur, neque ulla constitutio Dei remanet humanas præveniens voluntates, nisi illa voluntas benignissima, qua vult omnes homines salvos fieri, & suam habere gratiam semper præsentem, qua re ipsa suam salutem, si tamen cooperari voluerint, assequantur. Nonne esset stultitiæ singularis ex tali proposito & gratia horrorem aliquem simulare vel fingere? Et quid aliud ab ipsa natura sua expectare queant? Imo vero quid Massiliensibus ipsis accommodatius ad particulare & absolutum illud propositum evadendum dixeris quam generale auxilium, quo generalis illa benevolentia, qua Deus omnium salutem cupit suum effectum, si velint homines, sortiatur? Nonne id ipsum est, quod semper crepant, Deus velle omnes homines salvos fieri: Et, quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam? Nonne hoc ipsum cum illo dogmate maxime esset consentaneum, quo unanimi consensione universalitatem sufficientis gratiæ summis conatibus inculcarunt?

Apud Prosp.
& Hilar.
in Epist.
Apud Prosp.
in Epist. ad
August.

*Ut cunctos, inquit Prosper, vocet illa quidem, inditetque; nec ullum
Præteriens, studeat communem asferre salutem
Omnibus, & totum peccato absolvere mundum.
Sed proprio quemque arbitrio parere vocanti,
Iudicioque suo mota se extendere mente
Ad lucem oblatam, quæ se non subtrahit ulli
Sed cupidus recti iudet, illustretque volentes.*

Iam vero quis nisi fatuus ex hac generali gratia fatum timeat? Nihil enim hic præcedit voluntatem hominis quo ad alterutram partem immutabili aliqua constitutione flectatur, vel quasi cancellis quibusdam quos egradi nequeat, concludatur. Sola voluntas etandi gratiam, voluntatem hominis antegreditur, sed illa talis est ut in omnem se partem non solum linat, sed etiam velit ho-

minem se posse flectere; agere quippe & non agere, uti, non uti tali gratia; obedire, contemnere, eodem modo ut natura generalis, ut vocatio doctrinaque generalis, uniuscujusque permittit arbitrio; quo nihil sane potest esse capitalius contrarium fato. Nonne id ipsum est, quod ipsimet exterminantes fatum libentissime, ut vidimus, profitentur?

Proprio quemque arbitrio parere vocanti &c.

Quid vero de læsa in utramvis partem libertate dicam? Quid de terribili illa discretionem quam per gratiam in hominibus fieri quebantur? Nihil profecto inceptius vel à delirantibus adversus illam gratiam fingi po-

test: imo nihil ad illas umbras fugandas illa ipsa gratia expeditius. Cum enim omnibus semper præsto sit, & magis quam ipsa generalis quam afferebant Evangelij prædicatio, nec ulli haud secus ac liberum arbitrium atque

atque natura, desit; qua quisque qui voluerit, ut voluerit, cum voluerit uti, vel non uti potest; quid sane infanitus vel phreneticus delirare queat, quam ex ea discretionem hominum vel libertatis interitum formidare? Nonne id ipsum eis liberalissime datur, quod tantis querimonijs petunt, nimirum, ut *um non donetur ut velit, reiectis ab hoc dono alijs pariter reijs, & qui possent similiter liberari, si ea qua pariter indigna præsatur credendi voluntas, etiam ipsi similiter praesatur. Item, ut non sit specialis erga credentes munificentia; ut omnes etiam increduli credere possint; ut gratia omnibus ingeratur: ut non, alijs detur, alijs non detur: ut invenitur liberum arbitrium non cogatur: ut non afferatur ei fatalis necessitas: ut per praoperantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium?* Et quæcunque supra de laesa libertate diximus.

Cap. 10.

Porro desperationi & ignavia nulum efficacius ea gratia medicamentum juxta Massiliensium sententiam excogitari potest: quis enim esse potest desperationis locus, ubi nihil in alterutram partem pro sua voluntate vel constitutione Deus facit, sed omnia ad vitam aeternam assequendam necessaria in hominis potestate & arbitrio collocantur? Quis potest fanctis esse teporis & ignavia fomes, ubi nihil à Deo per gratiã fiet nisi homo sua voluntate consentiat diligenterque cooperetur? Vbi non rumpitur obstinata porta voluntatis à gratia, sed ab homine per gratiam admonito & invitato aperitur, & aperiendi remuneratio preparatur: Nonne apertissime datur eis quicquid in remedium desperationis & ignaviae confingere potuerunt? Nempe ita posse unumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, si se sciat sua diligentia bonum esse posse: recteque omnem hominem posita illa gratia ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri, ut de apprehendenda vita aeterna, nemo desperet, cum voluntaria devotioni remuneratio sit parata. Quomodo vero non dico timeri, sed vel fingi hic potest, ne quemadmodum conqueruntur, utraque parte superflua labor sit: cum nihil per hanc gratiam fieri posse statuatur nisi labor accesserit? Ne reiectus ulla industria possit intrare; cum ab ea nemo rejiciatur, & cum ea intret qui voluerit? Ne electus ulla negligentia possit excidere, cum per solam negligentiam tota talis gratia quantumvis magna in vacuum recipiatur? Et quid hic obsecro ad desperandum facit illa decantata incertitudo voluntatis Dei, dum cogitant qui audiunt incertum esse humanae ignorantia, cui Deus hæc dona largiatur ut veniatur ad fidem & permaneat in fide, cum concessa illa generali gratiã Deus omnibus quantum in se est, fidem & perseverantiam largiatur, & ab illis donis nemo prorsus exclusus sit, nisi qui illa, gratiã dissentiendo, acceptare noluerit?

Prosper in Epist. ad Aug.

Ibid.

Sed nihil absurdius fingi potest, quam per istiusmodi gratiam exhortationes, correptiones, & omnia recte faciendi præcepta subverti, imo nihil magis appositum excogitari potest, quam ut homines omni instantia præ-

ceptis, exhortationibus & correptionibus excitentur. Nihil enim deesse statuitur nisi solus hominis iussu, admoniti correptione consensus, qui rectissime hujusmodi stimulis posita illa gratia provocatur. Nonne id ipsum est quod dilucidis verbis ipsimet profitentur, quando Augustino gratiam illam internam Adami prædicante, qua uti posset si vellet, gratulantes, nullamque ultra difficultatem in exhortationibus timentes dicunt: *Ad illam voluntatem (Adami habentis talem gratiam cum qua stare posset si vellet) pertinuisse exhortationis vel comminationis utilitatem, qua & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem: non ad hanc cui nonne iustitiam inevitabili necessitate coniunctum sit?* Ecce facillime intelligunt internum Adami adiutorium, & illud cum exhortatione conciliant, dummodo tale sit, ut voluntas persistendi & desistendi obtineat liberam potestatem. Dummodo, ut Augustinus de Adamo dixerat, ita adinvetur, ut homo stare possit in iustitia, & à iustitia declinare. De cæteris querelis eorum, extinctæ scilicet orationis duarum partium & massarum, & reliquis quas adduximus, nihil opus est dicere; tum quod nulla verisimilitudine contra gratiam istam torqueri possunt, tum quod magis ad istud Dei propositum quam ad gratiam pertinent; de quibus infra pluribus dicturi sumus.

Ex his quæ diximus perspicue, ut arbitror, patet, nullam Massilienses causam habere potuisse, cur talem gratiam abijcerent, cum omnibus eorum querelis accuratissime satisfaceret, & hoc ipsum se satis intelligere facerentur: multoque minus, cur ex ea homines ingeniosi & gratiæ defensores tam immanes difficultates cum aliquo colore vererentur; gratiam enim integri hominis cum qua scilicet homo indifferens ad utrumque permanens si velit operetur, non autem ipsa ex nolente volentem faceret, rectissime capiunt, intelligunt, laudant, probant, & ex ea nullum libertati vel exhortationibus præiudicium fieri gratulantur. Ut meritò non aliud nisi merum commentum videri debeat ad proprias opiniones colorandas excogitatum, quo Massiliensibus nonnulli illam impingunt absurditatem & hebetudinem, ut contra propriam scientiam & conscientiam immania illa portentosa ex illo adiutorio sine quo non, omnibus preparato sequi formidaverint, & tantis clamoribus quæsi fuerint ut contra scientiam vel conscientiam hæc pravam eorum intelligentiam Sanctissimus Ecclesiæ Doctor uno verbulo emendare noluerit, vel eruditissimus Doctorum omnium corypheus non potuerit. Et eo tamē exorbitationis recentior quidam qui se gratiæ sic explicatæ vel inventorem vel præcipuum patronum videri cupit, erumpere coactus fuit. Cum enim tantam libertatis cum ista gratia conciliandæ facilitatem cerneret, omneque scrupulos Massiliensium, fatum scilicet, desperationem, necessitatem, exhortationū inutilitatem, torporem &c. tanta prom-

In Epist. Hier. ad Aug.

Molina in
Concor. 9. 23
4. 4. & 5.
disput. 1.
memb. ult.

promptitudine posse diffitari, & cum illis pa-
cem fieri, hanc injuriosam tanto Doctori, to-
tique Ecclesiæ antiquæ non satis honorificam
aut tolerabilem emisit vocem: *Quæ si data ex-*
planataque semper fuissent, forte neque Pelagiana
hæresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impuden-
ter arbitri nostri Libertatem fuissent ausi negare,
obredentes cum divina gratia, præscientia & præ-
destinatione coherere non posse: neque ex Augustini
opinione, concertationibusque cum Pelagianis tot fide-
les fuissent turbati ad Pelagianosque descissent, sa-
criteque reliqua illa Pelagianorum in Gallia, qua-
rum in Epistolis Prosperi & Hilarij sit mentio,
fuissent extincta ut patet ex ijs, in quibus homines
illos cum Catholicis convenisse & ab eis dissen-
sisse, eadem Epistola restantur: concertationes denique
inter Catholicos facile fuissent sopitæ. Hæc ille.
Vbi quid aliud facit quam quod Augustino,
Romanis Pontificibus, totique Ecclesiæ an-
tiquæ illius temporis infamis ignorantia vel
malitia inurit notam? & exorta hæresis Pe-
lagianæ & Lutheranae invidiam creat & cul-
pam affricat? Nonne Augustini, hoc est, Ca-
tholicæ Ecclesiæ opinionem, quæ per Con-
ciliium Numidiæ Romanosque Pontifices ei
suas scribendi adversus Pelagianos vices dedit,
& magnis encomijs eius scripta laudavit apo-
stasie multorum fidelium, & Pelagianæ hæ-
resis propagatæ tantarumque turbarum inter
Catholicos & Massilienses & non oppressi in

Tæstatur
Aug. Epist.
110. Bonif.
& Celst.
Pensis.

ipso exortu Semi-Pelagiani erroris causam
facit? O nimis præcipitem arrogantia vocem!
& cur quæso tantum de Augustini opinione
suspiciatur nefas? Nimirum quia vidit, & re-
ctissime vidit, facillime Massilienses ipsosque
adeo Pelagianos cum Catholicis potuisse co-
alescere, cunctarumque difficultatum umbras
dissipari, si Augustinus talem explicandæ gra-
tiæ modum cum qua indifferens maneret ho-
mini & in propria potestate positum, credere
vel non credere ejus adversarijs tradere voluis-
set. Quasi verò fuisset vel ita imperitus Au-
gustinus, vel ita ignara illius ætatis Ecclesia,
ut non potuerit talem concordiam, rem om-
nibus in promptu positam invenire vel pene-
trare: & post mille ducentos annos à Philo-
sophis hujus temporis ejus explicationem ex-
spectare deberit. Vidit ubique, protulit, do-
cuit, explicuit, inculcavit: idque tanta ver-
borum evidentia & pondere sententiarum,
ut pæne nihil amplius possit ipsa cæcitas, ab-
sit modo pertinacia, postulare. Cur ergo
non ingessit eam adversarijs? Cur non una
gratiæ illius confessione oblatrantium ora
compefcuit? Nempe, non erat istic locus, ve-
ram Christi gratiam docere voluit, non pro-
dere: Massiliensibus medijs non adulari: vul-
nera tollere non tegere. Sed hoc uberius alibi
declarandum est.

Redditur causa quadruplex, cur non sæpius mentionem
illius gratiæ internæ faciant Semi-Pelagiani
posteriores.

CAPVT DECIMVM.

Hic dubitet forsan aliquis, cur ista
interna & actualis gratia non etjam
sæpius à cæteris quoque Semi-Pela-
gianis commendetur, si nihil eorum
scopo nocet. Facile respondeo, non modo
Massilienses apud Hilarium, de quibus nobis
in hoc tractatu præcipue sermo est, quidquid
alij & ipsi aliàs tandem senserint, sed etjam
Cassianum atque Gennadium, ut ante demon-
stratum est, satis perspicuam ejus fecisse men-
tionem. Quamquam si scripta eorum nunquã
illius gratiæ meminissent, ne tum quidem ab
eis fuisse repudiata existimari debet, Quid
enim interest quod nihil obsit eorum scopo, si
nihil item profit? Causæ quippe idoneæ esse
possunt, & vero sunt, cur de illa commendanda
judicent se non debere esse sollicitos. Quas
quidem indagare ac digito tangere, non est
difficile.

Prima est quod de illa gratia sibi cum Au-
gustino questionem esse sentirent, quæ lapsis
hominibus adversus peccati corruptionem
datur. Nam ut Augustinus sexcenties con-
tra Pelagianos refricat, illa gratia fidelibus
confitenda est quæ Christianæ Religionis pro-
pria est, hoc est, propter quam lapsis homini-

bus largiendam *Christus Iesvs venit in mundum, 1. Tim. 1.*
quemadmodum ait Apostolus, *peccatores salvos*
facere. Quam gratiam Patres Concilij Car-
thaginensis aliquoties vocant & inculcant,
gratiam qua Christiani sumus: & Augustinus, qua Epist. 90.
Christiani & filij Dei sumus; itemque gratiam apud Aug.
que per incarnationem unigeniti revelata atque dona-
ta est: & sæpissime uno vocabulo totum com-
plectente, gratiam Christi. Videbant autem
gratiam illam *sine qua non,* hoc est, sine qua
quidem non creditur, sed tamen ipsa non facit
credere, nullo modo esse gratiam lapsæ natu-
ræ congruentem. Non enim ipsa, ut supra
latius dictum est, pulsa concupiscentiæ in-
firmitate, robustum facit, sed robustum &
à concupiscentia liberatum esse supponit, sicut
lux quantumvis magna non sanat oculos, sed
sanatum postulat, ut ejus aliquis possit esse
usus, nam sine luce quidem non cernitur, non
tamen ipsa facit cernere si quis noluerit intue-
ri. Hanc ergo duplicis gratiæ distinctionem
cum viri ingeniosi luculentissime ab Augusti-
no demonstratam animadverterent, superfluum
esse, adeoque nihil ad rem pertinere judicarunt
de illa priori gratia quam sana natura postu-
labat, multum satagere. Hæc itaque causa est
cur

cur statim post fidem, veram illam Christi gratiam, qua sit actio, hoc est, qua liberum arbitrium ex non faciente facit facere, sanando voluntatem, roborando fulciendoque sanantam, quam Augustinus & Ecclesia postulabant, sapius in Epistolis Prosperi & Hilarii libenter clareque taterentur; ad fidei vero initium qua primitus creditur, propter difficultates illi primo libertatis flexui peculiare, illam alteram Adæ gratiam retinuerint quidem, sed tamen cum illam non esse Christi gratiam cererent, neque fideles, ab infidelibus illius operatione discerni, ad alias gratiæ notiones quarendas lapsi sunt, quæ vel magis adventu Salvatoris Christi deberentur, vel voluntatem in actum inclinando discernent. Hinc ergo toties ab eis inculcatur gratuita Evangelij prædicatio, sive vocatio: quia manifestum est, Evangelicæ veritatis annunciationem incarnationi Christi, passioni & resurrectioni ipsius esse tribuendam.

Sed neque in ista vocationis sive prædicationis gratia quæ Semi-Pelagianis omnibus familiarissima esse solet, potuerunt omni ex parte acquiescere. Viderunt enim illum, vel solum, vel præcipuum esse totius disputationis cardinem, quam sit illa gratia Dei cui ipsa fides tribuenda sit; de qua & Apostolus loquitur quando dicit, *Quis enim te discernit? Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Hoc est quæ sit illa gratia, quæ discernendo, seu faciendo credere, cum ante non crederet, affert primam differentiam credentium à non credentibus, cum ante fidem omnibus esset una damnationis massa communis. Neque enim tam impij erant ut hanc discretionem omnis boni initium, & causam omni Dei gratiæ subtrahendam esse censerent. Quod illi solus Apostoli locus tam evidenter docet, ut sicut Sanctus Cyprianus eo permotus fuerat, ut in nullo gloriantium diceret, quando nostrum nihil est; ita & Augustinus eodem testimonio convictum, & ab errore Semi-Pelagiano revocatum esse testetur. Hanc ergo discretionem gratiam cum liquidissime cererent esse debere talem, ut non tantum tribuat credere posse si velis, sed etiam ipsum velle credere, hoc est ut ipsam inclinationem & flexum voluntatis operetur, qua ex non credente fit credens: & hoc nullo pacto vocationi seu Evangelicæ prædicationi competere, quam multi audiunt qui non credunt; multoque minus illi gratiæ Adami sine qua non creditur, quia discretio credentis à non credente, non fit ab illa gratia, sed à propria libertate, non enim esset amplius gratia primi membri, sine qua non sit actio, sed secundi, qua sit actio: cum hæc, inquam, tanquam rem certam atque peripicuum liquidissime cererent, aliam Dei gratiam discretivam hominum sibi allerendam esse crediderunt. Hanc ergo dixerunt esse quædam integræ naturæ reliquias, quæ à Deo in primo parente sana & perfecta donata est. Hæc est enim iuxta Massilienses gratia, quæ quando multi eandem vocatio-

nem seu Evangelicam prædicatione audiunt, & eadem interna gratia muniti sunt, quæ credere possunt si velint, alijs non credentibus; alios liberâ voluntate credere facit, & credendo suâ se libertate discernere. Hoc totum tamen volunt esse tribuendum Deo, quia ista naturæ possibilitas qua sese ad credendum volendumque flexit & inclinavit, ex illa prima naturæ quam Adæ perfectam gratis dederat, integritate remansit. Ecce alteram causam, cur libentius naturæ sese flexentis, quam gratiæ illius sine qua non potest sese ad credendum flexere Massilienses meminisse solent. Hoc est enim quod dicunt: *Nec de hac fide posse dici: quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitata, quæ prius sana ac perfecta donata sit.* Hoc quod alibi: *consequens voluntate conditoris concessum est.* Hoc quod agerrime ferunt, nihil quod prædicatione exciteret in hominibus remansisse: hoc denique quod Augustinum docere stomachantur, *ita Adami gratia adiutum esse, ut & stare posset & à iustitia declinare,* si vellet: lapsis autem hominibus non adesse illam saltem credendi libertatem, sed eis nolle iustitiam meretricis necessitate esse coniunctum, hoc est non habere illam flexibilitatem ut cum eodem Adæ adiutorio posset saltem credendo velle iustitiam, sed ita in unam partem esse depressam, ut audita prædicatione ne quidem possit timere quis unde terretur, nisi ea voluntate qua simulari hoc est quæ aliunde quam ex libertate ut olim danda & inferenda accipitur, eo quod non solum posteri, sed etiam ipse Adam illam damnationem incurreret, ut nunquam recta, semper autem prava vellet appetere. Quibus & similibus locutionibus nihil aliud significatum volunt, nisi hominem, si non recte vivere propter inflicitam concupiscentiæ reluctantis infirmitatem, saltem velle & credere posse suâ libertate, etiam non sine interno gratiæ simul concurrentis auxilio, sicut omnia ad iuste vivendum pertinentia primus homo viribus à concupiscentia illæsis potuit, ut supra fusius declaravimus. Itaque quia de gratia discretiva credentis à non credente tota vertebatur controversia, quam constabat non esse illam Adami & Angelorum gratiam, quia alijs cum ea sua libertate stantibus, alijs non minore præditi, eadem illâ libertate ceciderunt, hinc est, quod superstitis illius primæ libertatis reliquias tanquam veram gratiam primitus à Deo datam commendare fatagunt, relicta illâ interiore, quæ libertatis potius flexum expectat & sequitur, quam ipsam voluntatis flexum facit.

Hoc vero spectasse in assignanda illa gratia naturæ seu superstitis illius libertatis Massilienses, vel inde manifestum est, quod cum in hoc ipso eos deceptos esse Augustinus ostendit, hoc summo conatu probare nititur, nec ipsam naturam sive integram, sive integræ quæcumque reliquias, esse illam gratiam quæ credentem à non credente discernit: cum enim eadem sit natura omnium, sive credant sive non

I. Cor. 4.

Lib. 3. ad
Quirin. c. 4.

Lib. de præ-
dest. 55. c. 3.
c. 4.

In Epist.
Hilarij ad
Aug.
Ibid.

Cap. 4.

Lib. de pro-
p. 55. c. 5.

1100

Eph. 1. 11.

five non credant : profecto non potest esse natura ut natura, quam Deus æqualiter omnibus dedit, qua inter se homines discernantur. Audi ipsum identidem hoc inculcantem : In hac Apostoli evidentiſſima intentione qua contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine sed in Domino gloriaretur, dona Dei naturalia suspicari, sive ipsam totam perfectamque naturam, qualis in prima conditione donata est, sive vitata natura qualemcumque vel quæ nimis quantum existimo abſurdum est. Nunquid enim per hæc dona quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus ? Et iterum, Nihil autem huius sensus tam contrarium est, quam de suis meritis quemquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non gratia Dei, sed gratia quæ bonos discernit à malis, non quæ a communibus bonis & malis. Et adhuc uberius : Vt enim sit natura posse habere fidem nunquid & habere ? Non enim omnium est fides, cum suam posse habere sit omnia. Non autem ait Apostolus, quid autem potes habere, quod non accepisti ut posses habere ? Sed ait, Quid autem habes quod non accepisti ? Et totam disputationem luculentissime lententia veritate concludens : Illa itaque natura in qua nobis data est possibilitas habendi fidem non discernit ab homine hominem, ipsa vero fides (hoc est ipsum credere) discernit ab infideli fidem. Vides primo quantam contentione de gratia discernente cum Massiliensibus disputet : quam ipsi quia naturam putabant (quia illa videbatur esse quæ unum ab alio credendo discerneret) hinc illam ut veram Dei gratiam commendabant, in cuius possibilitate fides quoque ipsa donata censetur. Sed recte ostendit Augustinus, non naturam quæ communis est omnibus, sed ipsam credendi voluntatem esse quæ discernat homines : quam si non aliter Deus facit, nisi quia communem naturam dedit, non in Deo erit, sed in ipso homine volente gloriantur. Vides secundo causam arbitror interior illa gratia sine qua non creditur, multo minus Massiliensibus curanda & ad se tuendum proferenda videretur. Ipsa quippe cum omnibus eandem prædicationem audientibus communis esse, & à libertate suam ad agendum inclinationem atque determinationem expectare statuatur, multo minus quàm

natura etiam integerrima, vel libertas ejus, poterat credentem à non credente discernere. Neque juvat quicquam, quod cum voluntate consentiente dicatur influere : nam & natura, & libertas, & voluntas ipsa multo magis, & prius & intimius influunt, nec tamen idcirco juxta discursum Augustini dici potest naturam esse quæ credentes discernat à non credentibus. Hoc enim unicum verissimum, certissimum, stabilissimumque Augustini principium, ut pupilla oculi retinenda est & iterum iterumque consideratione repetendum, aliam esse gratiam qua fit actio vel volitio, aliam sine qua non fit. Illa discernit agentem à non agente, hæc nequaquam. Unde fieri nullam rationem potest, ut interior illa gratia prædicationis comes, quæ homo dicitur credere posse si velit, sit illa gratia discretiva, & nihil ad solvendam propositam controversiam pertinere judicant.

Ex his quæ diximus etiam tertia causa à secunda pendens colligi potest, cur gratiam illam discretivam ad naturæ seu libertatis potius reliquias, quam ad illam interioriorem gratiam, sine qua non creditur, revocaverint. Cum enim tunc pejus & angue odissent discretivam hominum solam voluntate Dei per gratiam fieri ut supra diximus; duritiam illam sic mitigandam esse censuerunt, ut discretivam ex natura quam Deus gratis dederat relinendo, eam per ambages illas totam (etiam si gratia illa interna cum libertate concurreret & influeret simul) ex propria voluntate suspenderent; quia scilicet omnibus positus, velle & credere ex semetipsis oriretur, quia velle & nolle credere, & non credere esset in propria potestate. Notat hoc Prosper cum dicit : Aut ideo eam (fidem) se iactat ad Deum referre, quia ab ipso sit creata natura, cui rationabilem inseruit libertatem, per quam unusquisque & credere & non credere in sua habeat potestate, Et carmine de ingratia :

Ad excerpta
Genens.

Quos urit gratia, cuius

Omne opus arbitrio vultis subsistere vestro.

Et quod non cuncti mortales atria vite

Ingrediuntur, ita ex ipsis pendere putatis

Vt tam ex iudicio constet cuiusque quod intrat

Quam quod non intrat : seu par in utrumque facultas

Suppetat, ut tam sit proprium bona quam mala velle.

Carm. de in-
gratia.

Nimirum nihil aliud unice contendebant nisi ut illa discretio hominum quam palam cernimus, quando ex multis vocationis & prædicationis gratia præventis unus vult, alter non vult, unus credit, alter non credit,

unus intrat, alter remanet foris, ex arbitrio seu iudicio cuiusque, seu naturali illa libertate contingeret, qua credere vel non credere, velle vel nolle in propria esset positum optione & potestate. Nam existimare quod illa impietas

per aliquam internam gratiam sine qua non evitari queat, absurditas manifesta est. Nunquid enim perinde cum lumen præsto est, in uniuscujusque qui fanis oculis est, optione situm est cernere vel non cernere sive concurrat, sive non concurrat influxus lucis? Nonne Adam atque Angeli cum illa gratia sibi præsentente fruere, cum qua juxta Divum Augustinum possent stare si vellent, perinde per liberum arbitrium, ut ipse loquitur, stare vel cecidere ac si id ipsum sola libertate præstitissent? Cujus rei vel sexcenta exempla proferri possent, nisi vel tardioribus ista sufficerent, & unicuique sua sagacitate plura suggererentur. Hinc orta est illa toties ingeminata Sanctorum Patrum querimonia, non quod actus illi boni Massiliensium, defectu gratiæ simul cum arbitrio influentis non essent vel *vita æterna digni*, vel *meritorij*, vel *supernaturales* ut nunc aliqui comminisci solent, sed quod obsecravit divinorum judiciorum super salute & perditione hominum per illam gratiam *naturali libertatis* hoc est per velle & nolle uniuscujusque referant. Nonne Petrus Diaconus cum Orientalibus istud stomachatur quando

A dicit: *Hæc si ita sunt; ut Hæretici iactant, comprehensa sunt ab ipsi incommensurabilia & incomprehensibilia Dei iudicia. Si enim ut ipsi volunt, nolentes gratia damnat, salvat autem volentes, nihil est omnino quod queratur ulterius. Et quantum ad ipsos, aliter Scriptura divina qua incomprehensibilia Dei testatur iudicia. Nonne & Prosper cum dicit? Qui dispensationes Dei ex liberi arbitrij vult mutabilitate variari, proficitur sibi scrutabilia iudicia Dei & refigabiles vias eius. Et quod Doctor genium Paulus non audebat attingere, hic se existimat reseratum posse vulgare. Et rursum alibi: Frustra profunditatem inscrutabilis gratiæ per liberum arbitrium conantur aperire. Et omnium apertissime cum causam discretionis hominum a postoli verbis, quis enim se discernit? qua hysler? igitur profunditatem, inquit, illius, quæstionem quam secundum admirationem Apostoli impenebriabem confitemur, per liberi arbitrij velle & nolle non solvitur. Quid hic vel Massilienses vel quolibet alios joverit, si responderint, se gratiam interiorum agnoscere sine qua velle non possint, si perinde velle & nolle cum illa gratia à propria sua libertate suspendant? vel ut Prosper de Semi-Pelagianis loquitur:*

Carm. de ingrat. c. 6.

Sitque salus dignis salvari ex FONTE VOLENDI

Nonne prorsus eodem modo inscrutabilitas illa cur unus intret, non alius, hic credat ille non credat, peccata illa gratia qua nemini deest, per velle dissolvitur? Hoc quia Massiliensibus notissimum fuit & neminem cui pertinacia non claudat oculos latere potest, hæc eis iustissima causa fuit, cur ubi de discretionis gratia quasiio vertebatur, non ita fuerint de illa interiori gratia inculcanda solliciti.

Cujus tamen & quarta causa eaque verissima reddi potest, quod illa gratia plerumque sub integra natura comprehendi solet: cujus integritatis reliquias cum ipsi superesse post lapsum traderent etiam gratiam ei debitam sub eadem superstitite integritate complexi sunt. Hoc enim non modo Massiliensibus sed etiam Prospero & Augustino familiare fuisse ex eis locis perspicue constat, quæ supra hoc libro non pauca dedimus, cum Angelos & Adamum sua naturali possibilitate recte vivere potuisse demonstravimus: Sub naturali quippe possibilitate sine natura, semper & gratiam intelligebant: Quæ si cui forte adhuc non videantur facere satis. Ecce alia, quibus omnes scrupulos cessuros esse spero.

Nam cum Pelagius easdem quas Augustinus usurpare vellet phrasas, quod homo sua possibilitate posset non peccare si vellet statim ab Augustino reprehenditur, etiam de homine integro loqueretur: Nempe quia ipse ab illa possibilitate omnem actualem gratiam excluderat, quæ ut ait, natura etiam sanæ ad recte vivendum fuerat necessaria, sicut lumen fanis oculis ad cernendum. Locum ex capite quadragesimo-octavo de natura & gratia deceptum supra protulimus. Hinc est quod ali-

A quoties in eodem libro phrasas illas Pelagij temperat; *De homine, inquit, fanis pedibus tolerabiliter dici potest, veli nolit habet ambulandi possibilitatem; constrictis vero, si velit, non habet. Vitiata est natura de qua loquitur, quid superbit terra & cinis? Et inferius: Stisse qui hunc librum scripsit de illa hominis natura loqueretur, qua primo inculpata & salva condita est, ut nunquam acceptaretur hoc dictum scilicet, quod possibilitas non peccandi in natura consisteret. Vbi quod ait, TOLERABILITER, & VTCUMQUE; illa posse dici, Pelagium respicit, qui ab illa possibilitate naturali omnem internam gratiam submovebat. In quo sensu nullo pacto locutiones iste poterant esse veræ, nec sine particula diminvente concedi. Sed quando sub illis gratia comprehenditur frequenter ab ipso Augustino cæterisque illius ævi Patribus & Synodis pro natura integra usurpantur. Hinc illa creberrima Augustini doctrina quam alibi latius tradituri sumus, quod Adam atque Angeli per liberum arbitrium, sive que libertate voluntatis stare poterant, quod nunc homo non potest. Hoc enim nihil est aliud, quam quod illud natura potuere. Nimirum illa primi status gratia sub natura comprehenditur. Quod ne quem forte minus atteatum falleret, cum illud aliquoties repetisset, suspicionibus occurrens objicit sibi: *Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Imo vero, respondet, habuit magnam sed disparem.* Hinc illud Celestini Pontificis: *In pravariatione Ada omnes homines naturalem possibilitatem perdidisse.* Hinc illud Arausicanæ Synodi: *Quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus possit aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum posse &c.* Cum dicunt nunc amissam possibilitatem na-*

Cap. 6.

Cap. 6.

Lib. de Incomprehensibilibus Dei iudiciis. c. 1.

Ad cap. 11. Gal.

Lib. 1. de Vita. c. 22.

Lib. de Incomprehensibilibus Dei iudiciis. c. 1.

Cap. 11.

Lib. de Correctione & gratia. c. 11. In Epist. ad Gal. c. 3. Causa ult.

tem naturalem, & nullum post peccatum primi hominis posse credere per liberum arbitrium, aperte indicant; ante nos habuisse, ante potuisse: quia scilicet sub illa natura integritate continebatur gratia adiutorium, ex quo simul & natura possibilitas illa surgebat, Itaque quia Massilienses iuxta usum constantem Divi Augustini, & Prosperi, & Patrum illius ævi, quibuscum erat eis controversia loquebantur, & veritas quoque recte intellecta nos ita loqui sinit, hinc est quod rarius de illo interno gratia adiutorio meminerint. Cum enim aliquid primæ possibilitatis & integritatis reliquum esse dicerent, quo posset homo naturaliter quemadmodum Adam credere, non aliter se de illa naturali possibilitate intelligi putabant, quam ipsimet, quibuscum disceptabant, propria sua verba intellecta cupiebant. Ex quo etiam vera ratio intelligitur, cur quando Prosper & Augustinus Massilienses expugnant, nunquam dicant, idcirco non posse nunc naturali libertate credi, quia gratia amissa est; sed frequentissime quia amissa est illa primæ possibilitas, ille naturæ vigor, illa libertas primi status. Itemque cur nunquam urgeant reddi debere gratiam quæ subtracta homo iuste non possit vivere, sed instantissime repetant, vulneratam esse naturæ possibilitatem & libertatem, ut ea sanata, natura iterum recte vivere queat. Nimirum sciunt illam nostram recte vivendi infirmitatem non ex aliqua gratia actualis subtractione contingere, sed ex interna ipsius naturæ seu libertatis læsione: Quæ talis ac tanta est, ut etsi gratia illius generis qualem Adam habuit, centuplo, imo millecuplo lapsis hominibus daretur major, nunquam hominem vulneratum vel ad solum unius bonæ voluntatis actum posset adducere: quemadmodum lux ipsa solis intensissima vulneratis seu extinctis oculis ad cernendum nihil opitulatur, sed gravius nocet: Sanis autem etiam per parva sufficit. Hanc ergo gratiam sanationis adversus Massilienses inculcant, quam suâ incarnatione &

passione Christus attulit; alio status innocentia adiutorio penitus prætermisso: quia istud naturæ sive integræ sive restitutæ atque sanatæ semper adhæret, & tanquam connaturale semper sequitur. Quæ sane ipsissima causa est, cur etiam sub natura integra vel sanata peccati semper intelligatur.

Neque vero cuiquam istud mirum videri debet. Si enim Scholasticis hujus temporis licuit post humanæ naturæ damnationem, quam primi hominis ruina fecit, sufficientem gratiam ad peccatum evitandum nobis perpetuo coherentem, & naturæ quasi debitam fingere; ne alioquin, ut ipsi loquuntur, merito injustus esse censeretur Deus; quanto iustius naturæ innocenti talis gratia adiutorium perpetuo assistit credendum est. Neque enim istud auxilium propter ullam peccati infirmitatem sublevandam necessarium integræ naturæ fuit, sed propter innatam ipsiusque creatæ cujuslibet rationalis naturæ visceribus intimam & quasi essentialem infirmitatem; ex qua fit, ut quemadmodum Augustinus dicit, *Liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil sit nisi adiuvetur ab omnipotenti bono*. Vnde merito naturæ ad Deum amandum videndumque elevata connaturale, semperque animo, ut lux oculis, necessarium, sub ipsa natura comprehendendum & intelligendum fuit. Et quamquam nobis non sit propositum de alia vel aliorum, quam illa prima quam in isto diximus Massiliensium sententia Prosperi & Hilarij litteris expressa disputare; fortassis tamen ex his quæ diximus vera genuinaque radix detegitur, cur Prosper multis annis post exortos Massilienses cum Semi-Pelagianis disputans subinde dicat eos nullam gratiam, nisi legem & prædicationem foris pulsantem agnoscere. Sciebat enim PRIMO, illam anteriorem Adami gratiam sine qua non, sub naturæ vigore, quem aliqua ex parte illegum superesse voluit ab eis esse comprehensam. Hinc cum carmine de ingratis cecimisset:

*Dumque aliud non est vobiscum gratia, quam lex
Quamque Propheta monens, & quam doctrina ministri,*

Statim adjungit quasi rationem

*Scilicet ut tale arbitrium generaliter insit
Semine damnato genitis in corpore mortis
Quale habuit nondum peccati lege subactus
Primus homo &c.*

VI Bi manifestè significat eos velle quod idcirco non indigemus gratiâ nisi legis atque doctrinæ seu prædicationis Christi, quia arbitrium nostrum quantum ad credendum, ita constitutum est sicut hominis primi, qui hoc naturali sua possibilitate nondum vitiatum poterat. Nimirum quia natura illa seu possibilitas gratiam sine qua non, non modo non ex-

cludebat, sed potius habebat infallibili lege conjunctam. Neque enim unquam redarguti sunt Semi-Pelagiani illi, quod amplius ad credendum lapsorum arbitrium posse quam stantium arbitrati sint, sed tantummodo quod tantundem valere contenderent. Hoc igitur est quod etiam isti videntur voluisse, ut quemadmodum ex libero arbitrio mali motus iræ aut odij

aut odij, aut amoris rerum terrenarum sponte sua nemine adjuvante prodeunt, ita & boni ex illo, naturali possibilitate & vigore. Deo per auxilium illi primævæ integritati consentaneum adjuvante, sponte profiherent: Quos deinde posset si vellet, abijcere, vel eadem sic adjuta libertate sequi. Totum quippe, sive motivum ad istorum bonorum productionem spectes, sive iudicium, sive consensum atque assensum; isti naturæ vigori (ut Araulica-

num loquitur) seu isti naturali possibilitati videntur tribuisse: per quam omnia, ut in Adamo sponte fierent, illo Dei adiutorio quod (ut Augustinus exprimit) *desereret homo Lib. de civ. cum vellet. & in quo permaneret, si vellet, non quod desereret ut vellet. nonquam cum aliquid boni agere vellet, deserente.* Quod præclare expressit Prosper ubi dixit Deum fores carnis pulsare per prædicationem, ut per sensus externos,

Carm. de imp. grat. c. 15.

*Sumpta foris animus dijudicet intus,
Seque ferat, quoquo librata examina pondus
Presserit arbitry;*

Hoc est, quocumque homo se sua naturali potestate commovere & flectere voluerit. Unde fufius hoc declarando subnectit:

Veluti cum voce loquentis

*Aut rerum actarum species quas vidimus, aut que
Legimus, exoritur secreta cordis in aula
Nunc amor aut odium, nunc spes, metus, ira, dolorque:
Nec tamen hos motus scriptor, narrator, & autor
Inserere animo (quantvis forte hoc quoque vellent)
Sed de præceptis mens iudex sponte movetur,
Et pro more suo quantum se exerciat istis,
Transit in affectum, quem confirmaverit ex se,
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens.*

Manifestissimè vides, non horruisse nequidem illos cum quibus ibi disputat, istas affectuum interiorum proritationes, & motus bonos, sed ita illos admisisse, ut sponte ex reliqua naturæ integritate prodirent, quibus deinde sponte illa libertas tanquam domina ut vellet uteretur; non desistente sci-

licet illo auxilio Dei, sine quo illa non poterant etiam ex primævæ Adami libertate fieri.

Longè verò diversum esse modum illum quo nunc illa omnia per divinæ gratiæ auxilium efficacissimum potentissimumque peraguntur statim explicat:

Ibid.

At verò omnipotens hominem cum gratia salvat

Per auxilium scilicet salvationis, seu *salvationis*, seu *liberationis* à malo, seu à concupiscentia resistente in qua per peccatum lapsi sumus,

*Ipsa suum consummat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur ullis
Nec quod sola potest, cura officioque ministri
Exequitur &c.*

Et modum divinæ executionis longe diversum tangens ab eo, quo solam possibilitatem ita adjuvat, ut motus & consensus bonos sponte proferat si voluerit:

*Ille, inquit, obscuratis dat cordibus intellectum:
Ille ex injustis justos facit, induit amorem,
Quo redametur amans & amor quem conferit, ipse est.
Hunc itaque affectum, quo sumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda nitescunt,
Quo stulti sapere incipiunt, ægrique valescunt:*

Nemo

Nemo alij dat, nemo sibi, non littera legis
Nec naturalis sapientia (hoc est libertas & possibilitas)

que semel acta

In preceps sibi novit, conjungere nequit.

Vbi iterum vides quod sexcentis Augustinus & Prosper inculcare solent totam illius negotii difficultatem & tante gratie salutis necessitatem, ex corruptione illius naturalis sapientie seu possibilitatis vigorisque naturalis peti; quae si non esset, nihil opus esse isto magno perdita possibilitatis adiutorio, Sed natura sibi ad omnia ista cum illo sapius dicto primae integritatis auxilio sufficeret.

Hae est ergo vera ratio cur tanta ac toties iterata concertatio Prospere cum Semi-Pelagianis fuerit; An arbitrium hominis peccato laesum sit, an medicina inoleat, hoc est gratia Christi, an amissa sit possibilitas, & similia, de quibus ante diximus, quasi controversia ex huiusmodi tota penderet. Sciebant enim Semi-Pelagiani, non a se peti illam integram naturae gratiam; eo quod istam agnoscerent, prorsus perinde sit, ac si nullam penitus faterentur. Nam quemadmodum quando de laesio oculis vel homine aegrotante disputatur, utrum sine auxilio possint cernere & convalescere, nemo tam absurdus est ut hoc existimet sine luce, vel cibo posse fieri, sine quibus, nec sani quicquam poterant, neque quisquam tam inepte delirus est ut se quicquam ad rem propositam dicere putet, si necessitatem lucis & cibi ad recuperandam sanitatem exaggetur, cum tota disputatio veritate de collyrio, & medicinis, supposita tanquam indubitata & naturali sanis agrisque ciborum & humanis necessitate: Ita & Semi-Pelagiani satis intelligebant, ubi de sanandis naturis agebatur non illud gratiae auxilium a se peti sine quo etiam sanissimi hominis liberum arbitrium nihil est, ut Augustinus de Adamo dicit, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono; sed illud quo laesum, infirmatum, attenuatumque arbitrium velut Christi Medici adiutorio ac medicina sanandum est, ut iterum sicut olim sua possit libertate velle seu credere; quod sibi per aegritudinem concupiscentiae tumultuantis ac resistentis ademptum est. Hic sollicite auxilium naturae sanae velle commendare & absurdissimum esse sentiebant & nihil ad rem, & hoc ipso quo aliquid sanitatis reliquum esse dicebatur satis expref-

Asum. Hinc est quod alia Christi auxilia quasi medicinalia exaggerant, doctrinam, epus, gratiam, vocationem, & euangelicam praedicationem. Qua in re profecto longe liberalius & liberalius a Semi-Pelagianis actum fuit, quam a nonnullis recentioribus: Subtilius quidem, quia cum de gratia medicinali Salvatoris propter quam IESUS aditus est, disceptatur, hi non intelligentes duorum statuum, duarumque gratiarum differentiam quasi rem magnam inculcant illud adiutorium SINE QVO NON, quod primae conditionis & integerrimae sanitatis esse & nihil ad rombum spectare noverant, & nos jam saepe monstravimus. Liberalius vero: quia quod illi omnibus volentibus sufficienter praestitum esse statuebant hi recentiores plerumque non nisi per intervalla concedunt. Quando igitur vel his vel illis dicitur: quare sine adiutorio gratiae Dei dicitis hominem velle bonum vel credere, vel esse sine peccato? Non tunc, ut rectissime notavit Augustinus, de illa gratia quae si quis est homo conditus, sed de illa quae fit ab usque per IESUM Christum Dominum nostrum. Quod ne de sola natura, sed etiam de illa gratia quae omni naturae rationali adhaeret velut adiutorium essentialiter necessarium intelligeres. Haec quid consequenter adjungit: Fideles enim orant, & dicunt, ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo. Si adest possibilitas, ut quid orant? Ecce ne quidem orationem pro obtinenda gratia vult esse necessariam si adest illa naturae possibilitas. Nempe quia talis gratia sub natura integritate comprehensa censetur, nec enim illa gratia vel facit credere, vel facit facere; vel quemquam a malo liberat, qualis adversus concupiscentiam necessaria est, sed unumquemque relinquit suae possibilitati & libertati, ut suo arbitrio (quamvis non sine illa) si velit credat, si velit faciat, si velit liberet semetipsum a tentationis malo: qui quantum ad credendi primumque se discendendi voluntatem, erat unicus Massiliensium seopus. Atque haec de gratia illorum satis sunt. Nunc ad quos actus illas integram libertatis reliquias valere dixerint, ulterius indagandum est.

Lib. de nat.
& grat. c. 53

Lib. de cor.
p. & grat.
c. 11.

Massilienses per illam naturalem possibilitatem principium salutis ad se revocant & initium discretionis a se proficisci volunt.

CAPVT XI.

MASSILIENSES non fuisse hostes gratiae sed illorum gravium dumtaxat incommodorum, quae ex illa absoluta hominum praedestinatione & reprobatione, & quae cohaeret illis efficacissima discretionem per gratiam, sequi viderentur, supra latius demonstravimus. Ex quo profectum est ut Pelagianos veluti pestes Christianae Religionis horrerent; atque omnia quae sub iatis illis difficultatibus in humana

humana natura quam per peccatum profus perditam esse fatebantur, reparanda, sanandaque, quoquo modo videbantur tribui posse Deo, libenter ad ejus gratiam revocarent. Itaque à fastigio reparata domus incipientes, non modo secundum Apostolicam doctrinam, gratiam Dei, vitam aeternam esse dixerunt, sed etiam virtutes omnes ipsamque in virtutibus omnibus perseverantiam, atque adeo primam etiam peccatorum remissionem quam baptisma tribuit divinæ largitatis dona esse confessi sunt. Sed cum ad extremas fibras ventum est, unde incipit primo germinare salus, hic subliterunt, & velut mortem certissimamque desperationis ansam horruerunt eas ab incerto divini beneplaciti, & secretissimæ ejus voluntate cui vult, quando vult, & ubi vult sua munera largiente, suspendere. Isto quippe constituto, omnes omnino quas tetigimus difficultatum larvæ superbulas animas acerrime premunt, & propter libertatis jaeturam quasi imminentem timidæ, velut spectra exagitant. Ut igitur se ab illis quasi fatalibus expedirent nexibus, extremam illius celestis catenæ anfulam, unde primum, imperfectissimumque humanæ salutis exordium est, à sua libertate religarunt, videlicet ut sic, non quos Deus certa determinataque voluntate ex toto numero seligens velit, sed qui propria libertate voluerint salutem inchoet, & ad baptismum justitiamque gradatim procedendo salvi fiant. Unde totius controversiæ cum Massiliensibus disputata cardo tuit, uter salutem inchoet homo an Deus. Notavit hoc exactè Prosper qui sensa Massiliensium in summam colligens: *Ac sic, inquit, cum in his qui tempus acceperunt libera voluntatis, duo sint, quæ humanam operentur salutem Dei scilicet gratia, & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam esse quam gratiam ut initium salutis ex eo qui salvatur, non ex eo credendum sit stare qui salvat. Et voluntas hominis divinæ gratiæ sibi pariat operem, non gratia sibi humanam subiciat voluntatem.* Et paulò post in eo latere dicit virulentiam illius erroris, quod principium salutis in homine collocatur, quod divinæ voluntati voluntas humana præfertur. Neque verò sic ista intelligas, quasi nullam omnino gratiam præcedere vellent ante humanæ obedientiam voluntatis. Certum est enim eos omnem omnino gratiam quasi potentialem, hoc est, qua libertati humanæ datur credere posse si velit, tanquam scopo suo minime contrariam sine difficultate confessos dummodo libertas illa sibi servaretur qua in utramvis partem se possent eligendo flectere, & cum quacunque gratia seiplos volendo ab alio nolente discernere. Sic enim omnes illæ perplexitates velut umbræ exorto Sole diffugiunt. Hinc est quod ante hominis voluntatem, gratuitam vocationem, & Evangelicam prædicationem libenter admittunt. Hinc est quod reliquias libertatis pristinæ tanquam gratiam à Deo datam postulant: Hinc est quod gratiam viribus Adami integris datam, fractis, tantummodo ad credendum sufficere, reliquis verò

In ser. ad
August.

Actibus multo potentior, necessariam esse statuunt. Quæ omnia manifesta sunt indicia non eos ullam gratiam Dei, nisi quæ flexum voluntatis efficaciter secum trahit, nec eum expectat ab hominis voluntate, timuisse, hoc est, ut acutissime Prosper notat & efficaciter exprimit quæ humanam sibi subiciat voluntatem. Toto enim otio inveniendæ veritatis aberant, qui putant gratiam quamcumque potentialem, hoc est qua tantum sufficienter potens arbitrium redditur, humanam subijcere voluntatem; hoc enim de quacunque actuali gratia non minus quam de habitibus ipsis fallum est, omnibus enim utimur, si voluntas velit, omnes ipsa sibi voluntas volendo, hoc est ad actum determinando subijcit, quantum vis ea volente simul operentur. Hoc ergò volunt Massilienses primum actum voluntatis esse suum, eo quod posita quacunque tali gratiâ, actum illum ipsi sibi tribuant, non actus à gratia secum rapiente voluntatem, ac discernente hominem, tribuatur. Quod iterum optime à Prospero observatum est, quando dicit, quod in eorum sententia, *divinæ voluntati impie humana præfertur; quod non ideo quia adjuvatur homo velit; quod receptionem boni à semetipso inchoare creditur: Quod aliud Deo placetur nisi ex eo quod ipse donaverit.* Et ab Hilario quando Massilienses molestè ferre docet quod non aliter homo possit arripere fidem nisi credendi voluntate donata: Item eos nolle, quod homini donetur ut velit, reiectu ab hoc dono aliter pariter res. Nam homo tali potentiali gratiâ, sive sufficiens sive efficax sive alio quocunque nomine vocetur, præventus ponitur, ac talis gratiæ prorogatione delinitus, quasi in bivio collocatur, & in quacunque se velit partem vel cum, vel sine gratia, ea pro libitu ejus sive cooperante sive cessante inclinet & flectat, verillimum certissimumque est, quod divinæ voluntati impie humana præfertur, quod non ideo quia adjuvatur homo vult; quod receptionem boni à semetipso inchoet, quod Deus non donat illam voluntatem, nec illa voluntas donetur ut velit reiectu. Longe quippe diversa sunt dare sufficientissimam volentem potestatem & ipsam donare voluntatem. Nam ut vigilantissime observavit Augustinus gratiam possibilitatis à gratia voluntatis distinguens; *Non est consequens ut qui potest venire, ad Christum, audita vocatione, etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit.* Quod nisi fiat gratia illa potentialis sine effectu ullo & vocatione remanebit. Et rursum: *Non aut, inquit, Apostolus: quid autem potes habere quod non accepisti ut posses habere, sed ait, quid habes quod non accepisti.* Quæ quidem cujuslibet potentialis gratiæ ab actu separatio ita in Adamo manifesta est, ita quotidianis exemplis omnium intelligentiæ exposita, ut mirum sit hanc ob causam tragedias excitari potuisse. Quis enim non quotidie videt & humanis actibus testibus comprobatur, multos in rebus civilibus habere volendi potestatem, etiam per ardentissimorum affectuum concitationem, (ad volendum multo

Lib. de grat. Christi. 1. 1. 1.
Lib. de predest. 55. 1. 1.

multo efficacius ipsâ gratiâ proritantium) qui tamen non idcirco habent voluntatem; sed vel resistendo, vel tandem ultro cedendo illam sibi-metipsis sua libertate tribuunt? Quis non videt innumeros habere presentissimam oculis suis lucem, sive cernendi potestatem, qui à semetipsis fumunt ipsam cernendi vel non cernendi voluntatem? Quis denique non videt in hâc ipsâ causâ quam tractamus, & juxta recentiorum sententiam cum quibus agimus, ex multis honorum affectuum irritatione provocatis, alios sua voluntate cedere, alios eadem voluntate resistere, atque ita resistendi cedendique voluntatem non aliunde quam à sua libertate huc illuc se flectente, et si non sine gratiâ, proficere? Ac talem voluntatem sua libertate gratiâ provocanti adungere, nonne hoc ipsum est receptionem boni à semetipso inchoare? Nonne hoc est aliunde Deo placere nisi ex eo quod ipse donaverit? Donavit enim ipsam quidem habendam voluntatis potestatem, sed ex ipsâ non placetur Deo, cum eam habeant multi qui non placent Deo, sed suam non adjungendo voluntatem duplicent Deo. Nec per ipsam inchoatur receptio boni, sed per ipsam consentiendi voluntatem; bonum enim quod in hominis restauratione recipitur non est aliud quam magna voluntas bene vi-

vendi: cujus non talis gratiâ, sed ipsa prima voluntas est inchoatio. Quæ voluntas per nullam omnino gratiam potentialem, per nullam omnino gratiam, quæ non subiciat voluntatem, per nullam omnino gratiam quæ communis sit bonis & malis, ut sapius Augustinus docet, donatur à Deo; sed liquidem talis voluntas gratiâ etiam simul influente & cooperante sequitur, ea naturalis illius possibilitatis etsi aliquanto nobilior factus est, nullo modo peculiare ipsius Dei vel ipsius gratiæ donum. Sed hæc de re alibi ex professo disputandum est. Nunc ista duo hic scire sufficit: Primum in eo puncto totâ cum Gallicanis illis Presbyteris constitisse controversiam, uter primum discerneret hominem ab homine, qui ex simili massa procreatus, in simili damnationis causa constitutus est, an homo volendo, an Deus ipsam voluntatem, hoc est volitionis actum largiendo: Alterum, hoc primum salutis initium idcirco Massilienses ex sua libertate religasse, ut fatales illas tabulas, & necessitates atque inde nascentes desperationes sua voluntate frangerent. Quod apertissime solum & unicum illum voluntatis internâ gratiâ pulsata flexum nutumque sibi servando, tanta facilitate consequuntur, ac si nudâ illâ naturali possibilitate & libertate uterentur.

Tres actus comprehendit illud principium salutis,
fidem, desiderium sanitatis,
& orationem.

C A P V T X I I

CÆTERVM istud salutis initium suam nonnullam habet latitudinem. Quod ut melius ex mente Massiliensium intelligatur observari debet, esse duo in hominis sanatione distinguenda. Ipsa curationis opera, quibus re ipsa ægritudo pellitur, & ea quæ curationem quadam necessitate præcedunt. Curationis opera sunt, exercitium, diæta, medicinarum appositio, & hujusmodi quibus morbus paulatim cedit & sanitas procuratur. Præcedunt in ægroto, Medici desiderium, advocatio, & recta de ipsius arte credulitas: quamvis ad ipsam sanitatem inducendam nihil per se ipsa laboranti conferrant. Neque enim propterea quisquam sanus hoc ipso redditur, quia sanitatis incensus desiderio Medicum vocat, cujus peritiæ plurimum fidit.

Sic ergo in spirituali hominis sanatione statuendum est, aliud esse ipsâ curationis opera aliud præambula ad inchoandam curationem. Curationis opera sunt quibus re ipsa in animo procreatur salus, ut sunt baptismatis aliorumque Sacramentorum applicatio, & in primis exercitiū ac diæta spiritualis, per quæ singulorum vitiorum ægritudines pedetentim fugantur animo, & sanitas convalescit, Nam singula-

rum virtutum opera, quibus exercendi sunt qui sanitatem assequi cupiunt, ita sunt jam obtentæ alicujus sanitatis officia, ut simul sint restantis ægritudinis remedia. Præcedunt verò animorum curationem, Medicum quærere, Medico fidere & à Medico velle sanari.

Hæc observata distinctione Massilienses ingenue confitentur tantam ex peccato primi hominis consecutam esse animorum ægritudinem, & virium humanarum stragem, ut non solum sanitatem suam nullo opere consummare non possint, sed nec incipere nec promovere. Nam hoc est illud quod eos ante capite primo presentis libri ex testimonijs Prosperi & Hilarij dixisse demonstravimus, propter nimiam ægritudinem & labefactatas peccato vires ad nullum opus bonum incipientem, nedum perficiendum quemquam sibi posse sufficere. Hoc enim inchoatæ saltem sanitatis effectum vel aliquam ipsius curationis partem esse voluit: atque eorum utrumvis per solam Dei gratiam esse tribendum. Quemadmodum qui fractis cruribus omnibusque progressionis ac motus organis dissolutis jacet, nullum omnino ambulationis motum vel incipere vel perficere potest nisi aliquid saltem robur ope medicinalis curationis accesserit.

Sed

Sed quemadmodum iste tantopere debilitatus, atque ad eò omni omnino ambulandi potestate privatus, potest tamen audità Medici præstantiâ & benignitate desiderare sanitatem, & parati Medici opem poscere, cum istud nullius sit potestatis indicium, neque ulla uel sanitatis vel curationis pars: Ita congruum esse putant ut quando hominibus salus animæ, hoc est benevivendi potestas à Christo Medico & Salvatore restauranda prædicatur, saltem possent audita ejus vocatione per illam naturalem libertatem credere quæ de Medico prædicantur, desiderare sanitatem, & eius auxilium flagitare: Nam hæc non sunt ulla sanitatis portio sed præambula. Nec enim, ut quidam eorum dicit, cum voluerit quis sanitate perfruat, aut de aegritudinis morbo pro arbitrij sui desiderio liberatur. Ex illis igitur tribus, quæ à Massiliensibus superstiti illi libertati tribuuntur, & quæ alia nonnulla sub se continent,

Cass. coll. 13

Primum est credere Medico, hoc est, fides in Christum, de qua sic Hilarius: Consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius natura id voluntate conditoris concessum est. Et Prosper: Univerſis hominibus propitiationem quæ est in Sacramento sanguinis Christi sine exceptione esse propositam ut quicumque ad fidem & ad Baptismum accedere voluerint salvi esse possint. Et rursum: Ab his eam (vitam æternam) apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratia merito credulitatis acceperint. Et hoc est quod, ut Hilarius refert, nolunt credendi voluntatem donari. Itemque quod dicunt talem omnibus remansisse voluntatem, sive volendi potestatem, quæ vel contemere quis valeat vel obedire. Intelligunt enim illam primam voluntatem, quæ fit ut illi primo mandato, quo credere jubemur, vel obeditur vel resistitur. Illa quippe phrasis ex Apostolo derivata est qui ipsum credere vocat, obedire fidei & Evangelio. Istam credendi potestatem sapissime Semi-Pelagiani omnes prædicant, ut non opus sit immorari in re manifesta pluribus.

Ad Rom. 1. & 10.

Initio Epistolæ ad August.

Neque verò hic illam solam fidem intelligunt, quæ quis communes articulos Christianæ Religionis veros esse consentit; sed potissimum illam, quæ quis secundum Apollolum credit in eum qui iustificat impium, hoc est in Christum IESUM generis humani Medicum & Salvatorem. Hoc enim magis ex professo sanationem ægroti hominis respicit. Vnde illi fidei conjugere solent desiderium sanitatis. Vtrumque breviter exprimit Hilarius, cum eos sentire dicit: congruum esse prædicationi, ut cum prostratis & morquam suis viribus surrecturus annunciat, ubi cuncta salutis occasio; eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo posse sanari, & totius sanitatis consequantur effectum. Vides requiri fidem quæ illi qui habent velle sanari, credant etiam se à Christo Medico posse sanari. De qua sanitatis assequendæ voluntate paulo inferius idem dicit: Nullam ita depravatam vel extinctam, naturam, putant ut non debeat, vel possit se velle sanari. Quo sensu in eadem Epistola profitentur arbitrium lapsi hominis ad hoc tantum esse liberum, ut velit vel

non sit admittere medicinam, hoc est ut velit vel non sit per Salvatoris medicamenta & Sacramenta sanari. Et in Epistola Prosperi, ut quicumque ad fidem & ab Baptismum, accedere voluerint, salvi esse possint. Siquidem velle baptizari non est aliud quam tali regenerationis remedio omnibus proposito sine quo ex Medici præscripto non potest esse salus velle sanari. Ipsi quippe constantissimè tueri solent, Neminem ut Prosper eorum sensum exprimit, per opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione salvari; nullumque in regnum suum constituisse Deum nisi per Sacramentum regenerationis asserere. Vnde eadem sunt, velle baptizari & tali Christi medicamine velle sanari. Quod sanitatis desiderium nullam sanitatis partem esse volunt, ideoque facile per illas libertatis reliquias posse prædari. Neque enim, ut ait Hilarius, alicui operi curationis eorum, unquamque ægrotum velle sanari. Nam velle sanari, est nondum habitam accipere velle sanitatem. Vnde Augustinus in illo errore constitutus, vocabat hoc accipiendi voluntatem, nisi inquit, quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit Spiritum Sanctum ad operandum, gratiam scilicet ad operandum necessariam.

In Epist. ad August.

sed ibid.

Epist. ad August.

In exp. quarumdam propos. ad Rom. & ad Nest.

Porro hanc sanitatis voluntatem non intelligunt Massilienses esse nudum sanitatis desiderium, sed simul precibus & gemitibus exprimit ut Deus ægrotantibus sanitatem impertiri velit. Hoc uno brevi & efficaci verbo Hilarius notat cum illam voluntatem supplicem vocat: supplicis voluntate velle sanari. Volunt igitur hominem posse ac debere Deo pro obtinenda sanitate supplicare. Sic intellexit eorum sententiam Augustinus. Attendant ergo, inquit, quomodo falluntur, qui putant esse à nobis non dari nobis, ut petamus, queramus, pulsemus. Et paucis interjectis: Nec volumus intelligere etiam hoc divini muneris esse, ut OREMUS, hoc est petamus, queramus atque pulsemus. Et hoc eodem sensu ipsemet olim Semi-Pelagianam opinionem traderat. Putabat enim, si ipsi tellanti credimus fidem non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis & per illam nos impetrare Deum. Impetrare namque proprium orationis est. Vnde paulo inferius: Neque enim putabam fidem Dei gratia præveniri ut per illam nobis daretur, quod posceremus utiliter &c. Et hoc est quod Prosper Massilienses sentire dicit, posse hominem ad hanc gratiam qua in Christo (per baptismum) renascitur pervenire, per naturalem scilicet facultatem petendo, pulsando &c.

Lib. de donis

lib. de pre-

Epist. ad August.

August.

Hæc sunt illa tria quibus præstandis Massilienses reliquias pristinæ libertatis sufficere posse voluerunt. Quæ sæpe sola fidei expressione indicantur. Fides enim in primis propter impetrandas vires & robur animi necessaria est. Vnde illud toties ab Augustino inculcatum: Fides impetrat quod lex imperat. Impetrat enim petendo, querendo, pulsando, quicquid ad aegritudinem pellendam obtinendamque sanitatem opus fuerit. Atque ista causa est cur fere non nisi fidei reminisci solent; quia sub fide, orationem ejus comitem, quæ

quæ pro pellenda ægitudine, & impetrandâ nobis fides impetrat, quæ incipit à nobis. Ecce fides impetrare dicitur: quod oratio ex fide sua impetrat.

Lib. de dono
Augustini: Sed hæc, inquit, ut à Deo detur
prop. c. 17.

Alij quadruplices actus ad quos hominem sufficere volunt,
Timor, dolor, diligentia, voluntas bene vivendi. De sententia
Cassiani; & quid ei semina virtutum
inserta naturaliter.

CAPVT XIII.

CÆTERVM tamen ista tria præcipua sunt, quibus ab homine salutem inchoari posse Massilienses tradunt, sub illis tamen & alia nonnulla videntur velle comprehendere. Nam quod apud Hilarij dicant *excerrita* voluntate ægrotum velle sanari, mysterio nequaquam caret. Volunt enim & alia nonnullorum actuum genera inter initium fidei & orationem plerumque interposita eadem superstitite libertate posse proficere, inter illos primi sunt timor mortis atque suppliciorum post mortem impendentium quo peccatoribus comminatur Deus. Nam apud Hilarij dicunt posse saltem periculum demonstrata mortis horreti. Periculum vocant propter imminentes à morte penas. Et paulo post: *Nam si non potest timere quis, unde terretur nisi ea voluntate qua sumitur, ab alio scilicet dante, non ex eo culpandus est quod nunc non videt.*

Secundi generis actus sunt dolor, si non penitentia saltem de tanta sua infirmitate qua rectè vivere & penitere non potest. Quo perit, inquit, tanta extrinsecus correptionis instantia, si non ab homine et si non fides integra, saltem vel dolor compuncta infirmitati exortatur? Et iterum: *Si autem est vel qualiscumque dolor qui ad exhortationem corripientis oritur, hanc ipsam dicunt causam &c.*

Tertij generis est aliqua voluntatis diligentia seu sollicitudo seu devotio, nempe ad assequenda Dei dona quibus procuratur sanitas. Ita demum, inquit de illis Prosper, posse unumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, si se sciat *SVA DILIGENTIA bonum esse posse, mediate scilicet quia diligentia, Dei impetrat adiutorium. Et superius: Ut de vita æterna nemo desperet, cum voluntaria devotioni remuneratio sit parata. Quam devotionem sapientissime Faustus & Cassianus inculcant, nihil est autem eis aliud quam quædam sollicita voluntatis in credendo petendisque remedijs promptitudo. Vnde sub actibus præcedentibus ferè comprehenditur.*

Quarti generis actus æquè imperfecti sunt ut præcedentes nolle peccare, seu velle rectè vivere, non illa plena voluntate quam efficacem vocant, illa liquidem provectæ sanitatis fructus est, sed inefficaci quadam velleitate, quæ propter infirmitatem nullum effectum nisi fortè supplices preces parit. Hanc videtur Augustinus in errore Massiliensium

A constitutus expressisse cum dixit: *Nostrium est credere & velle, illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi.* Vbi illud velle rursus quod post fidem ponitur nihil aliud videtur esse nisi voluntas operandi seu bene vivendi sed infirma: quod & antithesis subjuncta potest stulat; illius est volentibus dare facultatem bene operandi, quam scilicet etsi jam volentes, non habebant; sed apertissime sententiam illam suam in eodem libro exprimit: *Libertum, inquit, arbitrium perfectè fuit in primo homine; in nobis autem ante gratiam non est liberum arbitrium non peccemus, sed tantum ut peccare nolumus.* Ecce in Massiliensium errore constitutus (quem in isto libro se professum esse confitetur) apertissime reliquijs pristinae libertatis tribuit nolle peccare, etsi præ voluntatis illius infirmitate adhuc à peccatis abstinere non possit, sed per gratiam conferri debeat. Vnde sese explicando subiungit: *gratia verò efficit ut non tantum velimus rectè facere, sed etiam possumus, non viribus nostris, sed liberatoris auxilio.*

Porro sub isto genere non solum illud generale votum bene vivendi comprehenditur sed etiam omnium virtutum similes inefficaces actus ac desideria; ut quibus desiderat aliquis esse castus, continens, iustus, temperans, patientis, humilis, cæterarumque virtutum actus exercere, sed oppressus vitij præ virium infirmitate non potest. Huiusmodi quippe imperfecte voluntatis actus, ipsa oratio quam ab homine fundi posse volunt pro impetranda sanitate seu operandi facilitate complectitur. Nam sicut nemo Medicum pro restituenda sibi videndi vel ambulandi facultate rogare potest, nisi haberet videndi ambulandique voluntatem, ita nemo videtur posse pro castitatis, temperantiæ, iustitiæ, cæterarumque virtutum sanitate preces fundere, nisi habeat imperfectum saltem castè, temperanter, iusteque vivendi desiderium. Quam sententiam videtur expressius docuisse Cassianus quando decima tertia Collatione dicit: *Ut autem evidentius clare & etiam per natura bonum quod beneficio creatoris indultum est, nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen nisi à Deo dirigantur ad consummationem virtutum pervenire non possunt* Apostolus testatur dicens: *Velle enim adiacet mihi, perseverare autem bonum non invenio.* Apostolus enim de cuiusvis vitij repugnantia loquitur; per quam voluntas boni quam in se esse sentiebat non

Y

Vide Prosp. cont. Collat. c. 27. 28. & seqq.

non poterat pertingere ad perfectionem boni. Vnde ista bonarum voluntatum principia Prosper sapius principia virtutum vocat, & intelligit, ipseque contextus Cassiani postulat, eum promiscue de quacunque virtute locutum esse.

Sed duo sunt in quibus præcipue à Presbyteris Massiliensibus discrepat Cassianus. Primum, quod iste non nisi in quibusdam illa bonarum voluntatum principia proflire putat: siquidem alijs ea vult à Deo per gratiam inspirari ac dari, quod Massilienses generaliter summopere sunt detestati, ne illis quas supra diximus difficultatibus stringerentur. Alterum quod quamvis initio sola bonarum voluntatum principia nos à nobis habere statuisset, tandem tamen eo usque provehitur, ut etiam illam admirabilem, sicut Synodus Arausicana loquitur, Zachæi, Centurionis, & Latronis fidem, perfectissimamque patientiam Iob naturæ viribus obtinere posse deliret. Idque non solum adversus constantem doctrinam Massiliensium quam supra vidimus, sed etiam suam, qua sicuti refert Prosper, & ejus contradictionem notat, antea dehinerat, bonorum desideriorum voluntarios motus, sine auxilio Dei nec prohiberi posse nec perfici.

Cap. 33. & 34. advers. Collatorem.

Ex his perspicue intelligitur, quid sint illa virtutum semina quæ Cassianus docet omni animæ inesse naturaliter, beneficio Creatoris inserta. Non sunt enim aliud, quam illa sapius dicta naturalis possibilitas, sive libertas vo-

luntatis, quatenus post primi hominis prævaricationem tantillum pristinae integritatis illatum retinet, ut in sua potestate habeat credere, orare, & singularium virtutum inefficacia desideria seu voluntarios motus germinare, cum Adam eadem illâ illæsâ libertate posset cuncta per se opera facere si vellet. Vnde Prosper vocat Naturalem affectum, & Cassianus Possibilitatem boni & scientiam boni: quam negat genus humanum, vel ipsum Adam post prævaricationem amisisse: cavendumque docet ne ita ad Dominum omnia Sanctorum merita referamus, ut nihil nisi id quod malum atque perversum est, humane ascribamus natura. Sed ut jam ante monui Cassianus in fine Collationis putat non tantum illa quæ dixerat virtutum semina, sed ipsas etiam virtutes perfectissimas in eadem illa naturali libertate mansisse. Ex quo fit ut illum excessum reprehendendo Prosper dicat:

Iam non solum voluntatem boni (sicut ante juxta Massiliensium opinionem fecerat) sed etiam eam possibilitatem libero ascribit arbitrio. Et infert sapius: tam incolumes ab eo dici esse omnium bonorum animas naturaliter, quam sunt primi hominis ante peccatum. Quam Cassiani opinionem etiam Faustus docet: nam quamvis etiam sapissime tantum fidem & orationem & quosdam bonos voluntatis affectus naturali libertati tribuit, aliquando tamen etiam integras virtutes, perfectamque justitiam à naturali arbitrio proficisci posse decernit. De quo vide quæ latius alibi diximus.

Cap. 39. cont. Collat. ad eam collat. Ibid. c. 2. in fine. Ibid. c. 39. & 40. in fine. Sup. c. 2.

Massilienses non totam fidem, sed ejus solum initium & perseverantiam in hominis potestate constituunt: Et quid sit fidei initium. Nonnulla de perseverantia.

CAPUT XIV.

ÆTERNUM de fide quam præcipue viribus humanis Massilienses assignare diximus, duo consideratione digna sunt. Primum est, quod non quamlibet fidem, sed solum initium ejus homini tribuant. Nam fidei augmentum, sicut & omnium virtutum sanitatem, quæ postmodum à Deo impetrata conceditur divinæ gratiæ munus esse confitentur. Designat hoc Divus Prosper illis verbis: Qui autem credituri sunt, quive in ea fide qua deinceps per Dei gratiam sit servanda mansuri sunt, præfuisse ante mundi constitutionem Deum. Fidem enim jam existentem per gratiam juvari, nihil est aliud, quam ejus augmentum gratiæ reputari. Quod expressius Hilarius tradit: Conveniens asserunt veritati, ut & eo merito quo voluerint & crederint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum. Vnde loca Scripturæ quibus fides ascribitur Deo, ad id, inquit, volunt valere ut adjuvetur qui capere

Epist. ad August.

Ibid

Ibid.

vellet, non ut etiam donetur ut velit reiectis alijs &c.

Ex quo colligitur Massilienses non nisi primam fidei inchoationem, quæ videlicet, ut Augustinus exponit, in Christum credere capimus, seu primitus creditur, reservare sibi: omne vero augmentum seu incrementum, seu supplementum ejus, ut Augustinus nominat, quo scilicet voluntas illa credendi crescendo roboretur, tribuere Deo. Neque enim solliciti erant de magnitudine virium libertatis, quas peccatum superstitibus reliquisset, sed hoc unum duntaxat ut primum illud volendi nolendique momentum & simplicissimus ille voluntatis flexus esset suus, non ab illa potenti ac discernente gratia tribuendus. Omnium enim postremis & imperfectissimis volendi actibus contenti erant, ut quoquo modo constitutiones illas alienas & quali fatales de sua propria voluntate, gratiæque vim potentissimam discernentis evaderent. Vnde clare apud Hilarium

In Epist. ad Hilari. Hilarium dicunt se talem precedere velle voluntatem, que tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat, imo nonnullis interpositis, qualescunque initium voluntatis vocant. Molestissime quippe ferunt id quod Catholici dicunt: Nihil in hominibus remanuisse, scilicet ex pristina integritate, quod prædicationis rigor vel correptio vales excitare. Item talem damnationem Adamum cum suis posteris *Ibid. inf.* incurrere meruisse, ut nunquam recta, semper autem prava vellent appetere: nostræque voluntati nolle insitiam inevitabili necessitate esse coniunctum. Minimum quippe quod excogitari potest à nostra dependens voluntate, quo illud absolutum decretum Dei de nostra discretione frangatur, Massiliensium scopo abunde sufficit: quantumvis ad hoc ipsum quælibet gratia potentialis sive vocatio, sive prædicationis, sive accidens, sive substantia, sive libertas, sive natura, sive internum, sive externum adiutorium quod à voluntatis libertate pendeat requiratur.

Et quamvis nonnulli dubitare videantur an illud initium fidei sit totus credendi actus, quatenus ex affectu voluntatis & intellectus assensione constituitur, an vero solus affectus voluntatis, qui assensum rationis imperat, certissimum tamen est, eos integrum credendi actum ex utriusque facultatis concursu completum intelligere. Hoc enim ex tota Augustini confutatione manifestissimum est. Nam non solum scripturæ testimonia, quibus fidei initium extorquet homini, & asserit Deo, de vera plenaque fidei assensione loquuntur, sed etiam statim in ingressu ipsum credere nihil aliud esse definit, quam cum assensione cogitare. Quamquam profecto Massilienses ipsi quando illam credendi voluntatem supplicem vocant, & petere, quærere, pulsare, pro impetranda sanitate tradunt, plenum credenti assensum, & non solummodo sterilem affectum se intelligere, manifesto significant. Nam illud Apostoli, *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt*, veram non modo voluntatis credulitatem & promptitudinem, sed etiam intellectus persuasivam de invocati providentia & potestate probat esse necessariam.

Alterum quod hic observatum volumus est, Massilienses etiam fidei perseverantiam in nostra potestate constituere, hoc est ita nos posse in illa inchoata credendi voluntate permanere ut quodcumque volumus credendi actum eliciamus, sicut primitus auditâ vocatione credidimus. Nec tamen per hoc incrementum fidei ad suas vires trahunt, sed solum volunt ut libertas illa naturalis possit voluntatem ad actum credendi pro suo nutu flectere, non solum quando primum prædicatione prevenitur, sed etiam quando per Dei gratiam iam impetratam auctior, ardentior, & robustior facta est. Hoc enim si per se potest, in fide iam semel inchoata per se perseverare posse perspicuum est.

A Hoc vero Massilienses velle, Prosperi verbasatis manifeste declarant: *Qui autem creditur sunt, inquit, quive in ea fide qua deinceps per Dei gratiam sit iuvanda mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum & eos prædestinasse &c.* Ecce similiter fidem & permanentem in eadem fide ad præscientiam, non prædestinationem revocant, videlicet quia Deus nos libertate voluntatis nostræ perseveranter credituros esse præviderit solum, non etiam perseverandi voluntatem nobis dandam prædestinaverit. Hoc enim apud Massilienses phrasîs ista significat, & ita intelligendam esse sapissime Augustinus insinuat, & nonnumquam aperte docet; ut quando dicit: *Neque isti ad sola illa exhorantur dona quæ non à Deo dari, sed à nobis esse contendunt, sicut sunt initium fidei, & in ea usque in finem perseverantia.* Et iterum: *Sed y qui solum initium fidei, & usque in finem perseverantiam sic in nostra constitutum potestatem, ut Dei dona esse non possent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates.* Et rursum nonnullis interjectis: *Sed hæc, (inquiunt Massilienses) ut à Deo dentur nobis fides impetrat qua incipit à nobis. Quam fidem & incipere habere, & in ea usque in finem permanere, tanquam id non à Domino accipiamus nostrum esse contendunt.* Et mox: *Hæc dicentes nolunt hominibus prædicari dona Dei esse ut veniatur ad fidem & permaneat in fide. Quam doctrinam in unius illius capituli contextu octies aut decies repetit, unde in præcedentibus graviter ferunt istam Catholicorum prædicationem: Ita se habet de prædestinatione desumpta sententia voluntatis Dei, ut alij ex vobis de infidelitate, accepta obediendi voluntate veneritis ad fidem, vel accepta perseverantia maneat in fide.*

C Ex quibus liquidò patet Massilienses solum fidem, & in ea perseverantiam humanæ potestati arrogasse, cætera omnia quibus recte vivitur, ut continentiam, iustitiam, sapientiam & huiusmodi ac in iisdem virtutibus perseverantiam Dei dona esse confessos, atque idcirco à Deo precibus esse postulanda. Unde cum eos dixisset fidem & perseverantiam in fide subtrahere Deo: *Cætera vero, inquit, ipsum dare concedunt, cum ab illo impetratur credentis fide.* Et hoc est quod Massilienses dicunt: *Perseverantiam suppliciter emereri, vel amitti contumaciter posse.* Nimirum perseverantiam in cæteris Dei donis intelligunt, pro qua tanquam pro peculiari Dei munere preces immolandas esse concedunt. Quo sensu intelligendum illud Hilarij Massiliensium opinionem exponentis: *Quod autem dicitur virtute percepta, hæcenus accipiunt, ut quibus datur, inerti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur, videlicet oranti pro virtute perseverandi.* Nulla quippe ratione patiuntur ut perseverantiam in virtutibus aut bonis operibus ad incertum voluntatis Dei deducatur: atque inde factum est ut illam scripturam apertissimam: *Raptus est ne malitia mutaret intellectum*

In expof.
quarund.
prop. Epif.
ad Rom.
prop. 60.

intellectum eius, tanquam non canonicam omitten-
dam esse definirent. Totam eorum sententiam
perpicue & efficaciter expreflit Auguftinus
cum adhuc in eodem quo Maffilienfes errore
verfaretur: Non quidem, inquit, Deus elegit
opera que ipfe largitur cum dat Spiritum factum,
ut per charitatem bona operemur; fed tamen elegit
fidem; quia nifi quis credat, & in accipiendi volun-
tate permaneat, non accipit donum Dei, id est, Spi-
ritum factum, per quem infusa charitate bonum
poffit operari. Quæ Auguftini verba, quia cla-
re Maffilienfium opinionem expriment, Ac-
ceptare fe, inquit Hilarius, & probare relaban-
tur tanquam convenientia Evangelicæ veritati.
Vnum hic tamen obfervandum est, non re-
cte Maffilienfes perfeverantiam illam intelli-

gere quam Dei donum esse concedunt, pu-
tant enim esse donum aliquod permanens,
quod femel acceptum accipientis voluntate
poffit amitti. Nec cuiquam, inquit apud 104,
Hilarium, talem dari perfeverantiam, à qua non
permittatur pravaricari, fed à qua poffit fuâ volun-
tate defecere & infirmari. Et ad illam perfeve-
rantiam refpicit id quod infra dicunt: Ceter-
um quicquid libet donatum fit prædefinitis, id poffe
& amittere & retinere propriâ voluntate conten-
dunt. Addunt enim: quod nunc falsum effet, fi
verum putarent eam quosdam perfeverantiam per-
cepiffe, ut nifi perfeverantes esse non poffint. Quæ
perfeverantia intelligentia à Divo Augufti-
no reprehenditur. Deditur
ser. c. 4.

Inferuntur quatuor corollaria, & declaratur, quomodo non
fine gratia Dei, perfeverantiam in fide & iuftitia ad
fe revocarent. De loco Apoftoli, quod Deus
vult omnes homines falvos fieri.

C A P V T X V.

CÆTERVM ex allegatis iftis testi-
monijs tria manifesta funt. Primum,
sub illa perfeverantia in fide quam
fibi Maffilienfes tribuunt, etiam per-
feverantiam in oratione cæterisque actibus,
quos tanquam præambulos ad fanitatem ro-
cenfimus, intelligere. Hoc est enim quod
Auguftinus dicit, in accipiendi voluntate, hoc
est, in fanationis accipiendæ defiderio & præ-
cibus esse permanendum: hoc quod ipfimet Maf-
filienfes, perfeverantiam fcilicet in bonis ope-
ribus suppliciter emereri poffe, ille quippe sup-
plex emerendi modus non est aliud quam pro-
impetranda perfeverantia continua supplica-
tio five oratio, fic enim volunt Dei dona ab
initio ufque in finem, ut fupra Augufti-
nus dixit, Impetrari credentis fide. Quod
enim lex imperat, fides impetrat quidem,
fed orando. Fides est enim quæ orat & invo-
cat Deum.

Patefit fecundo Maffilienfes etiam per-
feverantiam in Dei donis, hoc est, in virtuti-
bus, & earum operibus bonis, per ambages
ad fuam traxiffe potestatem, & in fua libera
potestate collocaffe: quatenus videlicet fuâ
libertate in fide & oratione feu accipiendi
voluntate perfeverando, quodlibet Dei do-
num ejufque perfeverantiam fibi impetrare
poterant & suppliciter emereri. Immediate igitur
omnium virtutum opera, & in ifdem
perfeverantiam, Dei dona esse concedunt, ne-
que enim alioquin oratione peterentur à Deo.
Nam ut Auguftinus rectiffime docet: Impe-
trando oratio quicquid impetrat evidenter donum
Dei esse ostendit, ne homo existimet à feipfo fibi esse,
quod fi in potestate haberetur, non utique poffecretur.
Sed mediate, quatenus hominem ex fide

Epif. 106.
ad Sixtum.

orare fuâ libertate poffe, & ita orando quid-
libet impetrare contendunt, ad fe ipfos per
ambages non folum opera bona, fed & ipsam
perfeverantiam, totamque confequenter fa-
lutem revocant. Quo fenfu apud Hilarium
dicunt: Ceterum quicquid libet donatum fit præ-
definitis, id poffe & amittere & retinere propriâ
voluntate, nempe mediate, hoc est, suppliciter
illam donorum retentionem feu perfeverantiam
emerendo. Epif. ad
Aug.

Patefit hinc tertio caufa cur perfeveran-
tiam in fide & oratione ficut ipfum initium
fidei & orationis ad fuam potestatem & li-
bertatis arbitrium Maffilienfes revocent.
Nempe ne in eisdem omnes difficultates quas
volunt fugere relabantur. Quid enim ad eva-
dendum fatum falutisque desperationem ju-
vet fuâ libertate poffe credere, fi eadem illâ
libertate perfeverare non potest? Non enim
omnis qui crediderit, & iuftitiam cæteraque
Dei dona impetraverit, fed qui perfeveraverit
ufque in finem hic falvus erit. Nam fi constituas
omnes homines non folum fuâ potestate poffe
credere, & preces pro falute fundere, fed et-
iam omnes, nemine excepto, non modo cre-
dendi voluntatem, fed etiam ipsam iufti-
tiam & opera bona à Deo accipere, fi ta-
men, non dico totam in iuftitia perfeveran-
tiam, fed vel extremum momentum perfe-
verantiæ ex divina voluntate fufpendas, ut
confiruatione fua humanas præveniens voluntates,
illudque cui voluerit fuo beneplacito lar-
giatur, omnes prorfus eademque difficult-
tates ingruent, quas Maffilienfes initium fi-
dei & orationis fibi arrogando declinare vo-
luerunt. Non enim ab accepta iuftitia five
per naturam five per gratiam, fed à recentia
ufque

usque ad finem pendet salus; de qua tota Massiliensium sollicitudo est, ne si non à suo, sed ab alieno arbitrio prout visū fuerit decernente pendere crederetur, torpor hominibus, necellitas, desperatio, ex illo quali fatali & immutabili prædestinata salutis constitutione nascerent, ipsam postremam salutis consecutionem perinde ut inchoationem sic à suæ libertatis nutu suspendendam esse iudicant, ut Deo siue divinæ gratiæ quicquid ad salutis adipiscendæ potestatem pertinet, libenter assentiant. Neque enim unquam quæstio cum Massiliensibus fuit, utrum posse credere posse perseverare, posse salvari à nuda illa intoma arbitrii potestate, nullo Dei auxilio munita penderet, sed utrum ipsa credendi voluntas, hoc est, ipsum velle credere & perseverare usque in finem non ita ellet in hominis potestate, ut politis quibuscunque siue naturalibus siue gratuitis Dei donis ad actus illos necessarijs pro sua naturali flexibilitate ac nutu possit credere, nec ab alieno beneplacito expectare, ut etiam, sicut loquuntur, ipsa credendi voluntas donaretur, hoc est, prout clarius explicant, donetur *non possit, relictis alijs ab hoc dono pariter relictis, qui possunt similiter liberari, si ea quas pariter indignis præstatur credendi voluntas, et in ipsis similiter præstare.*

Quid enim ad torpescendum, desperandum, exhortationes abijciendas & fatum imaginandum facit, si potestas quidem perseverandi à Deo, siue per naturam, siue per vocationem, siue per internam gratiam, quæ nemini volenti desit, & in influendo actualiter ab ejus voluntate pendeat, donanda esse prædicetur, sed tamen quemadmodum Adamo contigit perseverare vel non perseverare; in eius relinquitur arbitrio, quantumvis sine Dei adiutorio per liberum arbitrium perseverare non possit? Nonne infania simile esse videretur talis gratiæ adiutorium veluti nocturnum spectrum expavescere? quanta igitur absurditas eorum, vel sententiæ tuenda perniciosa cense-ri debet, qui cum sciant tale adiutorium fuisse operosissime ab Augustino explicatum, & à Massiliensibus intellectum & probatum: cum legant illos aperte contententes, quod gratia iuvaret illum, primum hominem volentem, sine qua perseverare non poterat, cum videant illos agnoscentes & protestantes, quod ad illam voluntatem, Adami scilicet, tali gratiæ adiutam pertinere exhortationis & comminationis utilitas, & consequenter nullum ibi torporem, nullam desperationem, nullam necessitatem, nullum fatum esse metuendum, adhuc hominibus tenebras offundendo persuadere volunt, Massilienses hoc genus gratiæ ad perseverandum necessariæ quod sibi & ipsis tantopere placet horruisse, tantisque calumnijs onerasse? Quid quod Massilienses suam opinionem *vestustate defenderent, & sapissime teste Prospero & Hilario inculca- rent, eam à præcedentibus Patribus fuisse defensam? An eos omnes ita impios fuisse*

dicturi sumus, ut quod Plato naturæ lumine convictus sine gratia Dei fieri non posse sentit ac docuit, hoc Patres illos solâ nudaque hominis voluntate fieri voluisse credamus? Vere namque Massiliensium opinionem ab antiquioribus Origene, Hieronymo, Tichonio, Ambrosiastro, ipso Augustino fuisse defensam supra ostendimus, & ipse Prospero satis aperte confitetur, sed non minus manifestè protestatur eos non sine gratiæ adiutorio perseverantiam voluntatis viribus vendicasse. *Retractatis, inquit, priorum de hac re opinionibus, pene omnium par invenitur & una sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præsentiam recipient, scilicet alicujus voluntatis humanæ, ut Massilienses volunt, sed an nudæ omnique gratiæ destituta? Audi: ut ob hoc Deum alios vasa honoris, alios contumelia fecerit, quia finem uniuscuiusque prævident, & sub ipsa gratia adiutorio in qua futurus esset, voluntate prævident. Et iterum: Qui autem credituri sunt, quæ in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam fit iuvanda, mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum. Ecce quam perspicue ipsam perseverandi voluntatem, non tantum in operibus iustitiæ, sed etiam in fide, non sine gratiæ adiutorio ab homine proferri, à Deo præsciri, ideoque prædestinationis propositum absolutum concipi profitentur. Voluntatem enim credendi jam semel habitam augeri per gratiam Massilienses volunt, non tamen per eandem gratiam perseverandi voluntatem dari, sed hominem in ea persistere si voluerit, Dei gratia non donante ipsum velle, sed magis ac magis inflammante, si velit. Quemadmodum cum tenui luce cernit homo, si velit: sed si affulgeat luculentior, clarior quidem sequetur ex illa clariori luce visio, non tamen etiam nisi velit. Quæ cum ita sint, quomodo dici possunt Massilienses gratiam illam sine qua voluntas non habet velle seu quæ iuvat non quæ donat, ipsum velle, non agnovisse, vel ex illa desperationis carnificinas, fati necessitates aliaque tot portenta formidasse?*

Hinc denique quarta perspicue patet vera causa, cur tantopere illam generalem voluntatem Dei urserint, quæ velit omnes homines salvos fieri. Nimirum quia ex illa debent necessario media illa fluere, quæ non solum ad operandum, sed etiam ad credendum & in fide permanendum infirmitas naturæ con-creata postulat, prædicatio, vocatio, gratia, baptisimus, aliaque sine quibus aperte negant quemquam posse proprio arbitrio liberari. Cur ergo non omnibus ex illa generali Dei voluntate respectu salutis omnium, obtingat salus, nempe quia deest ex parte hominum postu- lata conditio, videlicet, ut etiam homines velint, siue suadenti contentire, siue vocan- tem sequi. Hinc ergo fit quod omnes illi qui quoquo modo quovis tempore discretionem hominum, siue per gratiam siue sine gratia ad seipsos revocare, & fatum, desperationem, cæ- teraque difficultates illa dominatrice arbitrii liberta-

Aug. lib. 11. de Civit. c. 25 Cui, Platonis, ne que natu- ratum om- nium autor- nis Deus vi- sus est, neq; intelligenti-æ dator, neq; amo- ris, quo be- ne beateq; vivatur, in- spirator. In Epist. ad Aug. in fine.

lib. decorr. c. 12

Hilar. in Epist. ad Aug. initio.

initio Epist. Hilari.

lib. decorr. c. 12

lib. decorr. c. 10

Epist. Hil. in medio.

libertate fugere voluerunt unanimiter Massiliensium interpretationem avidè arripuerint, ut nempe Deus velit omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, si tamen homines velint. In qua expositione tradenda Pelagium ipsum & omnes qui isti errori sive prudenter sive imprudenter favent patronos habent, Pelagius enim in Commentario: *Vult, inquit, omnes ad agnitionem veritatis venire, si ipsi tamen vocanti Deo consentire voluerint.* Quem Iulianus postea, Massilienses, omnesque recentiores similis gratiæ defensores & eandem ob causam ut desperationem fatumque fugerent, imitati sunt. Quem sensum è contrario Augustinus, simul atque Deus eum ab illo errore revocasset sapius constanterque detestatus est, ut ex hoc solo satis prudentibus patere possit, longè ab Augustini doctrina recessisse, qui sensum ab omnibus gratiæ & prædestinationis inimicis animosissime defensum & ab unico gratiæ defensore sæpe reiectum ac reprobatum, adhuc sibi tantis conatibus præferendum, tuendumque; varias verò Augustini interpretationes, quibus ad efficacissimam Dei, particularemque voluntatem semper salutem revocat, vix audiendas esse arbitrantur.

To c. 2. 1. Timor.

Lib. 4. cont. Iul. c. 8.

Sed unus est apud Augustinum in libro de Spiritu & littera locus, quo se egregiè tutos à suspitione Semi-Pelagianæ illius interpretationis recentiores putant, & præcipui defensores illius gratiæ, quæ ut simul in opus influat non humanam sibi subijcit voluntatem, sed nutum voluntatis expectat, gloriari solent, quasi tandem Augustinus illam interpretationem sequens suo calculo comprobasset.

Molina in concord. 9. 23 art. 4. §. disp. 1. memb. 6. Lessius de præd. Sec. 6. Suarez lib. 4. de præd. c. 1. A Lapide in illum locum 1. Tim. 2. Bellarminus lib. 2. de lib. arb. c. 5.

Lib. de Spiritu & littera. inquit, quæritur unde sit nobis: Si naturæ, quare non omnibus, cum sit idem Deus creator omnium? Si dono Dei, etiam hoc quare non omnibus, cum omnes homines vult salvos fieri? Audisti quæstionem: audi jam non resolutionem, sed disputationem ejus. Præter igitur, inquit, illud dicamus, & vi-

Ibid.

deamus utrum huic satisfaciatur quod liberum arbitrium naturaliter attributum à creatore animæ rationali illa media via est, quæ vel intendi ad fidem vel inclinari ad infidelitatem potest; & ideo necesse est voluntatem qua credit Deo, dici potest homo habere quam non acceperit: quandoquidem vocante Deo surgit de libero in birrio, quod naturaliter cum creatura accepit. Pæspicis, credo, cum dicit, videamus utrum huic satisfaciatur quæstioni, nihil hic resolutum statui, sed resoluti onem veritatis inquiri. Cernis etiam, ipsissimam asseriri Semi-Pelagianam sententiam, qua fidem idcirco tantum Augustinus, quam postea Massilienses Deo tribuebant, quia talis naturæ esset conditio, quæ audita ejus vocazione, ut & visum fuerit, sua libertate consentiat vel dissentiat. Quam Semi-Pelagianam opinionem prosequens, & ex ea motam solvens difficultatem de salute omnium statim subiicit: *Vult autem*

Deus omnes homines salvos fieri & in agnitionem veritatis venire: Non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium quo vel bene vel male utentes iustissime iudicentur, nempe secundum ea quæ periodo superiori dixerat. In quam sententiam cum prolixus multa disputaret ut illius opinionis invidiam à se removeret tandem ad resolutionem accedens: Hæc disputatione, inquit, si quæstioni illi solvenda sufficit, sufficit. Vides totius illius capituli deductionem ipso Augustino teste non esse, nisi disputationem. Adversus quam cum difficultatem objecisset illis verbis: Si autem responderetur, scilicet ad præcedentem disputationem, cavendum esse &c. non veram resolutionem tradit, non esse scilicet à naturali libertate credendi voluntatem expectandam, sed eam à Deo per gratiam non solum suadente, sed etiam cui voluerit persuadente donari. Attendat, inquit, & videat non ideo tantum istam voluntatem divino munere tribuendam, quia ex libero arbitrio est &c. sicut hoc capite trigesimo tertio proposuerat, & illa libertate salva, Deum salutem omnium velle subiecerat. Ex quibus meridiana luce clarius liquet ex Augustini mente erroneam esse, & ab ipso Augustino repudiatam refutatamque sententiam ac sensum, quem tanquam illi scripturæ Apostolicæ congruentissimum recentiores tantopere sibi placere testantur. Ut ex eo solo consequenter satis cluceat, quam doctrinam tanquam fati, desperationis, necessitatis, cæterarumque difficultatum medicinam sibi tuendam sumperint. Nam quod eandem interpretationem Prospero in libris de vocatione gentium & ad objectiones Vincentianas tribuunt, quasi perinde, ut sibi putant, sic Deus omnium salutem velit ut sufficientem omnibus gratiam largiatur, qua plene possint credere si velint, talissimum esse manifestum est. Nam ad objectionem secundam Vincentianam expresse dicit, sincerissime credendum Deum velle ut omnes homines salvi fiant, remota discretione quam divina scientia intra secretum usus à sua continet, hoc est excepta illa prædestinationis discretione, qua propter aliquas causas ut ibidem nominat, Deus non vult nonnullos salvos fieri.

Instit. 34

fieri. Et in libro secundo de vocatione gentium docet quidem Deum omnes homines velles saluos fieri, non tamen ita quasi tantam omnibus internam gratiam impertiretur, ut solus ille libertatis propriæ nutus desit quo minus salui fiant: sed quia beneficia quædam & eruditionem generalem omnibus tribuit, sic tamen ut propter acerbitatem vulneris quò natura lauciata est, neminem ad cognitionem Dei, ut ipsemet sese expresse explicat, contemplatio spontanea PLENE VALEAT erudire, nisi obambrauicnem cordis vera lux discusserit. Hanc autem lucis infusionem qua plene valeant erudiri ad cognoscendum Deum, ut impenetrabili Dei iudicio dispensari intelligeres,

Zib. 2. c. 17.

Leffius de
auxilio c. 10
n. 4.
Molin. in
concord. 9. 14
4. 13. disp. 7.
Suar. lib. 2.
de gratia. 10.
c. 199.

An Massilienses velint fidem, orationem, & cæteros
actus esse merita gratiæ.

CAPVT XVI.

NON VLLI recentiores Massiliensium opinionem non satis intelligentes considerent docent, posse hominem naturaliter divina mysteria sibi prædicata pendere & fide credere, beatitudinem illam cælestem in clara Dei visione constitutam optare, ingens tanti boni desiderium concipere, & petere à Deo perducere ad illud, sed actibus non supernaturalibus, quales ad meritum requiruntur, sed imperfectis & omnino insufficientibus, in quibus nullum gratiæ meritum collocari possit. Neque in hoc ullum Semi-Pelagiani erroris esse discernimus, eo quod Semi-Pelagiani tales actus homini tribuerent, qui ad ordinem supernaturalem pertinerent, essent tales ut oportet quibus possent gratiam promereri. Itaque quis hac in re fuerit Massiliensium sensus accuratius indagandum est.

In primis itaque certum statui debet Massilienses aliquam rationem meriti in actibus illis fidei & orationis agnouisse ut per eos ad gratiam obtinendam possent pertinere. Hilarius enim id conueniens eos asserere veritati dicit: ut cum prostratis annuuntur obsecranda salutis occasio EO MERITO quo voluerim & crediderim à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum. Et infra: rationem electorum & reiectorum à Massiliensibus in eo dari quod unicuique meritum propria voluntatis adiungitur. Et Prosper eorum sensum fuisse testatur: Omnia hominem ad credendum diuinitus admoneri, ut de vita æterna nemo desperet cum voluntaria deuotioni REMUNERATIO sit parata. Remuneratio quippe meritum respicit. Itemque ubi huius vitam æternam non apprehendi qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint. Rursus sic hominem esse institutum, ut per naturalem facultatem possit petere, quærere, pulsare: ut ideo; inquit; accipiat, ideo introeat, quia bono naturali bene usum, ad ipsam saluantem gratiam,

statim subiicit: Quam inscrutabili iudicio Deus iustus & bonus non ita præteritis sæculis, quemadmodum in nouissimis diebus effudit. Verissime igitur secundum Diuum Prosperum dici potest Deum omnes homines velle saluos fieri, si homines velint, sed ita ut illud velle secretissima gratiæ infusione largiendum sit, quod quibus voluerit inscrutabili iudicij altitudine ipse largiatur. Qui modus volendi omnes homines saluos fieri longe alius est, atque ille quem recentiores explicant & Augustini doctrinæ maxime consentaneus. Superest ut quod de merito istorum actuum senserint Massilienses inquiramus.

(baptismi) initialis gratiæ ope MERVERIT PERVENIRE. Quibus consentanea multis in locis Cassianus docet.

Et ista quidem confessio quamvis valde manifesta esse videatur, ut tamen illius erroris radices clarius pateant inquirendum superest, quæ ratio Massiliensibus confessionem illam meriti expresserit, utrum illa quod cernentes meritum gratiæ scopo suo esse necessarium ex proposito illud in prædictis actibus constituerint, quamvis satis animadverterent in eis meritum esse non posse; eo quod naturæ viribus essent facti, & nequaquam ad gratiam promerendam idonei. An vero è contrario illa sit ratio quod istos actus tales esse cererent, ut in eis necessario agnoscendum esset meritum quamvis hoc ipsi forsitan quam maxime nollent ac fugerent. Nam quantum error utrobique interueniat, multum tamen interest utrum actibus illis fidei & orationis nimium arrogando, an nimium derogando fallaris. Si enim prior illa meriti confitendi radix est, errant meritum gratiæ illis actibus asserendo, in quibus nullum gratiæ potest esse meritum, etsi forsitan eos humanæ potestati tribuendo non errent. Sin autem ista posterior, errant dupliciter & actus illos naturæ viribus arrogando, & meritum gratiæ fugiendo, ubi verum est meritum.

In primis itaque mihi certum videretur debere statui Massilienses, quamvis meritum gratiæ agnoscerent, nullam vim in ratione aut nomine meriti posuisse quasi hoc eorum peculiare dogma fuerit, quod gratiam promereri possunt, sed potius è contrario totis viribus declinasse, ne gratia secundum humanâ merita putaretur dari. Audi Diuum Augustinum hoc satis aperte significantem: A Pelagianorum porro hæreticâ perversitate tantum isti reperiuntur, propter quos hæc agimus ut &c. iam tamen fateantur quod eorum præueniat voluntatem quibus datur hæc gratia. Ideo utique ne non gratis dari

dari credatur gratia, sicut veritas loquitur: sed potius secundum precedentis merita voluntatis, sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur. Ecce quam clarè dicit, fugere illos ne gratia meritis dicatur & non gratis dari, atque ideo ipsam etiam voluntatem gratia præveniri non tamen sic ut voluntas ipsa credendi à Deo donanda prædestinetur. Idem significat Hilarius quando eorum sensum esse dicit: Non negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum Medicum querat, non autem quocumque ipsam valeat. Deinde sæpe Augustinus & Prosper adversus illos disputantes, nituntur illos ex illo solo, quod fidem ante gratiam nostris viribus emicare dicerent, ad illam absurditatem cogere ut gratiam secundum merita dari, ex eorum sententia sequi fateantur: Quæ arguendi ratio perabsurda est: nisi Massilienses illam impietatem studiosè fugerent. Quid enim aliquem fateri cogas quod ex professo docet ac proficitur? Augustinus igitur, cum eorum sententiam de initio fidei ex nobis emergente protulisset: Quis autem dicat, inquit, cum qui iam capit credere, ab illo in quem credidit, nihil mereri? Unde fit ut iam merenti cætera dicantur addi retributione divina, ac per hoc gratiam Dei secundum merita dari. Et iterum: Videte si aliud agitur isto modo nisi ut gratia Dei secundum merita nostra detur &c. Nempe per solam præcessionem fidei ante gratiam: debetur enim credenti, ut à Domino ipsa fides augetur: & sit merces fidei ceptæ fides auicta. Quod ut non ex professo Massilienses voluisse significet: Nec attenditur, addit, cum hoc dicitur non secundum gratiam, sed secundum debitam ipsam mercedem credentibus imputari.

Similiter Divus Prosper cum vellet eos refellere qui fidem non à Deo dari dicerent, infert ex illa opinione sequi quod fides sit gratiæ meritum. Nam si aliquid, inquit, confertur homini per gratiam consistitur & id non accipit nisi fides que accepta non est, in ipsa est meritum cui non donum datur, sed debitum redditur. Et apertius contra Collatorem qui nos credere quidem posse statuebat, sed non ideo merito dari gratiam: Quoquoque, ergo te conferas, à te metipso & vincis & vincis, si enim gratiam merita non præcedunt, & fides non potest esse sine meritis, fides gratiam non præcedit, & omni modo ex gratia habetur, quocquid illud est ex quo meritum nascitur. Et apertissime: Quomodo autem non advertis te in illud damnatum incidere, quod velis nos convinceris dicere gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur affirmas? Et mox reddit rationem non ex proposito Cassiani urgentis meritum, sed ex hoc ipso quod ante gratiam vellet fidem illam qualemque potentem pulsantemque præcedere: Non enim nullius, inquit, meriti haberi potest potentis fides, querentis pietas, pulsantis instantia, præcipue cum omnes eiusmodi & accipere, & venire, & intrare dicantur. Nec minus manifeste aliquanto post cum hoc dumtaxat dixisset Cassianus, quod cum videret nos Deum ad bonum velle desistere occurreret, dirigeret, atque confortaret, ex hoc

A solo quod ista voluntas præcederet operantem Deum infert Prosper: Quis non videat quod hæc doctrina meritum libero assignet arbitrio quo prævenitur gratia que & famuletur reddens deb. tum non conferens donum. Vides, arbitror, quam sæpe quam instanter ex illis actibus quos Massilienses nos habere posse per naturam dicerent Sanctissimi illi Doctores inferant, non posse ab eis divelli meriti rationem & tergiversantes adversarios in illam voraginem argumentando præcipitent; quod certissimum indicium est eos declinasse omnibus modis meritum gratiæ, nec nisi ex ipsa ratione actuum gratiam præcedentium compulso subinde meriti meminisse. Et ne conjecturis dumtaxat agere videamur, accipe clarissima verba profitentis Cassiani: Nemo autem existimet hæc à nobis ob hoc fuisse prolata ut nitamur astruere humanam salutem in nostra fidei ditione consistere secundum quorundam profanam opinionem, qui totum libero arbitrio deputantes, gratiam Dei dispensari, secundum meritum uniuscuiusque deserviunt. Ad quæ verba Prosper inanem esse hanc meritum fugam notans, quod velit nolit meritum gratiæ ex eius doctrina sequeretur: Considerandum sane est, inquit, in hac sententia tua, quantum adiuves eos qui dicunt gratiam Dei secundum merita nostra dari: quos ut Catholica fidei defendereis umbraculo, profane opinionis esse profitemur. Et aliquanto post: Frustra ergo ut invidiam damnati erroris evadas, humanam salutem negas in fidei nostra conditione consistere.

Quod si verò Massilienses ipsos eorumque scopum in afferendis fidei & orationis actibus intuemur, nulla ratio inveniri potest cur vel ipsi ex proposito meritum gratiæ comminisci & urgere velint, vel nos istud eis affingere debeamus. Catholicos enim eos fuisse supra lætius declaravimus, inimicos erroris Pelagiani, usque adeo ut etiam voluntatem hominum præveniri dicerent: Ideo utique, ut testatur Augustinus, ne non gratis dari credatur gratia sed potius secundum indulta voluntatis sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur. Cur ergo ex proposito meritum gratiæ in nostris actibus fingerent, si sine merito & fidei Catholica lætione suum assequi possent scopum? Hoc est, si fatum, necessitatem, desperationem, cæterasque difficultates removere possent, & omnem constitutionem Dei de salute hominum, que humanas prævenit voluntates ita tollere ut bene utendo naturalibus bonis uniuscuiusque sine merito gratiæ ad gratiam pertingere posset & salvus esse si vellet? hoc autem facile posse fieri, vel ex sola Recentiorum doctrina videtur esse manifestum, quia gradus tam coniectionibus à natura ad gratiam scanditur machinati sunt, ut per vires nature quod in se est faciendo quisquis voluerit paulatim gratiam sine merito assequi posset, & ita ulterius per gratiam ad salutem sublatis fatalibus illis decretis Dei, necessitate ac desperatione, pervenire. Ita quippe, ut putant, & Pelagium fugiunt & Catholicis permanent, & quicquid Massilienses terruit, uno flatu dissipant, & sine ullo merito

In Epist. ad August.

Lib. de prædest. 55. c. 2.

In resp. ad 8. dub. Genens.

Cap. 37.

Cont. Coll. 5. 3.

Collat. c. 16.

Lib. de prædest. 55. c. 16.

merito gratia salutem in uniuscuiusque potestate constituit. Quod si Massiliensibus concesserimus, nescio equidem quid amplius ipsi postulare potuissent, vel cur meriti rationem urgere & Augustino extorquere voluissent. Unde Recentioribus magno opere verendum est, ne quorum scopus & rationes, & argumenta omnia à primo usque ad ultimum (ut suo loco fortasse demonstrabimus) ipsis tantopere placent, eorum quoque doctrinam Philosophicè palliatam subtilitate tueantur.

Nam in primis, ut iam superius dicere ceperamus, non de merito gratiæ ferebat inter Massilienses & Augustinum disputatio, sed uter præcederet, homo naturaliter aliquid boni suis viribus operando, an Deus illud ipsum per gratiam largiendo. Vtrumvis enim conspiceret tota finita est controversia. Nam si Deus quamcumque bonam donando voluntati debet præcedere, omne meritum gratiæ funditus ruit: sin homo vel solam credendi voluntatem ex suis viribus proferre potest, impossibile est iuxta constantissimam ejusdem Augustini & Prosperi & Fulgentij doctrinam, ut nulli sit meritum fidei: ut is qui iam copit credere, ab illo in quem creditur nihil mereatur: ut non debeatur credenti, ut à Domino fides ipsa augetur. Hinc est quod Massilienses solliciti sunt, ut solummodo aliquid sui operis vel tenuissimum possit præcedere gratiam Dei: Hactenus, inquit Prosper, accipiunt neminem perseverare nisi perseverandi virtute percepta, sicut à Deo, ut quibus datur meriti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur. Et paucis post: Nec ad incertum voluntatis Dei deduci se volunt, ubi eis quantum putant ad obtinendum vel amittendum evidens est qualecumque inisiam voluntatis. Et clarissime in eadem Epistola: Nec negari gratia si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum querat, non autem quicquam ipsa iam valeat. Hinc est quod toties inculcat Augustinus illud Apostolicum, quis prior dedit ei & retribuatur ei, ut hoc tantum extorqueat neminem posse priorem aliquid dare Deo. Ex hoc ipso enim necesse est ut ei à justo Deo fiat retributio. Quam doctrinam ita constanter tradit non solum adversus Massilienses, sed etiam Pelagianos initium fidei quoque naturæ viribus vendicantes, ut in hoc firmissimum tuendæ gratiæ fundamentum collocasse videatur. Sic enim expugnat in libris ad Bonifacium illam primam cupiditatem boni, qua nos per naturam incipere Pelagiani tandem statuebant: Si sine gratia Dei, inquit, per nos incipit cupiditas boni, ipsum captivum erit meritum cui tanquam ex debito gratia veniat adiutorium: ac sic gratia Dei non gratis donabitur

A sed secundum meritum nostrum dabitur. Et iterum in eodem libro: Si autem gratia iam non ex opere. Cap. 7. ribus &c. gratia utique ut per illam fiant bona opera, ne si præcesserint bona opera, tanquam operibus reddatur gratia ac sic gratia iam non sit gratia. Et adversus Iulianum, qui hominem sterilia quædam solius naturæ opera inchoare posse iudicabat: In quo vis hominem sicut loqueris ad aliquid laudabile generosi cordis simul incitari, in hoc enim non vis in Domino sed in libero arbitrio gloriari, ac sic priorem dare, ut retribuatur ei, eoque modo gratia iam non sit gratia, quia non est gratuita. Et continuo post: Quia imago Dei est (natura hominum) meretur hanc gratiam, non tamen ut eius bona voluntas possit præcedere præter gratiam, ne vel ipsam prior det, ut retribuatur illi, ac sic gratia iam non sit gratia. Et in libris retractationum: Et hoc divinum beneficium quo liberatur (voluntas ad bene volendum) nisi eam preveniret, iam meritis eius daretur & non esset gratia que utique gratis datur. Vides quanta asseverantia Augustinus urgeat ne ullus quantumvis naturalis sive fidei sive bonæ voluntatis motus gratiam putetur præcedere: nam hoc ipso nulla ratione gratiam defendi posse putat quin meritis tribuatur. Nisi voluntatem preveniret, inquit, iam meritis datur. Quæ doctrina tantopere Concilio Arausicano placuit ut eam expresso Canone contra Semi-Pelagianos definiverit. Debetur, inquit, merces bonis operibus si fiant, sed gratia qua non debetur præcedit ut fiant. Ecce si præcedit ullum bonum opus sive fidei sive orationis sive voluntatis, hoc ipso ei merces debita est & omnis gratia funditus tollitur. Hoc quia certissimum videbant esse Massilienses, & in Catholica doctrina constantissimum, ideo sæpius claris verbis se meritum gratiæ ponere consentitur, etsi hoc quam maxime lugerent. An verò ad istam perspicuam Augustini doctrinam respondebitur, Massilienses atque Pelagianos opera supernaturalia posuisse, quibus ipsi concludant necessario mercedem gratiæ esse tribuendam? Nihil sane ineptius atque absurdius dici potest. Quomodo enim supernaturalia posuerunt, cum naturæ viribus ea fieri posse censuerint & acerrime confirmaverint? Quid quod Iulianus lucidissimis verbis diceret, talia esse opera humanæ potestatis quæ fierent sine gratia, ut bona quidem essent & laude digna, sed apud Deum sterilia nec vitam æternam posse promereri? Quorum tamen operum vel solam voluntatem bonam negat Augustinus posse præcedere ante gratiam, ne vel sic gratiam Deus meritis tribuere convincatur.

Aug. Epist. 105 ad Sixtum.

lib. 2. ad Bonif. c. 8.

Ex professo sic Iul. docet lib. 4. adversus Iul. c. 3.

Massilien.

Massilienses multum diminuunt illud meritum gratiæ: nec aliud volunt nisi bonum usum liberi arbitrij præcedere gratiam occasione cuius Deus liberaliter & misericorditer gratiam daret.

CAPVT XVII.

CV M igitur utrique, non minus Massilienses quam Augustinus veluti certo atque indubitato principio nitentur, quemcumque bonum voluntatis humanæ motum non posse non esse meritum gratiæ si præcederet gratiam; ut illum Catholicæ fidei (cujus cultores erant) scopulum fugerent, omnibus modis meritum fidei & orationis, cæterorumque actuum gratiam Christi præcedentium extenuando elevandoque depresserunt: ut in hoc quoque recentioribus quibusdam qui facienti quod in se est per naturæ vires gratiam largiendam esse contendunt, exemplum præbuisse videatur. Neque enim facile reperiri poterit inter istos phrasalis, quæ ita meriti rationem eleuet, & actibus illis naturalibus detrahat, ut eam non similibus loquendi modis Massilienses æquaverint. Nam plerique recentiorum qui sententiam illam tradunt sine ullis ambagibus dicunt, hominem naturæ viribus proximè ad gratiam se posse disponere. Alij remotè & indirectè posse; alij, actus illos omni carere proportionem ad assequendam gratiam volunt, eamque Deum sua liberalitate concedere: alij, qui minimum eis tribuunt, non esse actus illos salutis initium, sed tantummodo occasionem; quod proprium fuit Massiliensium & cæterorum errantium verbum, ut vim istorum actuum deprimerent excogitatum. Omnes tamen unanimiter illum scopum in ista doctrina tradenda sibi propositum habent, ut, sicut unus eorum asserit, dum essemus in via, semper in manu liberi arbitrij nostri posita esset salus nostra. Qui cum ipsissimus ille sit, in quem Massilienses totius doctrinæ suæ mole collimant; sicut recentiores, ut eum salvâ fide Catholicâ assequantur, meritum quam fieri potest longissime fugiunt, ita & Massilienses, quantum fieri poterat tergiversando declinarunt.

*Augustinus de
auxilio. 10.
n. 2. f. 95.*

*Molina in
Comord. 9.
19. art. 13.
disp. 10.*

*In Epist. ad
Aug.*

ibid.

Nam in primis apertè profitentur, fidem illam quam ipsi statuunt, & assequenda salutis desiderium, nullo modo esse salutis partem. Neque enim, inquit apud Hilarium, alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterrita & supplici voluntate unumquemque eorum velle sanari. Cum enim totam salutem per peccati ægritudinem perditam esse faterentur, eo ipso quo fidem salutisque desiderium inter curationis opera numerandum negant, nullam etiam esse salutis partem, ne quidem initium videntur aperte profiteri. Vnde volunt ut homo per fidem totius sanitatis suæ consequatur effectum. Si totius, ergo fides ipsa nulla Mas-

iliensibus est salutis pars. Itemque: Abominari se & damnare testantur, si quis quicquam virtutum in aliquo remansisse, quo ad sanitatem progredi possit, existimet. Iam verò vide & attende diligentius quomodo non obstantibus illis actibus gratis & omnino misericorditer gratiam tribui velint. *Petitionem*, inquit Callianus, & *Cassianus*, inquisitionem & pulsationem nostram: non esse condignam nisi misericordia Dei id quod petimus dederit, vel aperuerit quod pulsamus, vel illud quod quaerimus, fecerit inveniri. Et paulò ante clarius: *Pronuntiamus laborantibus tantum ac desudantibus misericordiam Dei gratiamque conferri*. Et ut meriti vim in illis exiguis actibus naturalibus constitutam enervet penitus, sæpe non nisi occasionem adipiscendæ gratiæ esse tradit. *Præsto est namque (Deus) occasione sibi tantummodo à nobis bona voluntatis oblata ad hac omnia conferenda*. Ecce quam exiguam vim ad extorquendam gratiam illos actus hominis habere volunt, nam esse dumtaxat occasionem Deo, ut gratiam dare possit, multo profecto minus est quam esse dispositionem sive propinquam sive remotam. Neque quicquam aliud eum sentire indicat, quam gratiam omnino manere gratuitam eo quod Deus talibus actibus inventis, ut modestissimi loquuntur Recentiores, vel ob Christi merita, vel ob infinitam clementiam se velit inferere & eos iurare qui viribus naturæ rectè uti conantur: *Eo quod maxime illam deceat misericordiam suam in eos in primis effundere, qui ei impedimenta non obijciunt: Cum in his non solum non inveniat repugnantiam, sed etiam quandam ad gratiam subordinationem etiam non dispositionem*. Hæc & similia illi ut ab illis actibus meritum tollant. Sed audi eadem omnino contententes & accuratius explicantes Massilienses. Nam Callianus rationem reddens cur Deus ab homine conatus quosdam bonæ voluntatis exigeret & expectaret: *Ne, inquit, penitus dormienti aut meriti otio dissoluto sua dona conferre videatur*. Vis adhuc amplius? *Occasio- nes quodammodo quaerens, quibus humana seguitiei torpore discusso, non irrationabilis munificentia sua largitas videatur*. Adhuc vis clarius meritum deprimi? *Dum eam sub colore cuiusdam desiderij ac laboris impertit*. Qui ista dicit, ac tanta sollicitudine inculcat scribens, videturne gratiam gratuitam negare vel vim atque rationem meriti, quasi dogmatis sui cardinem premere voluisse? Vnde ne quid forsitan ambiguum scrupuloso lectori superesset, clare subiicit: *Et nihilominus gratia Dei semper gratuita perseveret, dum exiguis quibusdam parvisque conatibus tantum*

umit-

immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inestimabili tribuit largitate. Et apud Hilarium in Epistola ad Augustinum: *Nec negari gratiam si precedere dicatur talis voluntas, quae tantum Medicum quarat, non autem quaequam ipsa iam valeat.* Nam, non negari gratiam nihil aliud apud illos significat quam tales actus, non tollere rationem gratuita gratiae, quod nempe non tam gratiae accipiendae meritum quam gratiae liberaliter dandae occasio esse viderentur, propter quam *infallibili lege*, (ut etiam Recentiores volunt) caelestis gratia donaretur. Et certe quid est majus naturalis actus esse occasionem tantum dandae gratiae & colorem, an vero quod illi dicunt, *decere* ut Deus det gratiam? Quid enim est hoc decere Deum, nisi hoc congruere misericordiae Dei? Et quid est aliud congruere ut illis actibus detur à Deo gratia, quam esse meritum de congruo, quod Recentiores illi tantopere horrere se simulant. Quasi vero hic de verbis & non de rebus ageretur, vel quicquam interfit, utrum meritum de congruo an de decore dixeris: cum è contrario decencia magis ad donandum urgeat quam congruitas, quia magis respicit honestatem. Si illis viris occurrillent illa nomina remotae vel proximae dispositionis, quae postea ex Philosophia Aristotelis ad Theologiam translata sunt, multo magis ea ab illis naturalibus operibus abstulissent. Nam conatus nostros Deo tantummodo esse dandae gratiae occasionem, esse colorem, ne scilicet munificentia, hoc est gratia videatur alicui irrationabilis, multo minus sunt, quam non esse dispositionem; si enim Recentiores illis verbis Cassiani uterentur, rationem gratuita gratiae se optime salvasse iudicarent, quandoquidem nullam gratiae inju-

riam fieri putent, quando naturales actus quandam ad gratiam subordinationem imò multi, dispositionem tenent, adeoque propinquam congruitatem vel decenciam accipiendae misericordiae vocant.

Ex hac ergò Massiliensium vena fluit, quod quemadmodum recentiores per ista bonorum actuum initia nihil aliud sibi volunt, nisi ut *semper in manu liberi arbitrii posita sit salus nostra, Ita Molin.* nullam curantes meriti rationem, dummodo ille bonus naturae usus sit aliqua ratio propter quam ei gratia, divina largitate done-

tur; ita & Massilienses nihil aliud voluerunt, nisi ut de vita aeterna nemo desperet, nec aliqua Dei constitutione, ut aiunt, quae humanas praevincat voluntates contra resurgendi lapsis auferatur, nec san-ctus occasio teporis afferatur: sed quicumque credere voluerit salvi esse possim. Nihil profus de meriti ratione solliciti dummodo idcirco con-querentur salvantem illam Christi gratiam, quia quocumque modo ipsi aliquid boni naturalis ante voluissent. Quam boni operis naturalis & gratiae connexionem ex quocumque capite illa provemat saepe simplicissimis verbis exprimunt quae nullam omnino meriti necessitatem involvunt. Libertatem, inquit, ab hoc Dei auxilio iuvandam, si quod Deus mandat, elegerit. Item, *ideo qui adiuvetur quia voluit, non ideo quia adiu-* ratur velit. Item hominem posse velle sanari, pro-pter quod vel sanetur quis, vel si noluerit cum sua *egritudine puniatur.* Nihil enim volunt aliud quam suam voluntatem praecedere; gratiam quocumque modo sequi, ita scilicet ut non ideo, *ibid.* sicut Prosper loquitur, quia adiuvetur velit, sed sicut ipsimet loquuntur, gratia post voluntatem *In Epist.* invenitur: putant enim, non negari gratiam, si *Hilar.* precedat talis voluntas &c. Vnde Prosper eis & Augustinus istud exprobravit quod

Audeat amens

*Impietas tumido arbitrio subnectere causas
Divinorum operum,*

Hoc est posteriores facere. Cùm Catholicæ fidei fundamentum sit, Deum, ut ibidem ait,

*Autorem cunctorum nosce bonorum,
Quo sine nil rectum mens inchoat.*

Nihil rectum, inquit, videlicet, neque fidem, neque salutis desiderium, neque petitionem, neque pulsationem, neque, ut ipsi loquebantur *qualemcumque dolorem*, neque qualemcumque meriti voluntatis bonæ.

Cum igitur ex hoc ipso, quod Massilienses quemcumque tandem bonæ voluntatis motum ante gratiam ex natura proflire statuebant, omnes antiqui gratiae defensores invictè concludant, eos asserere meritum gratiae; quia fieri nullo modo posset, ut nullum sit meritum fidei. *Quis enim dicat, inquit Augustinus, eum qui iam cepit credere, ab eo in quem credidit nihil moveri?* Alterutrum profecto si non utrumque forsan, necessarium est, ut vel nullus actus verè bonus ab homine prodire possit quin gra-

tiam mereatur; vel certe id quod supra fuse commonstratum est, esse verissimum, nimirum ita Massilienses fidem, sanitatis desiderium caterosque recensitos actus humanæ tribuisse potestati, ut tamen veram illam Adami gratiam non excluderent. Sic enim, sive Augustini, sive Properi, sive Massiliensium ipsorum sensa consideres, omnia à capite ad calcem usque aptissime cohærebunt. Nam & actus illi Massiliensium erunt verè boni & ideo gratiae meritorij, nec tamen per gratiam dati, sed per naturam, libero arbitrio cum illa gratia operante si velit. Et verè erit hoc vidisse Massilienses & rei evidentia sensum feriente, saepe meritum in illis actibus esse confessos, quemadmodum revera confitendum fuit: & hoc funda-

funda-

Lib. de in-
grat. c. 36.

In Epist.
Hilar.

fundamento nixos Augustinum & Prosperum ex sola præcellione actuum per initialem illam gratiam factorum, sive ut etiam loqui solent,

^A ex bono natura usu invicta conclusione salvantis gratia mer. tum inutilise.

^a vocant Massil.

An agnoverint meritum de condigno an de congruo.

CAPVT XVIII.

EX præcedentibus facile est intelligere cujusmodi meritum in fide & oratione cæterisque moribus bonis agnoverint.

Nempe illud quod minime omnium repugnat gratiæ, quam omni modo salvam esse cupiebant, dummodo salus hominis non ab aliqua constitutione Dei præveniente voluntates, sed ab ipsa hominis manu & voluntate pendere crederetur. Hoc probant ea quæ duobus capitibus superioribus diximus: quantum enim fieri poterat, extenuabant meritum, hoc solummodo contententes ne prorsus natura ita extincta putaretur, ut ne quidem qualiscunque dolor saltem compunctæ infirmitatis exoriri possit, vel velle ac nolle admittere medicinam: unde possit ratio reddi electorum vel rectorum, sive cur unus præ alio assumatur, Deo videlicet sic habente aliquam occasionem, sive colorem cur non irrationabiliter, ut Cassianus loquitur, sive cæco quasi modo, irrefragabili aliqua constitutione, inconsulta hominis voluntate, gratiam salvantem uni præ alijs largiretur. Quæ sanè manifestè clamant non illam rigorosam condignitatem in actibus illis gratiam præcedentibus Massilienses posuisse, talis enim tollit prorsus gratiam: cum contra illi dicerent, non negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas, seu tam exigua & infirma quantum medicum quærat, non autem quicquam ipsam valeat.

Collat. 13. cis.

Epist. Hilar.

Neque verò hic postulandum est ut istis nominibus congruis vel condigni istud meritum vocent. Illa quippe distinctio sub istis nominibus multis post sæculis à Scholasticis Doctoribus excogitata est, neque inter Augustinum & Massilienses controversa, cum ipse omne omnino meritum ante gratiam prorsus extinguendum esse contenderet. Itaque res ipsa non ista nomina consideranda sunt.

Potissimum igitur meritum quod in illis actibus Massiliensium inveniri potest, in illa oratione qua ex fide petitur, quæritur, & pulsatur, situm est. Iste quippe est actus omnium quos ante gratiam ad obtinendam gratiam posuerunt perfectissimus, & aptissimus. Quo proinde dicunt hominem ad hanc gratiam qua in Christo renascimur pervenire posse, per naturalem scilicet facultatem petendo, quærendo, pulsando; ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo introeat, quia bono natura bene usus ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire. Item hominem posse exierita & supplicii voluntate velle sanari, simplex enim illa voluntas nihil est aliud quam voluntas ex fide pro sanitate supplicans Deo.

^A Atqui oratio ante justificationem susa tamen sine aliquo merito esse non possit, nullo tamen modo condignum est meritum, quod enim potest meritum peccatoris condignum esse nisi supplicij? Nam ut Augustinus: *meritis impij non grata sed poena debetur. Quid enim habere boni meriti peccatores? Et si quid ipsa fides eorum petendo mereatur, impetrationis potius quam meriti rationem habet.* Vnde cum in errore Massiliensium hæretet Augustinus, frequenter meriti rationem quam in fide & oratione collocabat, per impetrationem exponit: *Putans, inquit, fidem non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis & per illam nos impetrare Dei dona. Item: Vt per illam nobis daretur quod posceremus utiliter.* Nam fides propter orationem qua gratia diligendi & operandi, tentationesque superandi impetratur, potissimum necessaria est: juxta illud perpetuum verissimumque documentum

Epist. 104. ad Statum.

Lib. de pecc. ad Statum.

^B Augustini *fides impetrat quod lex imperat.* Ex quo consequitur meritum quoddam impetrationis ante justificationem, non condignum aut rigorosum perfectæ justitiæ Massilienses in fide & oratione collocasse. Cujusmodi meritum Augustinus cum eodem errore teneretur, in simili fide collocaverat. Nam quamvis utrique in hoc erraverint quod fidem & orationem non per gratiam Christi infundi senserint, nusquam tamen ullum vestigium reperiri potest, quod majus meritum in eis constituerint, quam si per gratiam hominibus conferrentur. Quid enim hoc ad scopum vel Massiliensium vel Augustini similiter hallucinantis & eadem ex causa salutem ad suam potestatem revocare molientis conferre potuisset? Vnde qui talem errorem vel Massiliensibus vel Augustino idem omnino ante Episcopatum sentienti tribuunt, id potius videntur spectare, quod præceptis opinionibus suis tuendis congruat, quam quod indagata ponderataque veritas postulat, ut Massiliensium & Augustini errores exaggerando ab illis quoquo modo differre & longius distare videantur.

Quod si ipsa quoque nomina velimus ponderare nihil Cassiano familiaris est quam bonorum motuum voluntatis condignitatem elevare respectu præmij gratuiti quod eis datur, hoc est respectu virtutum, sive sanitatis perfectæ, quam illis desiderijs & conatibus humanis tribui sentit. *Ad capefcenda, inquit, tam magnifica tamque præcella puritatis & integritatis præmia, quantumlibet jeuniorum, vigiliarum, lectionis & solitudinis ac remotionis labor fuerit impensus,*

Lib. 12. Infr. c. 13.

impensus, condignus esse non poterit, qui hac industria sua merito vel laboris obimeat. Nunquam enim divinum munus, labor proprius, de manave compensabit industria, nisi desideranti divina fuerit miseratione concessum. Ecce nec tanti labores iuxta Cassianum condigni sunt puritatis premio, hoc est, ut ibidem exponit, ut quis carnalibus vitis emundetur: quod nihil est aliud quam id quod Massilienses apud Hilarium dicunt, ut a suo morbo sanetur, & totius sanitatis consequatur effectum. Quam doctrinam iterum iterumque, in eodem libro Cassianus repetens, nec in Davide vult laboris equiparasse merita ad indulgentiam tanti criminis obviendam: neque nos equiparante nostra voluntatis industria tam arduam integritatis (hoc est castitatis) culmen subyugata carne conscendere. Nec ullam cordis correctionem ad capeendam castitatem esse condignam. Item rursum: Petitionem & inquisitionem & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id quod petimus dederit. Vides quanto studio condignitatem Cassianus orationibus nostris & meritis aufert. Nempe quod nimis infirma sint vires hominis ad animae sanitatem sive virtutes sibi comparandas, & conatus nimis exigui ad ista tam alta praemia ex condignitate promerenda. Unde restat, ut, sicut ipse loqui solet per Dei gratiam, clementiam, misericordiamque tribuantur. Quod

si vero forsan alicubi etiam ejusmodi phrasia occurreret qua homo Dei gratia dignus fieri diceretur, non aliter id accipiendum foret, quam si gratiam nos mereri posse dixissent. Neque enim apud antiquos Scriptores dignitas illam rigorosam Scholasticorum condignitatem semper denotat. Nam Celestius dignitatem & meritum pro iisdem accipit, cum dicit, gratiam secundum merita nostra dari, quod statim exponit, ut ea siamus digni vel indigni. Et Augustinus videtur insinuare quod dignum esse gratia minus aliquid sit, vel certe non majus, quam meritum gratiae. An, inquit, aliud est dignum esse accipere, aliud secundum meritum accipere? Et potest aliqua subtilitate disputationis ostendere dignum esse aliquem, sed non mereri. Et infra: quantum ad me attinet ab hoc verbo (dignus accipere gratiam) facile transirem &c. Quod sane non fecisset Augustinus si Pelagius meriti gratiae fecisset mentionem. Ita satis indicat minorem, vel certe ut dixi non majorem esse faciendam difficultatem, si quis dignus accipere gratiam, quam si quis eam mereri diceretur. Sed usus vocabulorum istorum rigorosus & scholis proprius, nunc est alius secundum quem absurdum est antiquorum locutiones velle metiri.

Epist. ad Aug. initio.

Lib. 12. inf. c. 11.

Cap. 14.

Lib. de gest. Pelag. c. 14.

Cap. 17.

Veram esse gratiam quam post fidem dari volunt ex Cassiano, & praefertim ex Prospero, Hilario & Augustino late demonstratur.

CAPVT XIX.

POSTquam de actibus meritorijs, quos Massilienses in humana potestate posuerunt satis disputatum est, nunc de praemio pauca dicenda sunt, hoc est de illa gratia, quam suis operibus a Deo retribui docuerunt. Videntur enim nonnulli dubitare an veram illam Christi gratiam intellexerint, quam passim adversus Pelagianos Augustinus inculcat. Putabat enim Cassianus nullius esse meriti & laudis opus, quod Deus in homine per gratiam operatur. Nullus enim, inquit, laudis esset ac meriti si id in eo Christus quod ipse donaverat praeberet. De Centurione loquitur de quo Christus dixerat: Non inveni tantam fidem in Israel. Et similiter de Abraham in eodem loco dicit: Non illam fidem, quam et Dominus inspirabat, sed illam quam vocatus semel atque illuminatus a Domino per arbitrij libertatem poterat exhibere, experiri vult divina iustitia. Unde, inquit nonnulli, videtur omnibus commune fuisse erroris principium, scilicet, quod si vera gratia interna qua voluntas interior roboratur, & quam Divus Augustinus cum alijs Catholicis assererat, ad opera meritoria esset necessaria, everteret libertatem.

perspicuum est. Nam in eadem illa Collatione in qua fidei quam Deus dederit omnem laudem tollit, ac meritum asseveranter tradit, ac saepius repetit nonnullis etiam non omnibus, bonae voluntatis principia inspirari. Quibus, inquit, manifeste colligitur non solum actuum, verum etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis & initia sancta voluntatis inspirat & virtutem atque oportunitatem, eorum quae recte cupimus, tribuit peragendi. Quam Cassiani definitionem Catholicissimam Prosper vocat: quamvis postea ea quod generaliter asseruerat, non in omnibus omnino, sed in quibusdam tantum verum esse velit. Nam saepe in ista Collatione docet, nonnunquam Deum bonas voluntates de dura cordis nostri silice excutere: in corde plantare: desideria inspirare, nonnunquam vero nostro conatu emergere, scintillamque bonae voluntatis emicare. Sed illa ipsa exceptio manifestissime probat, Cassianum veram gratiam donatricem, plantatricem, inspiratricem bonae voluntatis agnovisse, & facile cum libertate conciliasse. Sic accepit Cassiani doctrinam Divus Prosper & liberi arbitrij gratiaeque concordiam cum expressisse sine ulla ambiguitate testatur. Cum enim illa superius citata verba protulisset, ita statim subiicit: Hic ne quis putaret non superesse, quod per librum ageretur arbitrij non

Cassian. Col. 13. c. 14.

Matth. 8.

Contra. disp. 4. de act. supern. dub. 5. n. 92.

sup. c. 10. lib. 7. de Hiesif. Po.

Cassian. Col. 13.

Lib. cont. Collat.

Collat. 13. c. 7. & 8. &c.

libid.

Z.

ITTATIONA.

Denique nostrum esse quod credimus, Dei quod operamur. Quibus tam perspicue vera gratia operationis, charitatis, infusionis Spiritus Sancti, qua secundum perpetuam Augustini doctrinam, & sapius tum hic tum postea contra Pelagianos repetitam, Deus largitur opera, dando videlicet ipsa infusione Spiritus Sancti suavitatem in consentiendo, sicut Concilium Arausicanum loquitur, ut sine impudentia negari non posse videatur. Hinc est quod de Massiliensibus consequenter Augustinus hanc eorum sententiam esse, adeoque verba referat: Nos dicimus nostram Deum non præfuisse nisi fidem qua credere incipimus, & ideo nos elegisse ante mundi constitutionem ac prædestinasse, ut etiam sancti & immaculati gratiâ atque opere eius essent. Et quis est iste modus gratiæ & operis Dei quo immaculati sunt? Nempe ut fide suppositâ, Deus bene operandi gratiam daret, per quam animus paulatim magis magisque sanctus sit, & virtutum infusione immaculatus. Hoc enim de operibus ita proficitur apud Augustinum: Fides est à nobis, cetera à Domino ad opera iustitiæ pertinentia. De virtutum vero infusione alibi: Hac dona (virtutum) ut à Deo dentur no-

bis, fides impetrat, qua incipit à nobis. Quibus attestatur Augustinus: Hac Dei dona sunt, inquit, id est, ut de alijs taceam sapientia & continentia. Acquisierunt & isti, neque enim Pelagiani sunt, ut adversus istam perspicuam veritatem dura & Hæretica perversitate contendant. Quamvis per istarum virtutum donationem, nihil aliud nec Augustinus nec Massilienses velint, nisi gratiâ operandi virtutum istarum opera, Deo donante concedi, sic enim virtutes illas à Deo dari asserunt, sicut fidem haberi à nobis: nempe quia voluntas operis inspiratur à Deo sicut voluntas credendi à nostra libertate proficitur. Vnde Augustinus cum de Massiliensibus dixisset, quod initium fidei & usque in finem perseverantiam (in fide) sic in nostra constituant potestate, ut Dei dona esse non puerit: modum explicando subiicit, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates: cetera vero, inquit, ipsam dare concedunt cum impetrantur credentis fide. Nempe operando nostras cogitationes & voluntates quibus rectè secundum virtutem quamque operamur, sicut nos ipsos cogitationes voluntatesque credendi præferre arbitrantur.

Non repugnat libertati talis gratia juxta Massilienses: & quare Recentiores cardinem difficultatum non videntes, multum in multis hallucinantur.

CAPVT XX.

ET ista quidem quamvis manifesta & extra omnem ambiguitatem posita sunt, tam operosa probatione confirmanda duxi ut nebulæ dispellantur, quas quidam perspicuæ veritati offundere conantur. ut Massilienses nullam veram & internam gratiam post fidem agnovisse persuadeant doctrinamque suam ab eorum placitis latissimo limite esse separatam. Ita vel falsissima de alijs credi malunt, & Prosperum, Hilarium, & Augustinum vel mendaces esse vel falsos quam suas præoccupatas opiniones vel in minimo suspectas esse vel corrigendas. Nam ex Faustulo omnium versutissimo atque deterrimo, & magis adhuc ex Cassiano qui singularem proflus opinionem tenuit, non rectè de ceteris Massiliensibus statui potest, præsertim cum indubitatas Prosperi, Hilarij & Augustini depositiones habeamus. Nam sicut singularis Cassiani opinio Faustulo nihil detrahit, nec Faustuli doctrina Cassiano, ita nec utriusque sententia primis Massiliensium placitis magnâ sollicitudine, doctissimorum virorum autoritate digestis ullum asserunt præjudicium.

Ex quibus etiam intelligi potest quam longe distideat à veritate id quod quidam existimant, omnem gratiam ex opinione Massiliensium repugnasse libertati: nec eos intelligere potuisse eundem actum esse posse à voluntate libera, & à gratia adiutorio necessario ad illam efficiendum.

Quæ quidem persuasio eo absurdior est, quod ipsi recentiores de illa loquantur gratia, cum qua operari potest homo si velit, quam agnovisse laudasseque Massilienses etiam in ipso initio fidei supra demonstravimus; sed non illâ tantum, verum etiam veram illam gratiam ab Augustino prædicatam, quam Christus ad roborandam sanandamque peccatoris infirmitatem suâ passione promeruit, eos post fidei initium agnovisse clarissimis testimonijs comprobavimus. Nec ulla inter Massilienses istos de libertatis everfione querimonia est, cum è contrario expresse dicant, libertatem suam ab hoc Dei auxilio iuvandam, si quod Deus mandat elegerit, hoc est, si tantum electio suæ voluntatis antecesserit. Quis enim dixerit juvari libertatē gratiâ, si gratia opprimit & extinguit libertatē?

Sed in hoc delusi sunt isti recentiores, quod verum cardinem difficultatum omnium quibus Massilienses in errorem abrepti sunt minus quam par esset, attenderint vel penetraverint. Nihil enim, ut supra fufius diximus, ita Massilienses in Augustini doctrina horruerunt quam quod suâ constitutione Deus humanas præveniret voluntates, ut quem ipse veller vas in honorem conderet, neque quisquam omnino posset auditâ prædicatione vel credere, vel de tanta infirmitate dolere, nisi cui à Deo etiam daretur ut velit reiectis ab hoc dono alijs pariter rejs, qui possent similiter liberari, si ea qua

Qualis Massiliensium electio & prædestinatio
ad vitam æternam.

CAPVT XXI.

DE scopo, gratia, meritis Massilien-
sium satis diximus, nunc pauca de
prædestinatione subiungenda sunt.
Vbi in primis memoria repetendum
est quod supra declaravimus, Massilienses uni-
cum illud divinæ prædestinationis propo-
situm, quod Augustinus prædicat, in duo esse
partitos, unum quo vult omnes homines sal-
vos fieri, si tamen ipsi velint, alterum quo
hunc vel illum absolute eligit aut prædestinat
ad salutem.

Hoc ergo secundum prædestinationis sive
electionis propositum quod absolute prædesti-
nationem aut electionem vocant, omnes una-
nimiter ex prævisione alicujus quod se tenet
ex parte hominis concipi statuant: ut scilicet
illos Deus elegerit aut prædestinaverit, quos
præviderit ut ante explicuimus suâ libertate
creditueros. Hilarius: *Ceterum præscientiam &*
prædestinationem vel propositum ad id valere conten-
dunt ut eos præscierit vel prædestinaverit, vel propo-
suerit eligere qui fuerant credituri. Et D. Prosper:
In hac sententia positi consequenter sapiunt eos esse
prædestinatos in vitam æternam, quos per libera vol-
untatis arbitrium fideles futuros præscierit Deus.
Perro non sic ista intelligenda sunt, quasi illos
omnes Deus elegerit ad salutem quos quo-
quo modo præsciverit esse credituros: sed illos
tantum quos perseveranter usq; in finem cre-
dituros, & in orandi accipiendique voluntate
sub ipso gratiæ adiutorio permanuros esse
præviderit. Nam si quis acceptam semel fidem
suâ voluntate desereret, non est dubium quin
eum decernerent in impietate perituro. Sic
sententiam illam explicat suis verbis August.

In Epist. Hilari ex lib. Exposit. quartum præ-
positum esse præsciverit ipsum elegerit cui Spiritum San-
ctum daret, ut bona operando etiam vitam æter-
nam consequeretur. Et paulo ante fidem illam
explicans dixerat: quia nisi quis credat, & in acci-
piendi voluntate permaneat, hoc est in fide & ora-
tione perseveret, non accipit donum Dei. Quæ
omnia Massilienses ibidem se acceptate restant.
Ex quibus Augustini verbis elucet manifeste
quod neminem ad vitam æternam eligi vel
prædestinari vellent, nisi qui non solum in fide,
sed etiam sub ipsa Spiritus Sancti gratia, quam
eis ad bene operandum Deus dederat, in finem
vitæ usque persisterent. Quod citra ullam ob-
scuritatatis vel ambiguitatis nebulam Prosper

In Epist. ad Aug. exprimit: *Qui autem credituri sunt, quive in ea fide*
qua deinceps per Dei gratiam sit iuvanda mansuri
sunt præscisse ante mundi constitutionem Deum: &
eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis voca-
ros, dignos futuros electione & de hac vita bono sine
excessuros esse præviderit. Ecce requirunt ad præ-

destinationem, ut in fide per gratiam iuvanda
mansuri sint, & ex hac vita bono sine, hoc est in
bona voluntate & bonis operibus per Spiritum
Sanctum scilicet proferendis excessuri. Sic
enim gratiam illam paulo ante ex Augustino
expressam vidimus. Vnde rursum Prosper ad-
versus Massiliensium opinionem, & argumen-
tum ex autoritate petiit instrui cupiens, hoc
sibi dilui postulat: *Quod vane omnium par invenitur*
ibid.
& una sententia, qua propositum & prædestinationem
Dei secundum præscientiam receperunt. Nempe sic
ut hoc Massilienses asseriebant, ut ob hoc, inquit,
Deus alios vasa honoris, alios contumelia fecerit, quia
finem uniuscuiusque prævidet, & sub ipso gratia ad-
iutorio in qua futurus esset voluntate & actione præ-
scierit. Vides manifestissime non aliter velle
Massilienses prædestinationis propositum de-
cerni à Deo nisi præviderit hominem non so-
lum esse crediturum, sed etiam in fide & sub ipso
gratiæ adiutorio, quod, ut supra late diximus, ad
bene operandum & perseverandum profusum ne-
cessarium statuant, permanurum. Neque enim
in eo inveniuntur errorem aliquem tenuisse
Massilienses, quod sine perseverantia in acce-
pta gratia & iustitia quemquam salvari posse
contenderent. Ex quo fit necessario, ut in illo-
rum opinione nemo ad salutem æternæ vitæ
prædestinari posset, nisi quem Deus in fine vi-
tæ sub ipso gratiæ adiutorio in bona voluntate &
actione futurum esse præscierit.

Ex his itaque primo intelligitur, quo sensu
accipienda sit illa usitatissima Semi-Pelagia-
norum & Augustini cum eis errantis phrasid
quod Deus eligat fidem. Nempe quod eligat
hominem propter fidem. Significatur enim ipsa
ratio electionis, quam homo offert eligenti
Deo. Et sic eodem sensu negant opera eligi, quia
videlicet, ut Augustinus explicat, opera non
ab humana libertate sicut fides proficiscitur,
sed Deus ea per Spiritum Sanctum ipse largitur.
In Epist. Hilari.
Vnde supponunt jam fidem propter quam unus
præ alio ad accipiendum Spiritum Sanctum
eligitur, præcessisse. Nam ut in eodem errore
constitutus docuit, *æquales sunt omnes ante meri-*
tum, fidei scilicet, nec potest in rebus omnino æqua-
libus electio nominari: quoniam Spiritus Sanctus non
datur nisi credentibus. Hæc ergo electio hominis
ad accipiendam Spiritus Sancti gratiam pro-
pter fidem, est quædam tantum electionis pars
quæ non fortitur completam & absolutam
prædestinationis rationem, nisi postquam in
illa fide & gratia & bonis operibus per gratiâ
faciendis ad finem vitæ usq; permanurus, &
vita æterna dignus futurus esse præscitur.

Intelligitur secundo prædestinationem istâ
habere quandam rationem retributionis atque
mercedis, si non in executione, saltem in præ-
scientia Dei, de nemine quippe propositum
præde-

prædestinationis absolvitur, nisi fides ejus & perseverantia in eadem fide & gratia, ex libera hominis voluntate futura videatur. Unde Prosper explicatâ Genuensibus hujusmodi prædestinatione subiungit: *Vi ipsa electorum prædub. Genuens. destinatio non fit nisi retributio.* Et res ipsa per se manifesta est. Nam sicut ipsa vita æterna non nisi merito fidei & perseverantiæ in bona voluntate per gratiam adjuta retribuitur, ita & voluntas dandi vitam æternam ad idem meritum revocanda est, si non nisi præeunte talis perseverantiæ prævisione concipitur. Electio quippe five prædestinatio ad vitam æternam qua Massiliensibus eadem sunt, in hujusmodi voluntate præcipue constituta est. Quidquid enim præcedit hujusmodi voluntatem Dei, five tota perfecta que natura, qualis per Dei gratiam in prima conditione donata est; five vitiatæ naturæ qualescumque reliquiæ; five gratia illa interna sine qua non potest vel integerima Adami natura credere; five fides ipsa; five gratia Christi sanans hominem; five denique adjutorium Dei, sine quo in illa fide bonaque voluntate & actione perseverari non potest, electis & reprobis possunt esse communia: nec ullo modo voluntas profundendi in homines tanta beneficiâ prædestinationis ad vitam æternam vel electionis rationem habere potest: cum in multis tandem illo ultimo, quo tendunt omnia, vitæ æternæ sine frustrentur. Ex quo relinquitur ut juxta Massilienses nihil prædestinationis ad regnum, five electionis ad vitam æternam rationem habere queat, nisi illud ultimum propositum Dei quo illos prædestinavit ad regnum suum quos in fide, bona voluntate & actione & gratiæ adjutorijs in finem usque suâ liberâ voluntate permanuros esse præciverit: five ut ipsi loquuntur, *Quos in fide qua deinceps per gratiam fit iuvanda mansuri sunt: Vel, quos de hac vita bono sine excessibus esse præviderit; vel, cuius finem præviderit. & sub ipso gratiæ adjutorio in qua futurus esset voluntate & actione præciverit: vel ut Augustinus similiter errans loquebatur, qui in Spiritu sancto per quem bona possit operari, libero arbitrio permanurus est.*

Ex his denique manifestum est Semi-Pelagianos non minus atque Pelagianos propositum & prædestinationem Dei, ut Prosper loquitur, secundum præscientiâ recepit, prædestinationem, inquam, qua, ut idem loquitur, & Massilien-

In Epist. Prosp. ad Aug. In Expos. quarund. prop. Epist. ad Rom. prop. 60. & in Epist. Hilari ad Aug. citantur similia à Massiliensibus. In Epist. cit. ad Aug.

ses semper intelligunt, aliquem prædestinat in regnum suum, five in vitam æternam. Sed hoc inter eos discrimen est, quod Pelagiani nihil gratiæ non solum ad credendum, sed ne quidem ad operandum necessarium agnoscunt, illos prædestinari & eligi vellent à Deo, quos non modo credituros, sed etiam sanctos futuros immaculatosque præsciret, hoc est, quos eadem illâ naturali libertate bene operaturos sicut & credituros esse præcognosceret, ita videlicet, ut non opus esset ullâ prædestinatione Dei ad hoc ut aliquis sanctus & immaculatus operatione Dei fieret. Semi-Pelagiani è contrario, credere quidem nos posse sine Deo fidem nobis prædestinante atque donante censere, non tamen posse vel unum opus bonum facere, nisi Deus illud creditibus dandum prædestinaret atque donaret, atque ita sanctos & immaculatos faceret. Quæ quidem prædestinatio & electio respectu illius particularis effectus, nempe sanctitatis & bonorum operum plena atque perfecta est, non tamen ejusmodi ut ab ea sola possit aliquis simpliciter electus aut prædestinatus esse vel dici. Hoc enim nemini competit nisi, postquam non solum sanctus esse & bene vivere & operari per gratiam Dei, sed etiam sub ipsa gratiæ adjutorio, ut Prosper pro Massiliensibus loquitur, in eadem sanctitate & bonâ actione permanurus esse præcitur. Hoc quia Deum non per gratiæ adjutorium facere, sed humanâ libertate (etsi non sine illo gratiæ adjutorio) putant fieri, hinc est, quod etiam ipsorum tota prædestinatio & electio non alia sit nisi secundum præscientiam. Nam sive totam sanctitatem atque justitiam, sive solam fidem, vel denique solam in sanctitate & bonâ operatione perseverantiam sub ipso gratiæ adjutorio humanæ libertati tribuas, omnis gratuita veraque prædestinatio & electio funditus tollitur, & ut Prosper dixit, *ipsa electorum prædestinatio non est nisi retributio.* Et hoc est quod in Epistola ad Augustinum juxta Massiliensium opinionem dicit Deum eos prædestinasse in regnum suum quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono sine excessibus esse præviderit. Nam electione dignum esse nihil est aliud nisi electionem alicui pro illa dignitate retribui.

In Epist. ad Aug. In resp. ad 8. dub. Co. n. 105.

Quomodo nolint definitum esse electorum numerum.

CAPVT XXII.

EX doctrina superiore intelligi potest quo sensu Massilienses uno animo & uno ore negent, prædestinatum electorum numerum nec augeri posse nec minui, seu ut Hilarius dicit, quod & illud pariter non accipiant; ut eligendorum reijcendorumque esse definitum numerum velint. Cum enim crebro &

Ita Prosper Epist. ad Aug. In Epist. ad Aug.

aperissime fateantur ut ex allegatis ante testimonijs manifestum est, Deum præcisse ante mundi constitutionem eos qui creaturi sunt, quæ in ea fide qua deinceps per gratiam fit iuvanda mansuri sunt: & eos prædestinasse in regnum suum; fieri non potest quin simul etiam fateantur, jam ante mundi constitutionem eadem præscientiâ certum

Ita Prosper in id.

certum esse Deo illorum numerum quos illa præscientia fidei perseverantis posita prædestinaverit & elegerit; & rursum quos præsciens esse casuros abje-erit; quod enim præscit esse futurum, sine ulla dubitatione certum est Deo; neque ulla potestate fieri potest ut vel mutetur illa præscientia, vel ea posita non eveniat, aut non faciat Deus quod eventurum, & se facturum esse præcivit. In cuius præscientiæ divini confessione & certitudine Massilienses ita integri & fixi sunt, ut eam ad conditionatas qualique propositiones rerum etiam nunquam futurarum extendant. Nam & præscientiæ divini esse volunt, ut eo tempore & ibi & illis veritas annuncietur, quando & ubi prænotatur esse credenda; & parvulos in tenera ætate sine Baptismo morientes, tales, aiunt, perditalesque salvari, quales futuros illos in annis maioribus, si ad vitam servarentur ætatem scientia divina prævident. Ecce quam perspicue assignant Deo certitudinem, etiam eorum, quos per præscientiam tantum conditionatam virtutis aut vitij, vitæ bonæ vel malæ, si ad vitam servarentur ætatem elegerit aut abjecerit. Quæ præscientia cum ab æterno, sive ut ipsi loquuntur, ante mundi constitutionem Deo altuerit, ac tandem de fine hominis, seu de extremo vitæ statu post quascunque voluntatis humanæ prævisas mutationes fixa stabilis & immutabilis maneat, fieri nulla ratione potest, ut non sit etiam in eorum sententia eligendorum & rejiciendorum definitus numerus, vel ut electorum numerus augetur aut minuat.

Quid igitur sibi vult illa pervicax eorum obstinatio & reluctatio adversus definitum electorum & prædestinatorum numerum? Numrum istud Massilientes volunt, etiam numerus ille præscitus sit, quia præscita est omnis humanæ voluntatis mutatio; non tamen esse eum alienâ voluntate, decreto, & constitutione (inconsultâ scilicet humanâ voluntate) definitum, ut videlicet quocumque sese homo verterit tandem illud alienæ voluntatis consilium compleatur. Hoc est enim quod virtutes tolli dicunt, si Dei constituto humanas præveniat voluntates. Hoc est quod superfluum laborem jactitant, si neque relictus à tali definito numero ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere. Hoc est quod ægerime ferunt quod quoquo modo se egerint non possit aliud erga eos quam Deus desinere acedere. Hoc est quod partes constitui nolunt, quibus nec adyiciendum sit aliquid, nec detrahendum, vel, ut de alijs ad alios nullus possit accedere. Tantummodo enim fixos illos alienæ voluntatis cancellos velut laqueû inextricabilè timent, quos nulla propriæ voluntatis mutabilitate, industria aut labore possint egredi: sic enim omnino putant omnem extingui conatum hominis, omnem exhortationem intercipi, omne studium suffocari. Nihil denique sic definito prædestinatorum numero nisi segnitiam reproborum, nisi desperationem superesse, sicut la-

Atius in superioribus omnia ista declarata sunt.

Vnde causam afferentes cur nolint esse definitum electorum numerum; ne, inquit, lo-
In Epist. Prosp ad August.
 cum apud infideles & negligentes cohortantium incitantia non habeant, ac superflua sit industria ac laboris inactio, cuius studium cessante electione frustrandum sit. Nam cum proposito electionis ex fidei vel bonæ voluntatis vel alicujus alterius prævisione concepto, cohortationes, correptiones, laboris indicationem, studium ac diligentiam rectè consistere Massilientes ex professo docent. Propriissime igitur & liberrime consideratione loquuntur, quando definitum vel prædestinatum electorum numerum, vel constitutum partes negant. Istæ enim phrasæ significant numerum illum utriusque partis, non aliunde quam ex aliena voluntate & constitutione consurgere: Sed quando illa numeri certitudo ex præviso finaliter humanarum voluntatum statu oritur, non tam definitur aut prædestinatur aut constituitur ille numerus aliena voluntate, quam ex ipsius humani arbitrij flexibilitate (non sine gratia tamen) nasciturus esse præscitur. Ex quo fit, ut illa indifferens flexibilitas in omnem sese partem liberrime possit, sive gratiæ cooperando, sive non cooperando vertere, utpote nulla definitione vel constitutione voluntatem suâ præveniente ad alteram partem religata. Hanc Massilientes libertatem omnibus suis conatibus, contradictionibus, tumultuosisque disputationibus affectarunt: & hujus jacturam velut certissimum fati & desperationis laqueû formidarunt. Hanc primo homini in statu innocentia affuisse gratulati sunt, utpote qui ita adiutus est, inquit, ut & stare possit in iustitia & a iustitia declinare. Cum hac Adami libertate, quantumvis ut ipsi loquuntur, gratia iuvaretur, sine qua perseverare non poterat optime intelligunt laboris indicationes, prædicationes, exhortationes, correptionesque consistere. Ad illam enim voluntatem (Adami) pertinuisse dicunt exhortationis vel communionis utilitatem, quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem. Nimis enim ridiculum & ineptum est arbitrari non dico ingeniosis hominibus sed vel rusticanis ingenijs quod cum illa gratia, sine qua quis vel agere vel perseverare non potest & cuius usus vel non usus ab ipsa libertate pendeat, indifferens illa libertas voluntatis intereat. Sed audeo dicere magis adhuc absurdum est, quod ingeniosis hominibus libertatem illam cum tali gratia salvam esse tam aperte certentibus, tam ingenuè profitentibus nihilominus adhuc illa intelligentiæ tarditas & sententiæ falsitas imponatur. Sed non alia de causa ista fiunt nisi ut Massiliensibus quasi enormis erroris autoribus abjectis ac detestatis, ipsi aliquid rectius sapere & proferre videantur. Sed hæc de Massiliensibus sufficiant, nunc pauca de contraria prædestinatorum hallucinatione dicamus.

De Prædestinatis, & eorum hæresi. Non esse hæresin, sed calumniam, qua Massilienses S. Augustini doctrinam infamarunt.

CAPVT XXIII

PLERIQUE Recentiores ut a Gen-
brardus, b Baronius, c Suarez, d A
Castro & alij passim, aliud genus erran-
tium Pelagianis oppositum asserunt,
quos hæreticos Prædestinatos vel Prædestinatios
vocat. Hi dicebant, quod nec pie viventibus profe-
ritur honorum operum labor si à Deo ad mortem prædesti-
nati fuerint: Nec impijs obicit quod improbe vivant
si à Deo prædestinati fuerint ad vitam. Quis asse-
rit & bonos à bonis auerbat & malos ad mala provoca-
ret. i. præ-
destinat.

Sigebert. ad
an. Christi
415.

Apud Flo-
doard. lib. 3.
de iust. Rhem.
c. 14.

Apud Flo-
doard. ibid.

Quibus verbis istius hæresis sententiam & originem expressit Sigebertus in Chronico, quem ferè Recentiores primum citant qui mentionem ejus fecerit, atque ejus memoriam posteris commendaverit. Verumtamen invenio hæresin Prædestinatianam & hæreticos Prædestinatianos commemoratos ab Hincmaro Archiepiscopo Rhemenfi apud Flodoardum in Epitola ad Nicolaum B Papam; ubi quemdam Gothescalcum Prædestinatiana hæresi contaminatum, eamque ob causam damnatum fuisse testatur. Articulus autem istius hæresis alios numerat quam Sigebertus videlicet primo quod sicut Deus quo dam ad vitam eternam, ita quosdam prædestinaverit ad mortem eternam. Secundo: Quoniam n. n. vult Deus omnes homines salvos fieri, sed tantum eos qui salvantur. Tertio: Quod non pro totius mundi redemptione, id est pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Salvator noster IESVS Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantum pro his qui salvantur. Quarto: Quod exponendo locum Sancti Petri, eum qui emit eos Dominum negantes, hoc intelligant quod baptismi Sacramento eos emerit, non tamen pro eis crucem subierit, neque mortem perculerit, neque sanguinem fuderit. Hæc ille de ista hæresi quam Sigebertus anno 415. exortam tradit, à quo non multum abest Hincmarus, dum dicit eam primam in Africa, postea in Gallijs quando & hæresis Nestoriana nascebatur exortam; atque Celestini omnis auctoritate & Prosperi instantia revictam esse. Nam Celestinus anno circiter 432. paulo post peractum Concilium Ephesinum extremum diem clausit.

Cum igitur uterque tempore Sancti Augustini illam hæresin exortam esse tradat, vehementer mirum est, cur nec Augustinus nec Prosper ullam istius hæresis mentionem in omnibus suis scriptis fecerint; nedum illam revicerint aut refutaverint; mirum itidem cur nemo Catholicorum scriptorum ante Sigebertum & Hincmarum certum aliquid de Prædestinatis posteritatis memoriæ commendaverit.

Quamobrem ut suspicionem meam liberè dicam & lectoribus dijudicandam offeram, existimo equidem nunquam in rerum natura fuisse hæresin Prædestinatianam vel hæreticos Prædestinatianos: sed è contrario, doctrinam Catholicam, quam Sanctus Augustinus & Prosper docuerunt, sub nomine istius hæresis calumniosè à Massiliensibus traductam esse. Itaque hæretici illi Prædestinatiani non fuerunt alij quam S. Augustinus, Prosper, Hilarius, & quotquot eorum doctrinam sequebantur, quos eo nomine indigerunt Semi-Pelagiani, atque inter hæreticos nominibus eorum non expressis collocarunt, quibus credula posteritas, quosdam tanquam hæreticos Prædestinatos averfata est. Argumenta existimationis istius non contemnenda sese offerunt. Primum, quod jam dixi, quia nullum hæreseos istius indicium extat apud August. cum tamen mox sub initium hæreseos Pelagianæ, anno videlicet 415. ut Sigebertus ait, quo necdum hæresis Pelagiana proscripserat fuerat, exorta memoretur. Deinde quia Hincmarus ait, eam primam in Africa, postea in Gallijs per idem tempus quando & Nestoriana hæresis nascebatur, exorta esse, hoc est in Africa vivente Augustino, in Gallijs sub mortem ejus, utpote qui Ephesum ad condemnationem hæresis Nestorianæ vocatus, jam obierat. Tunc autem cœperunt contentiones adversus Augustini libros de correptione & gratia, & de natura & libero arbitrio fervere, tunc eum prædestinatio gratiæ vehementissime oppugnari cœpit, quemadmodum ex libro de dono perseverantiæ perspicuum est. Tertio quia Hincmarus addit eam tempore Celestini Papa ipsius auctoritate & instantia Sancti Prosperi revictam esse. Est autem certum, acerrime Prosperum adversus calumniatores doctrinæ Sancti Augustini de prædestinatione cœpugnasse, quemadmodum ex duobus ejus libris Responsione videlicet ad Capitula Gallorum & ad objectiones Vincentianas liquet. Nam uterque liber in eo tota nervorum contentione versatur, ut ostendat falsa esse vel non intellecta vel in perversum sensum rapta quæ de prædestinatione, & non omniū redemptione & similibus capitibus sibi & Augustino imponebantur. Nam in præfatione responsiones ad Capitula Gallorum sic ait: Doctrinam quam Sancta memoria Augustinus Episcopus contra Pelagianos, inimicos gratiæ Christi, & liberi arbitrij decomptiores per multos annos Apostolicè asseruit literisque mandavit, quibusdam visum est, aut intelligendo, aut intelligi eam volendo reprehendere. Et hoc quasi compendium cognitionis hie, qui iudicio eorum ducebantur, asserre: ut qua in libris prædicti viri damna-

Præfat. in
Resp. ad
Cap. Gall.

543

damnabilia reperisse iactabant, brevium capitulorum indiculis prædicarent, talique commento & derelationem eius quem impetrent, obtinerent; & ab his, quæ insanasent, curam exterriti lectores averterent.

Nec dissimiliter præfatione in responsonem ad objectiones Vincentianas: Contexunt & quilibet possunt sententijs comprehendant ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, easque ostendenda & ingerenda multis publice privatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu qualia diabolico continentur indiculo. Adversus istos igitur pugnavit quidem acriter Sanctus Prosper, eosque compressit autoritate sua Celestinus, non tamen tanquam qui essent hæretici Prædestinatiani, sed è contrario, tanquam qui tales errores de Prædestinatione, ab Augustino & Prospero doceri asserbant. Nam idcirco Prosper ut hoc indicaret utrobique subtextit: Ne ergo hanc persuasionem temere

quis recipiat & talem patet sensum scripti Catholici inesse Doctoris Augustini, qualem eum qui frustra calomniantur, ostendant, singulis capitulis, brevi & absoluta professione respondeo, in nullo recedens à tramite eorum definitionum quæ in sancti viri disputationibus continentur. Et ad objectiones Vincentianas dicit, se sensum suum & verba singulis objectis capitulis subjecturum, ut lectores evidenter agnoscant, impiarum profanarumque opinionum nullum in cordibus nostris inbarere vestigium: & blasphemias quas perpexerint nostra professione damnari, in eorum repletoribus, qui videlicet ea tanquam à Prospero docta commenti fuerant, consueant debere puniri. Celestinus etiam annitente Prospero & Hilario non Prædestinatianos hæreticos compressit, sed illos Presbyteros qui

nuebantur etiam quiescentium fratrum, hoc est Augustini, memoriam dispere, quique Augustino tanquam necessariam modum excessisset de prædestinatione obloquebantur. Ex quibus clarè ostenditur non Prosperum aut Celestinum hæreticos Prædestinatianos instantia aut autoritate sua revicisse, ut Hincmarus ait, sed Massilienses Presbyteros qui prava dogmata de prædestinatione ex Augustini & Prosperi scriptis inferebant & tanquam ab eis tradita fuissent acriter inculcabant.

Quarto, quia primus omnium qui dogmata Prædestinatianorum recensuit, fuit Gennadius Massiliensis Presbyter, non mediocriter de Semi-Pelagiana hæresi suspectus vel infectus, & Augustino ac Prospero gratiæ patronis integerimis periniquus, quorum unum tanquam ex multis, quo peccantem, & errantem taxat, alterum tanquam qui Cassiani salutaria opuscula, hoc est errores de gratia ut nociva insinaverit. Argumento est quod in libello quodam de Hæresibus qui Sancto Hieronymo attribuitur cum catalogus hæreticorum ad Photinum & Eunomium usque perductus esset, qui circa ætatem S. Hieronymi vixerunt, sic de Gennadio subiungitur: Huc usque Sanctus Hieronymus. Hæc verò quæ sequimur à Sancto Gennadio Massiliensi Presbytero sunt posita. Prima verò hæresis quam Gennadius ibi ponit, est Prædestinatianorum. Nam de Pelagianis &

Semi-Pelagianis nulla mentio. Gennadium verò de Hæresibus scripsisse, testatur ipsemet non uno loco in libro de viris illustribus: ut in Vigilantio: Alia locutus est frivola, quæ in lib. de viris Catalogo Hæreticorum necessario exponitur. Et in Nestorio: in quo quid asseveraverit in Catalogo Hæreticorum monstrabitur. Hujus igitur scriptoris Gennadij, aliorumque quorundam Massiliensium autoritatem qui nunquam leguntur ab Ecclesiastica communione separati, secuti videntur qui Prædestinatianos in Catalogum hæreticorum retulerunt. Ex quo factum est ut qui cautius inter antiquos de Prædestinatianis loqui voluerunt, non asserant illam hæresim ex Augustini libris male intellectis ortam esse, sed dici. Nam Sigebertus ait: Hæc Sigebert. ad hæresim ex libro Augustini male intellectis initium an. 415. sumpsisse dicitur. Et Prosper ille qui Tyro dicitur quamvis erroribus pudendis scateat, meritoque propterea à graviore autoritate submovendus sit, ad annum vigesimum tertium Honorij ipsidem verbis, quæ Sigebertus videtur imitatus: Prædestinatorum hæresis quæ ab Augustini libris male intellectis accepisse dicitur initium, serpere exorsa.

Quinto, quia omnia quæ Sigebertus & Hincmarus maximeque Gennadius Prædestinatianis ascribunt sunt ipsissima illa dogmata quæ Semi-Pelagiani tanquam ab Augustino tradita atque in ejus libris expressa carpebant, quod usque adeò verum est ut Gennadius plerumque ipsidem utatur verbis alio detortis, quibus Augustinus usus est, vel quæ sancto viro ab ejus obtrektoribus objecta sunt. Nam primus articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est: Quod Deus non omnes homines ad hoc creavit ut omnes salventur, sed ut multitudine hominum ornaret mundus qui ipsidem pœne verbis à Massiliensibus objectus est Augustino: Quod quidam homines non ad hoc à Deo creati sunt ut vitam adipiscerentur æternam, sed ut habitum tantummodo sæculi præsentis ornarent. Et inde objectio suum ortum habet, quod Augustinus non semel doceat, multitudinem reproborum esse sæculi præsentis ornatum.

Secundus articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est: Quod etsi generali prædicatione dicat, venite ad me omnes qui lab. vatis &c. non tamen omnes ea voluntate voces, ut omnes sequantur vocantem. Qui alijs verbis eodem sensu impingitur à Massiliensibus Augustino apud Prosperum: Quod qui vocati sunt non aequaliter sui vocati sed alij ut crederent, alij ut non crederent. Sequi enim vocationem & credere vocationi recipia prorsus idem sunt.

Tertius articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est: Sed nec omnes qui ipso inspirante obediunt vocationi dicuntur accipere exequendi in bono opere perseverantiam: sed post multos labores & miseria fructus, si non sunt de salvandorum numero, subrahendas eis vires agendi ne perdurent in bono. Articulus iste quantum ad primam ejus partem, Catholica doctrina est; quam Augustinus ex professo tradidit, nec à quoquam negari potest, nisi qui perseverantiam donum Dei

Gennad. in lib. de viris illust. in August. & Prosper. Edictus est à C. v. Mercurio Anadim propretore & Subiunctus duo. bus lib. op. imperf. August. tant. Iul.

fat. in Gall.

Dei esse nolit vel eam omnibus iustis dari velit, quorum utrumque Catholica fides detestatur. Primum verò à Massiliensibus ex professo docebatur: Unde etiam apud Prosperum obijciabant Augustino; *Quod Deus quibusdam filiis suis, quos regeneraverit in Christo, quibus fidem, spem, dilectionem dedit, ob hoc non desit perseverantiam quia non sunt à massa perditionis præscientia Dei & prædestinatione discreti.* Quod non aliter ab articulo Gennadij discrepat, nisi quod causam addat, cur quibusdam perseverantia denegetur, quam Gennadius tacet, sed illam tacite subintelligi cupit hoc ipso quod istam doctrinam ex Dei prædestinatione, propter quam Prædestinatiani dicti sunt profectam esse sentiebat. Altera verò pars articuli, quæ dicit, *si non sunt de salvandorum numero, subtrahendus eis vires agendi &c.* Eodem plane sensu obijciatur Augustino apud Prosperum: *Quod quibusdam vocatis & pie iusteque viventibus, obedientia subtrahatur ut obedire desistant.* Sed Gennadius tanquam genuinus Massiliensium querimoniarum hæres, eodem verbo usus est quo eadem calumnia Sancto Antistiti adhuc viventi impacta fuit. Nam in libro de dono perfe-

Art. 7.
Gal.

Art. 12.
Gal.

Lib. de dono
persever. c. 15.
c. 22.

rantia sic exprimitur: *si prædestinati estis regnandi, subtrahentur obedientis vires ut obedire cessetis.* Quartum articulum Prædestinatorum Gennadius illum esse dicit: *Illos qui prædestinati sunt ad vitam æternam, etiam si in perfidia vel in omni genere peccati longo tempore velentur, accepturos occasionem qua & credant in Deum, & secundum Dei præceptum vivant, ut possideant societatem iustorum.* Hic autem eodem plane sensu alijs verbis objectus fuit à Massiliensibus Augustino, tanquam ex ejus doctrina consecutus: *Verumtamen si quis estis nec dum vocati, quos gratia sua prædestinaverit eligendos, accipietis eandem gratiam qua velitis & sitis electi.* In eo discrimen est, quod apud Augustinum dicant, *accipietis eandem gratiam:* apud Gennadium *accepturos occasionem.* Nam Semi-Pelagiani peculiari phrasi sua gratiam Dei vocabant *Occasionem*, ut paulò superius demonstravimus. Interim qua fide Gennadius Prædestinatianos tractet, facile ex hoc postremo articulo advertit lector. Quem enim tanquam Prædestinatorum hæresin traducit, non est aliud nisi Catholica fides, quæ constanter docet, frementibus licet Semi-Pelagianis, id quod hic Prædestinatianis imponitur, eos videlicet qui prædestinati sunt ad vitam æternam etiam si in perfidia vel in omni genere peccati longo tempore, imò ad finem vitæ usque volutentur accepturos gratiam, adeoque occasionem, quæ & credant in Deum & secundum Dei præceptum vivant, ut possideant societatem iustorum. Ut sanè ex his luce meridiana manifestius sit Prædestinatorum hæresin non esse aliud nisi doctrinam Augustini & Prosperi de prædestinatione invidiosè propositam; ut videlicet, quemadmodum Prosper dixit, *Tali commento & detestatione eius quem impetrent obtinerent; & ab his qua infamassent, eam exterritis lectoris averterent.* Nam nequis lector quantumvis tardus

Prefat. in
Resp. ad
Capit. Gal.

ac supinus dubitaret, hujusmodi de Prædestinatianis commenta Semi-Pelagianam calumniam redolere, subiungit Gennadius: *Tali definitione id docere student quod Deus personas humanum accipiat.* Hæc est enim illa trita querela omnium inimicorum gratiæ Dei, quod prædestinatio unius præ alio ex qua fieret ut gratia daretur uni non alteri esset acceptio personarum. Subijcit verò & alterum incommodum tanquam à Prædestinatianis tali definitione traditum, quod videlicet Deus alios etiam invitos post multa mala opera attrahat ad salutem; alios post bona rejiciat. Nam & istud non est aliud nisi antiqua calumnia Pelagianorum adversus operationem gratiæ renovata, qua fieri jactabant ut homo invitus crederet, virtutemque sequeretur: itemque adversus doctrinam sanam de prædestinatione Dei, quam hoc nomine invidiosè traducebant, quod alij post multa mala opera attraherentur ad salutem, sicut non dubitat Catholica fides, alij post multa bona rejicerentur: quod itidè verum est, quando ab ipsis bona opera deferuntur. Denique addit Gennadius quod homines Deus tali definitione compellat in malum quo pereant in æternum. Hoc enim invidiosissime jactabant Massilienses adversus prædestinationem ac reprobationem prout ab Augustino docebantur. Nam clarius hoc ipsum dicunt apud Prosperum: *Quod ex prædestinatione Dei, velut fatali necessitate homines ad peccata compulsi cogantur in mortem.* Item ibidem: *Quod per potentiam Deus homines ad peccata compellat.* Objectiones verò pleræque Vincenzianæ nihil aliud spirant nisi quod causa peccatorum sit divina prædestinatio. Hæc ergo ad oculum, nisi fallor, ostendunt totam hæresin Prædestinatorum sic esse concinnatam à Gennadio, ut nonnullos perspicuos articulos Catholice fidei de prædestinatione, tanquam errores infamet; alios verò ita malitiosè invidiosèque proponat, ut Catholica doctrina, quam Augustinus & Prosper docuerunt imperitis erronea esse videretur: utpote qui in tam arcanis abstrusisque doctrinæ Ecclesiasticæ capitulis discernendis, tanta verborum vicinitate & similitudine expressis, facile hallucinari & falli solent.

Iam facile prudens quisque intelligit, quid de cæteris antiquioribus Sigeberto & Hincmaro exiltimandum sit, qui de Prædestinatianis aliquid locuti sunt. Cum enim nihil de dogmatibus eorū noscere potuerint, nisi ex illis qui præcesserant, quid mirum si Gennadium secuti, Prædestinatianos in hæreticorum Catalogo collocaverint. Quod Sigeberto tanquam Historico facile fuit, cum Historici absque profunda rerum talium indagatione plerumque litteris mandare soleant, quod bona fide apud alios scriptum inveniant. Itaque Sigebertus compendio summam articulorum, quos Gennadius recensuerat, vel certè præcipuos ponit: *Quod nec pie viventibus proffit bonorum operum labor, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint: Nec impijs obste, quod improbè vivant si à Deo prædestinati fuerint ad vitam.* Reipsa quippe

articulus

articulus iste idem ferè continet quod tertius & quartus apud Gennadium, & quamvis falsus sit, satis tamen apparet ad insimulandum calumniandamque doctrinam Augustini esse formatum. Verum est enim quod ipse imò quod fides nostra docet, quod si quis à Deo ad mortem æternæ damnationis propter peccata prædestinatus fuerit, nihil ei profit bonorum operum labor, ad damnationem totam re ipsa evadendam; & è contrario si quis ad vitam prædestinatus fuerit nulla peccata præcedentia poterunt irritare prædestinationem Dei, quominus effectum ejus assequatur; sed non omne verum quolibet modo apud imperitos asserendum est. Nam cum similis omnino propositio Augustino tamquam ab eo tradita obijceretur, opposuit illam similem veram quidem, nullo modo tamen imperitis prædicandam: *Si qui obeditis, si præstitis estis reiçendi, obedire cessabitis*: De qua dicit; *nampe hoc verissimum est, ita sane sed improbissimum, importunissimum, incongruissimum, non falso eloquio, sed non saluberrime valetudini humane impietatis appposito*. Nam ut paulò ante præmiserat ad verius quorundam imprudentiam qui dum vera prædicent, se excusatos putant: *Dolose vel imperiti medici est etiam utile medicamentum sic alligare ut aut non proffit aui obsit*.

Iam verò dogmata quæ Hincmarus Prædestinarianis imponit, sunt ipsissima calumniae quas Augustino & Prospero Massiliensibus impegunt. Primum est: *Quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinavit ad mortem*: Vbi tota vis in eo sita est, quod aliqui ad mortem prædestinati esse dicantur. Hoc Massilienses involutè proponebant, ut vel peccatum quod mors est animæ vel ipsa damnatio intelligi possit. Vnde in objectione 13. 15. & 16. Vincentiana dicuntur aliqui *fideles & Sancti ad æternam mortem prædestinati*; in 14. verò *ad ruinam & perditionem prædestinati*: ut plausibilis Catholicæ doctrinæ Sancti Augustini quæ quosdam à Deo non ad ruinam vel peccata, sed ad æternam damnationem propter peccata delinatos, ideòque Prædestinatos tradit, invidiam concitarent.

Secundum Prædestinarianorum dogma apud Hincmarum est: *Quoniam non vult Deus omnes homines salvos fieri, sed tantum eos qui salvantur*. Quod eodem plane sensu Massilienses obijcerunt Augustino his verbis: *Quod non omnes homines velit Deus salvos fieri sed certum numerum Prædestinatorum*. Et quis est certus numerus Prædestinatorum nisi tantum qui qui salvantur, ut Hincmarus dicit? Neque enim quisquis extra Prædestinatorum numerum, salvandus est.

Tertium est apud Hincmarum: *Quod non pro totius mundi redemptione, id est pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Salvator noster Iesus Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantum pro iis qui salvantur*. Quod ipsissimis verbis etiam Augustino à Massiliensibus exprobratum est: *Quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus, nam quod additur apud Hincmarum: Sed tantum pro iis qui salvantur,*

non est nisi partis præcedentis explicatio quam subintelligi volebant Massilienses.

Nihil arbitror evidentius postulari potest ut intelligat lector etiam ex articulis Hincmarum demonstrari, quod non aliud sit Prædestinarianorum hæresis, quam calumnia Massiliensium adversus Augustinum ac doctrinam Ecclesiæ, quam nomine hæresis traducebant. Quod & ipsum Hincmarum tacitè confessum satis ex eo intelligitur quod illam hæresim primum in Africa exortam esse profiteretur; nam initium obtrectandi à Monachis Adrumetinis cepit: & postea in Gallis per idem tempus quando hæresis Nestoriana, hoc est sub finem vitæ Sancti Augustini; ac denique tempore Celestini Papa ipsius autoritate & instantia Sancti Properi revictam: quod non de Prædestinarianæ hæresis, sed de calumniarum istarum revictione atque compressione ad amissum verum esse jam supra diximus. Qua de causa S. Isidorus Hispalensis Episcopus Hincmaro antiquior atque doctior cum librum istum Gennadij vidisset atque inde plures hæreses ipsdem omnino verbis descripsisset, Pelagianos à Gennadio prætermisissos addidit & Prædestinarianos à Gennadio positos prætermisit. Quamvis igitur Hincmarus aliquo modo excusari possit, quod præcedentium quorundam autoritate motus Prædestinarianos, hoc est Catholicos invidioso nomine tractos inter hæreticos numeraverit, in eo tamen non videtur excusari posse, quod nonnullos articulos supra positos hæresibus accensuerit, iisque Godscalcum quamvis alijs ex capitibus culpabilem, oneraverit. Nam Godscalcus primum articulum quo quosdam ad æternam mortem prædestinatos assererat de morte damnationis intelligebat, quemadmodum apertissime liquet ex doctissimis illis libris quos Remigijs Archiepiscopus Lugdunensis & ejus Ecclesiæ ea de re cæterisque Godscalci articulis supra commemoratis exaravit. Sic autem intellecta ejus assertio non est hæresis, sed doctrina Sancti Augustini ac Fulgentij, imò Ecclesiæ Catholicæ fides, quæ quemadmodum quosdam gratis ad vitam æternam prædestinari, ita quosdam ex prævisis peccatis ad mortem æternam prædestinari, seu ordinari tradit. Qua de re alibi disserendum erit. Rursum secundus articulus quod non omnes homines Deus velit salvos fieri, sed tantum certum numerum Prædestinatorum ab Augustino, Prospero, Fulgentio, non uno loco traditur. Quapropter in Ecclesiæ Lugdunensis in illis eruditissimis libris quos paulò ante memoravi clarissime tradit, fidem Catholicam ab Episcopis nonnullis Gallicanis in illo Monacho Godscalco damnando esse damnatam, quantum ad illum articulum primum: quantum ad secundum verò doctrinam antiquorum Patrum. Nam de primo articulo dicit: *Videret, inquit, nobis sine*

S. Isidor. in Catalogo Hæreticorum lib. 8. Orig. c. 5.

Hæreticorum in auctucrio Bibliot. SS. Patrum Tom. 2.

Vide Proff. in Epist. ad Rufin. & resp. ad c. 8. Gall.

Ecclesiæ Ludubio quod illa qua de divina prædestinatione dixit, gdm. lib. de iuxta regulam Catholicæ fidei vera sint, & à veridicis 3. Epist.

Patribus manifestissime confirmatam, nec ab illo peccatum nostrum qui Catholicus haberi vult, respondenda sive damnanda. Et ideo de hac re dolemus, non hunc miseram

Lib. de dono persever. c. 22.

Apud Floard. lib. 3. c. 14. in Ep. ad Nicol.

Cap. 3. Gall.

I M O T

miserabilem (Monachum Godscalcum) sed Ecclesiasticam veritatem esse damnatam. De secundo vero ita loquitur: In illa autem Apostoli sententia qua de Deo ait, qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, putamus eum sensum Beatissimi Patris Augustini, ad omni semper Ecclesia venerabiliter recepti, & usque in finem saculi recipiendi secutum fuisse &c. Quem omnino veridicum sensum non oportuit sub persona alicuius hominis, à Catholicis Dei Sacerdotibus condemnari, ne iam non ille qui errare putatur, sed ille potius, cuius auctoritatem sequitur, hæreticus esse iudicetur. Quamvis igitur & alius illius loci possit esse sensus, sicut ibidem Ecclesia Lugdunensis tradit, non tamen idcirco sensus Augustini tanquam error improbari debuit; fortassis enim & ille verior est, de quo erit alibi oportunitas dicendi locus.

Hæc igitur cum accuratius ponderasset Valentina Synodus quæ tempore Hincmari & contra Hincmarum cæterisque illorum articulorum damnatores celebrata fuit, tanquam Catholicam fidem tradidit id quod Hincmarus in Godscalco tanquam Prædestinatianâ hæresin condemnaverat. Nam tertio capite perspicuis verbis dicit: *Fidemur fatemur prædestinationem electorum ad vitam, & prædesimamtionem impiorum ad mortem, & plura in hanc sententiam. Capite vero quarto nimium errorem vocat quod à quibusdam scriberetur etiam pro illis impijs qui à mundi exordio usque ad passionem Domini in sua impietate mortui & æterna damnatione puniti sunt, sanguinem Christi effusum esse. In quo errore Hincmarus versabatur. Nam ista adversus Hincmarum esse definita fatetur ipsemet in Epistolis ad Carolum quæ habentur apud Floardum. Nam Capitula illa Synodalia venerabilium sacerdotum trium scilicet provinciarum, hoc est Lugdunensis, Viennensis, & Arelâtensis, in quibus se, licet nomen esset tacitum, designatione tamen effectus velut non Catholicus esset reprehensus, non sunt alia nisi Capitula Synodi Valentine; & quæcunque in eadem Epistola commemorat in eadem Synodo ad amussim continentur. Nam Capitula quæ ibidem ipse dolet velut inutilia, imò noxia repulsa esse, reijciuntur iisdem verbis Capituli quarti Synodi Valentine: Nec erant alia, nisi Capitula ab Hincmaro concinnata, quæ videntur recenseri in libro Ecclesiæ Lugdunensis de tenenda Scripturæ veritate. Et quod conqueritur, se velut contrarium Africane & Arasificane Synodo perstrictum, habetur. Capitulo sexto Synodi Valentine. Et quod dicit de Indiscutione, qua in sacris mysterijs esse possit, habetur Cap. quinto Synodi Valentine. Et quod sexdecim Capitula vel potius ut dicit in Epistola secunda novendecim sibi imputata esse queritur, illorum fit mentio Capitulo quarto Synodi Valentine, ut nihil profecto manifestius esse possit quam Synodum Valentiam contra Hincmarum & eiusdem sententiæ socios esse celebratam. Unde etiam exterris verbis in eadē Epistola prima ad Carolum dicit; *Hæc in sigillationem nostram & contra excerpta à**

A nobis Capitula confecta videntur: nempe contra illa quatuor Capitula quorum facit mentionem Synodus Valentina capite quarto. Et quod in eisdem hujus Epistolæ exordio dicit: Capitula Synodalia sibi à Carolo esse data ut ad ea responderet, proficitur apertissime in secunda Epistola, fuisse capitula Synodi Valentine hæc verbis: Hæc eadem namque capitula sicut facile reminisci poteris ante trimum nobis in villa Rhotomagensi Episcopi quæ Melsa dicitur, quando in excubijs contra Notmannorum infestationem debebamus, sub titulo quasi in Valentina Synodo conscripta fuerunt, anno Incarnationis Domine octingentesimo quinquagesimo quinto, sub Lothario Imperatore dedisti, ut ad illa quæ nobis viderentur Capitoice ex Orthodoxorum magisterio responderemus. Ille est autem ipsissimus annus Synodi Valentine idque sub eodem Lothario ut in exordio Synodi annotatur celebratæ; quam etiam verbis istis satis fatetur Hincmarus sibi repugnare, utpote cui respondere meditatur.

Quæ quidem eo consilio adduximus ut animadvertat lector, nihil sibi mirandum esse si Hincmarus Massiliensium objectiones & anathemata pro hæresi Prædestinatorum accepit, cū nō eo usque fraude ista aliena vel propria incuria abreptus fuerit ut articulos ab Augustino, Prospero, Fulgentioque traditos, qui vel fidem Catholicam vel doctrinam non improbandam continebant; quia à Godscalco in alijs nonnullis errante probabantur, improbaverit; atque utinam non Hincmarus tantum alijque plures veteres Scholastici, sed etiam Recentiores nostri se cautiore in legendis Semi-Pelagianorum libris ac discernendis dogmatibus præbuisent, quæ tanquam sanam doctrinam venditari audiebant; libenter equidem isti laboriosa molesta superfedissem, quam charitas Christi me subire compulit, ut ruderem eruerem quibus putei obstructi sunt, quos foderunt Patres nostri, atque ita fontes Augustiniane doctrine, plus quam dici potest, perturbati, limpidius fuerent. Qua in re utrum aliquid proficiam, aliorum iudicium erit. Interim ex omnibus quæ de Prædestinatianis diximus satis perspicuum esse credo ijs qui rem ipsam sine præiudicio præoccupatæ opinionis ponderaverint, Prædestinatianos nullos fuisse nisi Catholicos & Augustinianos nullos fuisse hæreticos; hæresimque Prædestinatorum esse commentum Semi-Pelagianorum, & perquam hæreticam quo imperitos tertere voluerunt ne Catholicæ doctrinæ attenderent, quam dogmatum quorundam vicinitate, & blasphemiarum quasi inde consequentium turpitudine diffamabant. Et hæc de gestis, moribus, dogmatibus Pelagianorum & Massiliensium dicenda habuimus. Nunc ad enodandam S. Augustini doctrinam quæ de gratia & libero arbitrio & prædestinatione & cognatis quibusdam dogmatibus, sine quibus gratia & prædestinatione satis intelligi nequeat, adversus Pelagianos atque Massilienses tradidit, transeundum est.

FINIS.

T O M I